

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ESKİ UYGURCA ÖLÜLER KİTABI ÜZERİNE BİR
ÇEVİRİ DENEMESİ**

**GÖNÜL ARİS
15718003**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖLMEZ**

**İSTANBUL
2018**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ESKİ UYGURCA ÖLÜLER KİTABI ÜZERİNE
BİR ÇEVİRİ DENEMESİ**

**GÖNÜL ARİS
15718003**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖLMEZ**

**İSTANBUL
2018**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESKİ UYGURCA ÖLÜLER KİTABI ÜZERİNE
BİR ÇEVİRİ DENEMESİ

GÖNÜL ARİS
15718003

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih: 25.05.2018

Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

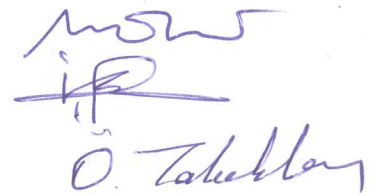
Unvan Ad Soyad

İmza

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ

Jüri Üyeleri : Dr. Öğretim Üyesi İbrahim SONA

: Dr. Öğretim Üyesi Özcan TABAKLAR

İSTANBUL
MAYIS 2018

ÖZ

ESKİ UYGURCA ÖLÜLER KİTABI ÜZERİNE BİR ÇEVİRİ DENEMESİ

Gönül Aris

Mayıs, 2018

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan bu çalışma Aurel Stein tarafından Dunhuang’da bulunan ve Or. 8212 (109) numarayla British Library’nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda bulunan yazmanın 1-236. satırları arasında bulunan ilk metnine dayanmaktadır. Ele alınan metin daha önce P. Zieme ve G. Kara tarafından 1978 yılında *Ein Uighurisches Totenbuch* adıyla transkripsiyon, Almanca çeviri, notlar ve sözlükle birlikte yayınlanmıştır. Bu çalışmada yazmaya adını veren A metninin Türkçeye çevirisi, Uygur harfli metnin aslına dayanan transkripsiyon ile açıklamaları yukarıda anılan çalışmanın ışığında, özellikle notlar kısmında neredeyse anılan çalışmadan yararlanılarak, Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Bu çalışma 6 bölümden oluşmaktadır. “1. Giriş” bölümünde çalışmada yer alan yazma ve üzerine yapılan çalışmalara, çalışmada izlenen yöntem, yazmanın özelliklerine değinilmiştir. “2. Metin” bölümünde çalışmada yer alan yazmanın yazı çevirisi ve harf çevirisine yer verilmiştir. “3. Çeviri” bölümünde metnin Türkiye Türkçesine çevirisine yer verilmiştir. “4. Açıklamalar” bölümünde önceki yayının açıklamalarına ve bu açıklamaların çevirilerine ve gerekli görülen yerlerde yapılan ekleme ve düzeltmelere yer verilmiştir. “5. Dizinler” bölümünde iki dizin hazırlanmıştır: “5.1. Uygurca Dizin” ve “5.2. İkilemeler Dizini”. “5.1. Uygurca Dizin”de madde başları Eski Uygurca, anlamları Türkiye Türkçesidir. Ayrıca Uygurca dizinde bazı kelimelerin Sanskritçe, Çince veya Tibetçe karşılıkları verilmiştir. “5.2. İkilemeler Dizini” bölümünde metinde yer alan ikilemeler ve anlamlarına yer verilmiştir. “6. Sonuç” bölümüdür. Bu bölümlere ek olarak çalışmanın ekler bölümünde kullanılan metnin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk dili, Eski Uygurca, Tibet Budizmi, Ölüler Kitabı.

ABSTRACT

A TRANSLATION ATTEMPT ON THE OLD UYGHUR BOOK OF THE DEAD

**Gönül Aris
May, 2018**

This study, which has been prepared as a master thesis, is based on the first part, between lines 1-236, of the text which found by Aurel Stein in Dunhuang and registered at the Aurel Stein Manuscript Collection in Department of Oriental Manuscripts and Printed Books of the British Library with number Or. 8212 (109). The text was previously published by P. Zieme and G. Kara in 1978 by name Ein Uighurisches Totenbuch with its transcription, German translation, notes, and dictionary. In this study, translation of the Text A (which has the same name with entire study), transcription of Uyghur text which is based on original text and explanations, especially in the explanations section, translated on the basis of the study cited above. This study consists of 6 chapters. In chapter “1. Introduction” writing which is the topic of this study and work done on the writing, the method of the study and properties of the writing are mentioned. In chapter “2. Text” text translation and letter translation of the text which is the topic of this study are mentioned. Translation of the text into modern Turkish is mentioned in chapter “3. Translation”. Explanations of the previous publication and translations of these explanations, adding and corrections to these explanations are mentioned in chapter “4. Explanations”. Two indexes are prepared in chapter “5. Index”: “5.1 Index in Uighur” and “5.2 Index of Reduplications”. In chapter “5.1 Index in Uighur” headwords are in old Uighur and meanings are in modern Turkish. In Uighur index Chinese, Tibetan and Sanskrit translations of some words are also given. In chapter “5.2 Index of Reduplication” repetitions on this study and meanings of these reduplications are mentioned. Closing chapter is “6. Conclusion”. In addition to these chapters, the original text which is used in this study can be found in adding the chapter.

Key Words: Old Turkish Language, Old Uighur, Tibetan Buddhism, Book of the Dead.

ÖN SÖZ

Eski Uygurca Ölüler Kitabı Üzerine Bir Çeviri Denemesi adını taşıyan bu çalışma Dunhuang'da bulunup British Library'nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda Or. 8212 (109) numarayla kayıtlı olan yazmanın 1-236. satırları arasındaki ilk metnine dayanmaktadır. Bu çalışmada yazmaya adını veren ve P. Zieme ve G. Kara'nın ortak çalışması olan yayında A Metni olarak adlandırılan bölüm, Uygurca aslına dayanılarak yeniden okunmaya ve tercüme edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı Budist Uygur edebiyatında önemli bir yere sahip olan metnin Türkiye Türkçesine kazandırılmasıdır. Yazma üzerinde bütünlüklü ve kapsamlı ilk çalışma G. Kara ve P. Zieme tarafından Almanca olarak yayınlanmıştır. Toplamda 1430 satır ve dört farklı metinden oluşan, sembolist bir üsluba sahip bu yazma üzerine yaptıkları yol gösterici çalışma için G. Kara ve P. Zieme'ye saygılarımı ve teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Bu çalışmayı bana tez konusu olarak öneren, kendisinden lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca çok şey öğrendiğim değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Ölmez'e tez sürecinde de bilgisini ve desteğini esirgemediği için en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca kendisinden çeşitli dersler aldığım, bilgisi ve anlayışıyla öğrencilerine her zaman yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Zühal Ölmez'e tez sürecinde yaşanan aksaklıkların giderilmesindeki yardımlarından ve anlayışından dolayı çok teşekkür ederim. Tez sürecimin ilk yılında Erasmus programı kapsamında değişim öğrencisi olarak bulunduğum Freie Universität Berlin'de kendisinden ders aldığım kıymetli hocam Elisabetta Ragagnin'e teşekkürlerimi sunarım. Tibetçe bazı kelimeler konusunda yardımına başvurduğum Dr. Siglinde Dietz'e, her türlü soruma anlayışla cevap veren ve tez sürecinde ihtiyaç duyduğum kaynakları benimle paylaşan değerli hocam Dr. Uğur Uzunkaya'ya, başlangıcından bitimine kadar tezimin her aşamasında sorularımı sabırla cevaplayan değerli arkadaşım Arş. Gör. Tümer Karaayak'a çok teşekkür ederim. Yalnız bu süreçte değil başlangıcından eğitim hayatımın her aşamasında maddi, manevi her türlü desteği sağlayan sevgili Aileme sevgi, sabır ve hoşgörülerini için çok teşekkür ederim.

İstanbul; Mayıs, 2018

Gönül Aris

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmada Yer Alan Yazma ve Yazma Üzerine Yapılan Çalışmalar	2
1.1.1. Çalışmada Yer Alan Yazma.....	2
1.1.2. Çalışmada Yer Alan Yazma Üzerine Yapılan Çalışmalar	4
1.2. Çalışmada İzlenilen Yöntem	5
1.3. Çeviri Yazısında ve Harf Çevirisinde Kullanılan İşaretler	6
1.4. Yazmanın Yazım Özellikleri.....	7
2. METİN	11
3. ÇEVİRİ	41
4. AÇIKLAMALAR.....	48
5. DİZİNLER	81
5.1. Uygurca Dizin	81
5.2. İkilemeler Dizini.....	139
6. SONUÇ	141
KAYNAKÇA	142
EKLER.....	155
ÖZ GEÇMİŞ.....	177

KISALTMALAR

Genel Kısaltmalar

a. g. e.	: Adı geçen eser
ADAW	: Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin
AoF	: Altorientalische Forschungen
AOH	: Acta Orientalia Academia Scientiarum Hungaricae
ATG	: Alttürkische Grammatik
ayn.	: Aynı, aynı anlamda
bkz.	: Bakınız
BTT	: Berliner Turfantexte
CAJ	: Central Asiatic Journal
Çağ.	: Çağatayca
çev.	: Çeviri
DTS	: Drevnetyurkskiy Slovar
ED	: An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish
ET	: Eski Türkçe
ETŞ	: Eski Türk Şiiri.
Hap.	: Hapax
Hend.	: Hendiadyoin
Kalm.	: Kalmukça
Kaz.	: Kazakça
Kıp.	: Kıpçakça
krş.	: Karşılaştırınız
Kuman.	: Kuman Kıpçakçası
Mac.	: Macarca
Moğ.	: Moğolca
MS.	: Milattan Sonra
not.	: Notlar
Nr.	: Numara
Oğ.	: Oğuz Türkçesi

Omoğ.	: Orta Moğolca
Osm.	: Osmanlıca
Otü.	: Orta Türkçe
OTWF	: Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexicon I– II
ör.	: örneğin, örnek olarak
Roerich, BA	: The Blue Annals
Rus.	: Rusça
s.	: Sayfa
Skr.	: Sanskritçe
SPAW	: Sitzungsberichte der Preußischen Akademie der Wissenschaften
Suv.	: Suvarṇaprabhāsa-sūtra, ed. Radloff- S. E. Malov.
TDAYB	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten
TDK	: Türk Dil Kurumu
TESz.	: A magyar nyelv történeti-etimológiai szótara I-III
Tib.	: Tibetçe
TS	: Türkçe Sözlük
TT	: Türkische Turfan-Texte
Tuv.	: Tuvaca
Türk.	: Türkçe
UAJb	: Ural-Altäische Jahrbücher
UJb	: Ungarische Jahrbücher
UW	: Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Lieferung 1-6: a-ärñäk.
UWN I	: Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. II. Nomina-Pronomina-Partikel. Band 1: a-asvık.
UWN II	: Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. II. Nomina-Pronomina-Partikel. Band 2: aşı-äzük
UWV I	: Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. I. Verben. Band 1: ab- äzüglä-.
Uyg.	: Uyğurca
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri, ve devamı
vs.	: Ve saire
yy.	: Yüzyıl

İşaretler

- (...) : Parantez, yazmada yer alan sözcüğün yazılmayan ünlüsünü gösterir.
- [...] : Köşeli ayraç, yazmada yer alan sözcüğün yazılmayan harflerini ya da tamamlanan kısımları gösterir.
- { ... } : Kavisli ayraç, yazmada yer alan sözcüğün fazladan yazılan harfini gösterir.
- < ... > : Sivri uçlu ayraç, yazmada yer alan sözcüğün müstensih tarafından unutilan harfini ifade eder.
- / : Taksim işareti, yazmada harf boyutunda tahrip olan kısmın harf çevirisinde gösterilmesidir.
- /// : Birden fazla taksim işareti, yazmadaki sözcük boyutunda tahrip olan kısmın harf çevirisinde gösterilmesidir.
- << : Başka bir dilden alıntılanan sözcüğün doğrudan alıntılanmadığını ifade eder.
- < : Başka bir dilden alıntılanan sözcüğün orijinal biçimini ifade eder.
- +
-
- ...2 : Çeviride yer alan ikilemeleri ifade eder.
- ...3 : Çeviride yer alan üçlemeleri ifade eder.

1. GİRİŞ

745 yılında Orhon bölgesinde kurulan Uygur Bozkır Kağanlığına 840 yılında Kırgızlar tarafından son verilmesi sonucunda Uygurlar Moğolistan'dan Hoço, Tarım, Turfan bölgelerine göç etmişlerdir. 13. Yüzyılın başlarına kadar bu bölgelerde hüküm süren Uygurlar, bu süre içinde çeşitli dinlerle (Manihaizm, Budizm, Hristiyanlık) tanışmışlardır. Uygurların çoğunluğu aynı bölgede yaşayan Soğdların da etkisiyle Budizmi benimsemiş ve Budist edebiyata ait önemli eserleri dillerine çevirmişlerdir. Budist Uygur edebiyatının esasını oluşturan bu eserlerin çoğunluğunu çeviri eserler oluşturur. Başlangıçta daha çok Soğdcadan, Toharcadan ve Çince'den yapılan çeviriler yerini Çince'den ve Tibet Budizmine ait eserlerden yapılan çevirilere bırakmıştır. 14. yüzyıla kadar yapılan çevirilerin çoğunluğunu Çince'den yapılan çevirilerdir. Yuan Hanedanlığı süresince (1280-1368) Tibetçe de Uygur Budizmi için önemli bir kaynak olmuştur. (Elverskog, 1997, 5-9; Ölmez, 1997, 240; Ölmez, 2017a, 189-190)

P. Zieme söz konusu çeviri dönemini ikiye ayırır: Moğol öncesi (9.-12. yy.) ve Moğol dönemi (13.- 14. yy.). Manihaistler gibi Budistlerin de bir yandan manastırların ihtiyaçlarını karşılamak, diğer yandan da Budist öğretileri kitleler arasında yaymaya hizmet etmek amacıyla gayretli bir çeviri çalışmaları vardır. Bu çeviri faaliyetlerinin başlangıcı karanlıktadır, çünkü en erken yayınlar bile, sonraki yüzyıllarda büyük ölçüde aynı kalan bir edebi dilde yazılmıştır. Sadece ikinci aşamada morfoloji ve söz diziminde bazı farklılıklar vardır. Bu yüzden, bu iki dönemi ayırt etmek yararlı olacaktır. Kronolojik düzende, esas olarak aşağıdaki kaynak diller göz önünde bulundurulur: Toharca, Çince, Tibet ve muhtemelen sadece Sanskritçe'nin ikinci aşaması. (Zieme, 1992, 16). Tibetçeden çeviri dalgası ilk olarak Moğol döneminde (13.- 14. yy.) başlar. (Zieme, 1992, 40)

Aralarında çalışmamıza konu olan yazmanın da bulunduğu, Çin'in Şinciang Uygur Özerk Bölgesi'nde Turfan şehri çevresinde çeşitli mağaralarda, Dunhuang mağaralarında ve Gansu'da bulunan bu eserler 19. Yüzyılın sonunda ve esas olarak da 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde Rus (Krotkow, S. Malov), Alman (A. v. Le Coq, F.

W. K. Müller), Fransız (P. Peliot), İngiliz (A. Stein) ve Japon Arkeologların çalışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Bunların dışında az sayıdaki eser, ya da fragmanlar halindeki Uygurca metinler İsveçliler ve Japon Kont Ōtani'nin öğrencilerince bulunmuştur. Bu bölgede bulunan Uygurca metinler esas olarak beş ülkenin müzeleri ile kütüphanelerinde bulunmaktadır: Almanya, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin. Bunların dışında Japonya, İsveç, Finlandiya, Türkiye, Kore ve ABD'de de çeşitli boyutlarda, az sayıda Uygurca metin parçası bulunmaktadır. (Ölmez, 2017a, 190)

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Aurel Stein tarafından Dunhuang'da bulunan ve Or. 8212 (109) numarayla British Library'nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda bulunan dört farklı metinden oluşan yazmanın ilk metni olan A Metnine dayanmaktadır. Eski Uygur Budist Edebiyatının Büyü metinleri sınıfına dahil edilen metin, doğum-ölüm zincirinden kurtulup aydınlanmaya erişmenin ölüm anı ve ölümden sonra da mümkün olabileceği, ölüm anında ve sonrasındaki ara dönemde aydınlanmaya erişebilmek için yapılması gerekenler hakkında bir rehber niteliğindedir. Eser Tibet'in ünlü Lamalarından Naropa'nın öğretilerine dayanarak öğrencilerinin yaptığı çevirilerden oluşmaktadır. Dört ayrı metinden oluşan yazmanın ilk metni Tibetin Ölüler Kitabı'nın Eski Uygurcaya kısa bir tercümesidir.

1.1. Çalışmada Yer Alan Yazma ve Yazma Üzerine Yapılan Çalışmalar

1.1.1. Çalışmada Yer Alan Yazma

Or. 8212 (109) numarasıyla British Library'nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda bulunan dört farklı metinden oluşan kitap biçimindeki Uygurca yazma eser, 1907 yılında Aurel Stein tarafından Dunhuang'da bulunarak İngiltere'ye getirilmiştir. Her iki yüzü de yazılı, kalın sarı kağıda yazılmış, dikişli, tamamlanmamış ve kapaksız, 63 yaprakten oluşan bu kitabın uzunluğu 15 cm, genişliği ise 13 cm'dir. 1.-58. yapraklar küçük bir yazıyla yazılmış, sayfa sol, alt ve üst kenarlarda kenar boşlukları bırakılmış, fakat kurallı bir şekilde değildir. 59.-63. yapraklar daha büyük bir yazıyla yazılmış, kenar boşlukları bırakılmamıştır. 45a ve 45b sayfalarında 1350 (MS) tarihine işaret eden bir tarih vardır. İşlek Uygur yazısıyla yazılmış yazma, 1-46 yaprakları arasındaki her sayfada 11 satır, kalan sayfalarda ise 11 ila 15 satır olmak üzere, toplam 1430 satırdan oluşmaktadır. (Zieme-Kara, 1978, 9; Can, 2016, 37)

Yazma, sadece tek bir kitapta birlikte yazılmalarıyla veya yazarın ya da başlatıcının niyeti ile değil, aynı zamanda daha dar bir Tantrik Budizm yelpazesinden elde ettikleri içerikle de bağlantılı dört farklı eser içermektedir. Bu eserleri birbirine bağlayan bir iç özelliği olarak, Tibet kökenleri geçerli olabilir. (Zieme-Kara, 1978, 25)

İlk üç metin kesin olmakla birlikte, muhtemelen bu dört metin Tibet Lamaizminin ünlü ve etkileyici hocası Naropa'nın (1016-1100) hocası Tilopa'nın Altı Darma öğretilerine dayanarak tercüme edilmiştir. (Zieme-Kara, 1978, 26)

Bu dört metin şu şekildedir:

I. *Ölümler Kitabı* : Tibetçe *Bar do thos-grol*'da olduğu gibi ölüm ve yeniden doğum arasındaki ara durumu, ölümü ve yeniden doğumun uzaklaştırılmasını anlatır. Naropa'nın bardo öğretilerinin bir yorumu olan metin kişinin ölüm ve yeniden doğum arasında geçtiği alemleri konu alır. Uygurca metin 15 *antarabhāva*'nın sistematik bir tanımını içerir. P. Zieme ve G. Kara tarafından yapılan yayında adlandırıldığı şekilde A Metni 1-236. satırlar ve 1-11b sayfalarındaki kısımdır. Metnin başlığı, yazmanın 228-229. satırlarında *tümkä indrilig tınlaglarka äyin käzigä bışurunup tuyunguluk nom* şeklinde geçmektedir. Tibetçe metnin yazarı bilinmemekle birlikte Uygurca metnin bu kısmında da yazarın adı geçmemektedir, fakat muhtemelen ikinci metnin yazarı ile aynıdır. (Zieme-Kara, 1978, 26; Elverskog, 1997, 118)

II. *Dört sıra* : Yazmanın 236-1011. satırları ve 11b-46b sayfaları arasında bulunan ve Zieme-Kara yayınında B Metni olarak adlandırılan ikinci metnin başlığı 993-994. satırlarda şu şekildedir: *Tört törlüg käzıgläriğ yolça uduzmaklıg täriñ nomlug tamñak*. Bu metin Nāropa'nın aktardıklarını derleyen *Cog-ro Chos-kyi rgyalmchan*'ın (Skr. *Mahāguru Dharma-dhvaja*; Uyg. *çoğ çu bağliğ darma tuaçi çoski irgämsan*) Tibetçe eserinin Uygurca çevirisidir. Metinde 993-1010. satırlar arasında bulunan kolofonda Tibetçe metni Uygurcaya çeviren kişinin *Ārya Ācārya* olduğu ve *Ārya Ācārya*'nın çevirisini istinsah eden kişinin ise *Sarığ Tutuñ* olduğu yazılıdır. Metnin *çiñiñ onunçı bars yıl altınç ay* yani 1350 yılının yazında Moğol prensi Asuday'ın emri üzerine Üç-Lükçünglü Sarığ Tutuñ tarafından istinsah edildiği yazılmaktadır. (Zieme-Kara, 1978, 26-30; Elverskog, 1997, 118; Can, 2016, 38; Uzunkaya, 2017, 56)

III. *Caṇḍali* 'nin altı dyan ritüeli : Yazmanın 1012-1297. satırları ve 47a-58b sayfaları arasında yer alan ve Zieme-Kara yayınında C Metni olarak adlandırılan üçüncü metnin başlığı 1014-1015. satırlarda *çandalınıṅ altı dyannıṅ udızguluḡ yaṅı* şeklindedir. Nāropa'nın altı dyan öğretisinin bütünlük arz etmeyen bir şeklidir. Bu metinde herhangi bir kolofon yoktur ama metnin sonunda, 1170-1172. satırlarda *Raṅ-byuṅ rdo-rṣe* (Uyg. *rab şung torçi*) derleyici olarak görünür, görünüşe bakılırsa Tibetçe orijinalinin derleyicisi de sayılabilir. (Zieme-Kara, 1978, 30; Elverskog, 1997, 118; Can, 2016, 38; Uzunkaya, 2017, 56)

IV. *Cakrasaṃvara* sunusu : Yazmanın 1298-1430. satırları ve 59a-63b sayfalarında bulunan bu metin Zieme-Kara yayınında D metni olarak adlandırılır. Yazmadaki diğer üç metinden farklı bir yazı stilinde yazılmış olan bu metnin farklı bir kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır. Eser Cakrasaṃvara'ya altı Gcod-pa sunusunu ortaya koyar; ancak son iki sunu, yazma burada yarıda kaldığından yer almamaktadır. (Zieme-Kara, 1978, 30; Elverskog, 1997, 119; Can, 2016, 38-39; Uzunkaya, 2017, 56)

1.1.2. Çalışmada Yer Alan Yazma Üzerine Yapılan Çalışmalar

Uygurca Ölümler Kitabı olarak da bilinen Or. 8212 (109) numarası ile British Library'nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda bulunan dört farklı metinden oluşan kitap biçimindeki Uygurca yazma ile ilgili yapılmış iki çalışma bulunmaktadır.

Bu çalışmaların ilki, Masahiro Shōgaito'nun bir tanıtım çalışması niteliğinde olan 1974 tarihli makalesidir. Shōgaito çalışmasında yazmanın fiziksel özelliklerini kısaca tanıtmış ve daha sonra yazmanın içeriğini ele alarak Or. 8212 (109) metninden çeşitli örnekler vermiştir. Makalede yazı çevirimine ve Japonca çevirisine yer verilen satırlar şunlardır: 1-2, 100, 226-252, 963-992, 993-1006, 1007-1011, 1012-1014, 1117, 1119, 1171-1172, 1298, 1299-1302. Shōgaito makalesinde, Or. 8212 (109)'da yer alan metinleri üçe ayırmıştır. Zieme ve Kara'nın, 1-236. satırlar ve 236-1010. satırlar olarak iki ayrı metin kabul ettikleri bölümü Shōgaito tek bölüm olarak ele almıştır. Çalışmada içerikten sonra metnin dilbilimsel özellikleri, ses bilgisi, biçim bilgisi, alıntı sözcükler, sayılar ve söz dizimi olmak üzere beş başlık altında değerlendirilmiştir. Ses bilgisi başlığı altında harfler ve sesler, uzun ünlüler, ses değişimleri ve göçüşme (metatez) alt başlıklarına yer verilmiştir. Her bölümde metinden konuyla ilgili çeşitli örnekler bulunmaktadır. (Can, 2016, 40)

Yazmanın tıpkıbasımlarını ve metninin tamamını içeren bütünlüklü tek çalışma ise György Kara ve Peter Zieme'ye aittir. *Ein Uigurisches Totenbuch* adı ile yayınlanan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın 9-50. sayfalar arasında bulunan ilk bölümünde yazmanın fiziksel özellikleri, yazım ve dilbilgisi özellikleri ve sözvarlığı hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Yine bu bölümde, metnin içeriği hakkında ayrıntılı bir listeye yer verilmiştir. Dört metin A, B, C, D metinleri olarak adlandırılmış olmasına rağmen satır numaraları bir bütünlük oluşturacak şekilde (1-1430) verilmiştir. Ayrıca çalışmada yararlanılan kaynaklar da eserin bu bölümünde verilmiştir. Çalışmanın 53-193. sayfalar arasında bulunan ikinci bölümünde yazmada yer alan dört metin, Uyurca yazı çevirimleri ve Almanca çevirileri ile birlikte karşılıklı sayfalarda verilmiştir. Almanca çeviri satır satır çeviri olmayıp anlamlı bir cümle elde edilecek şekilde yapılmıştır. Metinle ilgili açıklamaya ihtiyaç duyulan kelime, kavram ya da bölümler ise satır numaraları verilerek dipnotlarla gösterilmiştir. Ayrıca 194. sayfada metinde geçen bazı kelime ve kavramların daha anlaşılır olmasını sağlamak amacıyla bazı görsellere yer verilmiştir. Çalışmanın 195-279. sayfaları sözlük bölümüdür. Çalışmada son olarak 283-346. Sayfalar arasında yazmanın tıpkıbasımı bulunmaktadır. (Zieme-Kara, 1978, 1-346; Can, 2016, 40-41)

1.2. Çalışmada İzlenilen Yöntem

Bu çalışmada yazmanın çeviri yazısına, harf çevirisine, tercümesine, kısa açıklamalarına ve dizinlerine yer verilmiştir. Yazmanın çeviri yazısında ve harf çevirisinde *Uigurisches Wörterbuch*'daki çeviri yazı ve harf çevirisi tablosu esas alınmıştır (krş. Röhrborn, 1977-1998, 9-10 ve 13-14; Röhrborn, 2010, XXXIII-XXXV).

Metnin çeviri yazısında, Zieme-Kara yayınında yapılan kelime tamamlamalarına sadık kalınarak eksik yazılan kelimeler ve bazı harfleri eksik ya da okunmayan kelimeler köşeli ayraç içinde gösterilerek tamamlanmıştır (örneğin anṭirab[av] 2, [ara] bolmak 15). Metnin harf çevirisinde tamamlama yapılan kısımlarda bir harfe bir işaret gelecek şekilde taksim işareti (/) kullanılmıştır (örneğin; y'/// -twrm'q 12). Yazmada eksik yazılmış ünsüz harfler çeviri yazıda ve harf çevirisinde yay parantez < > içerisinde gösterilmiştir (örneğin; monçu<l>ayu 22, tör<t>ünç 60). Metinde yarısı görünürken yarısı tahrip olan harfler çeviri yazıda eğik olarak yazılmıştır (örneğin; ärür). Orijinal metindeki imlânın düzeltilmesi istendiği durumlarda “oku” ibaresiyle

sözcüğün doğru kabul edilen şekline parantez () içinde yer verilmiştir (örneğin; üksindä (oku: üskindä) 129). Uygurcada imlâ geleneği olarak ya da kimi başka sebeplerle ünlüsü yazılmayan sözcüklerin ünlüsü parantez içerisinde gösterilmiştir (örneğin; y(e)g(i)rmi 2, anṭirab(a)v 3, azk(ı)ya 56, k(a)rın 87). Yazmada müstensih tarafından yanlış ya da eksik yazılmış kelimelerin satırın üst kısmına yazılan doğru şekilleri metnin içine yerleştirilmiş, eksik yazılan kelimelerin satır üstü tamamlamaları parantez içinde () gösterilmiştir (örneğin; (suvka) 42, (tugmak) 102). Yanlış yazılan kısımlar ise kıvrımlı parantez { } ile belirtilmiştir (örneğin; {äd} 7, {körür ::} 39, {od} 43, {twy} 46), müstensih tarafından yapılan satır üstü düzeltmeleri metin içinde ayrıca belirtilmemiştir. Ayrıca Zieme-Kara yayınında emin olunmayan okunuşlar için köşeli parantez içinde belirtilen kısımlar olduğu gibi bırakılmıştır (örneğin; ärür [?] 22, çadñañ [? = radna] guru 27).

Metnin günümüz Türkçesine çevirisinde satır satır tercüme yöntemi yerine, Zieme-Kara yayınında olduğu gibi cümle bütünlüğüne dikkat edilerek tercüme edilmeye çalışılmıştır. Uygurca aslına dayanılarak tercüme edilmeye çalışılan bu bölümde mümkün olduğunca metnin aslına sadık kalınmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın açıklamalar kısmında Zieme-Kara yayınında yapılan açıklamalar esas alınarak Türkiye Türkçesine çevirileriyle birlikte yer verilmiştir. Gerekli görülen kısımlarda ekleme veya düzeltmeler yapılmış, bu yayında açıklanma ihtiyacı duyulmayan bazı kelimeler eklenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın dizin bölümünde metinlerin sözlüğünü ortaya koymak amaçlanmıştır. Dizinde bazı kelimelerin Sanskritçe, Çince, Tibetçe karşılıkları verilmiştir.

1.3. Çeviri Yazısında ve Harf Çevirisinde Kullanılan İşaretler

a : çift elif ile yazılan a veya eksik yazım ile yazılan a

ä : tek elif ile yazılan e

’ä : çift elif ile yazılan e

e : kapalı e

ḍ : d yerine yazılan t

ṭ : t yerine yazılan d

k : ince sıradaki k veya g

q : kalın sıradaki k, g veya h

q̇ : üstte iki nokta ile yazılan kalın sıradaki k veya g

ŋ : nk

z : z yerine yazılan s

ş : altta iki nokta ile yazılan s

ş̇ : altta iki nokta ile yazılan ş

p : b veya p

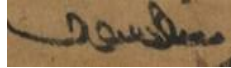
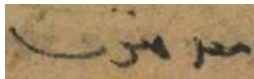
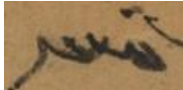
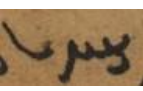
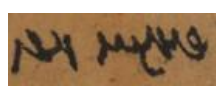
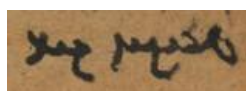
ṅ : üstte tek nokta ile yazılan n

ž : ž yerine yazılan s

1.4. Yazmanın Yazım Özellikleri

Eski Uyğurca metinlerin yazımı ile ilgili olarak bkz. Semih Tezcan, Uyğur Alfabeti, Türk Ansiklopedisi, 33: 121-126. ve Özlem Ayazlı – Mehmet Ölmez, Eski Uyğurca Metinlerin Transkripsiyonunda Kullanılan Yöntem ve İşaretler, Orta Asya'dan Anadolu'ya Alfabeler, İstanbul, 2011: 43-83

1. Bazı kelimelerde ünlülerin yazılmaması:

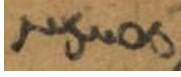
y(e)g(i)rmi < ykrmy > 2 ; anñirab(a)v < ''ñdyr'pv > 3,
azk(i)ya < ''z q̇y '' > 56 ; k(a)rın < q̇ryn > 87 ; m(ä)n
< mn > 99 ; s(a)ñramta < snkr'm t' > 107 ; m(a)ha < mq
' > 162 ; y(e)ti < ydy > 171 ; köm(ä)n < kwymn >
 196 ; başl(a)gsız < p'şlq syz > 201 ; tınl(i)glar < tynlq
l'r > 214 ; bodis(a)t(a)v < pwdystv >
226/227.

2. Bazı eklerde ünlülerin yazılmaması:

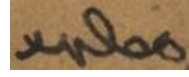
közlügl(ä)r < kwyz lwk lr>

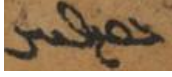
91 ; tugm(a)k <twqmq>

103 ; tuŧs(a)r <twdsr>

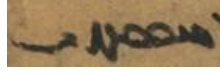
114 ; yold(a)ki <ywldqy>

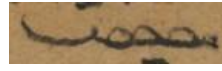
214.

3. Uzun ünlülerin bulunması:

kooŧa <qwwŧ ' >

18 ; oot <wwt>

43 ; tun <tyyn>

47 ; uu <'ww>

109 ; yel <yyyyl>

156 ; poo <pww>

233.

4. Kapalı e sesinin genellikle i ile gösterilmesi:

eyin <'yyyn>

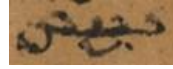
41 ; ekinŧi <'ykyndy>

53 ; erkäk <'yrk'k>

111 ; yelvi <yylvy>

182.

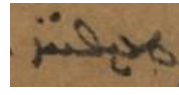
5. t-d, d-t, z-s harflerinin birbirinin yerine kullanılması

t yerine d yazılan sözcükler:

kerŧü <kyrdwy>

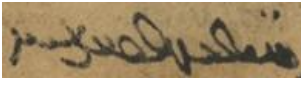

1 ; tılŧag <tyld'q>

2 ; kaŧıŧdurmak <

q'dyŧdwrw'q>

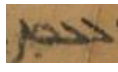
13 ; teŧir <tydyr>

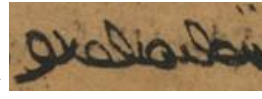
65.

d yerine t yazılan sözcükler:

yıd <yyt>

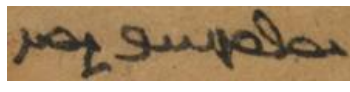
39 ; kuŧađŧuru <qwd'tdwrw>

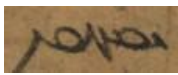
145.

z yerine s yazılan sözcükler:

uğuzguluk <'wdwsqw lwq>

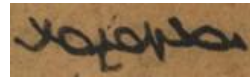

26 ; uğun <'wswn>

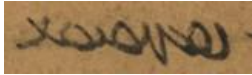
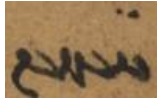

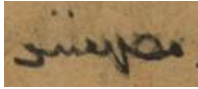
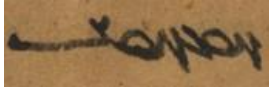
47 ; üzüdür <'wyswlwr>

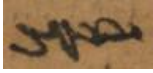
49 ; közüdür

49 ; közüdür

<kwyswnwr> 52 ; kızıl <q̄ysyl > 55 ; oza*kı*

<'ws'q̄y> 59 ; süzök <swyswk> 91 ; özi

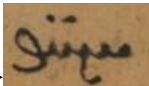
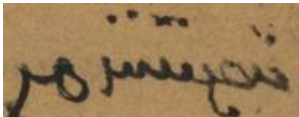
<'wysy> 115.

6. üstte iki noktayla yazılan k (*q̄*), üstte tek noktayla yazılan n (*n̄*), altta iki noktayla yazılan ş (*ş̄*) harflerinin bulunması

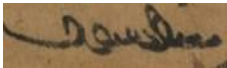
üstte iki noktayla yazılan k (*q̄*):

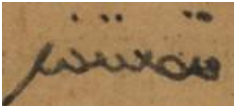
ka*tı*ştırma*k* < q̄'dyšdwrn'q> 13 ; ka*vı*ra'sınça <q̄'vyr '

'synç'> 23 ; ka*r* <q̄'r> 51 ; al*ku*

<'lq̄w> 67 ; ku*lg*akta <q̄wlq̄'q̄ t'> 84.

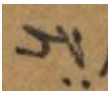
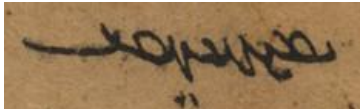
üstte tek noktayla yazılan n (*n̄*):

an*ı*ra*b*(a)v < ''ndyr'pv> 3 ; ya*lı*nadma*k* <y'lyn'dm'q̄>

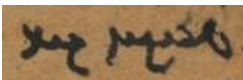
 89 ; ko*r*kınç <q̄wrq̄ynç> 108 ; a*z*un*n*ın*ı*ta

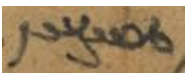
<'swñyñd'> 113.

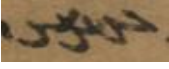
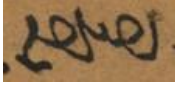
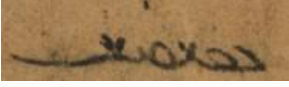
altta iki noktayla yazılan ş (*ş̄*):

ş*ı* <ş̄y> 103 ; ö*lg*äyşüg <'wylk'yşwk> 165.

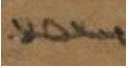
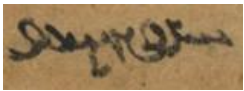
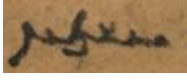
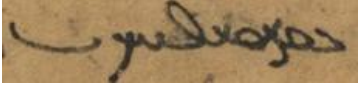
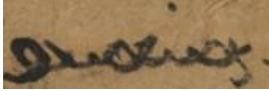
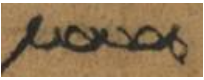
7. Bazı kelimelerde eksik yazımların olması:

tu*n*l(i)glar <tynlq l'r> 214 ; m(ä)n <mn> 99 ; tu*g*m(a)k

<twqm̄q> 102 ; y(e)ñi <ydy> 171 ; y(e)g(i)rmi <ykrmy

> 2 ; *köñül* <kwnkwl> 174 ; *yürüñ* <ywrwyñk>
 52 ; *yükünür* <ywkwnür> 2 ; *bo<l>'mıñınta*
<pw<l>'myş ynt'> 151.

8. Ünlü ve ünsüz harflerin fazladan yazılmış olması:

ärür <'rwr> 3 ; *kavıra'sınça* <q'vyr ' 'synç'>
 23 ; *'añbaşlayu* <'nkp'şl'yw>
38 ; *'älig* <'lyk> 47 ; *'ärmöz* <'rm'z> 74 ; *'ärsär*
<'rs'r> 84 ; *yumurı'ga* <ywmwrd'q '>
102 ; *'är* <'r> 120 ; *'ärklig* <'rklyk-> 171 ;
bäk'lämäk <p'k'l'm'k> 196 ; *monçu<l>ayu*
<mwnçw<l>'yw> 22 ; *tör<t>ünç* <twyr<t>wnç>
 60.

2. METİN

1a

- 1 1 oom suvası sidam çın kertü ulug ärdini bahşı kuııa
'wwm swv'sdy syd'm çyn kyrdwy 'wlwq 'rdyny p'qsy qwdynk'
- 2 2 yükünür män tıtağ üzä bilgölük kavırasınça beş y(e)g(i)rmi
anııab[av]-
ywkwıwr m'n tyld'q 'wyz 'pylgwlwk q'vyr'synç' pyş ygrmy
'ndyr'p//-
- 3 3 -lar ärürlär ; üç anııab(a)v üç ätöz üç yaraşdur-
-l'r ''rwr l'r : : 'wyç ''ndyr'pv 'wyç 't'wyz 'wyç y'r'şdwr-
- 4 4 -mak üç kaıışdurmak üç tanuklamak ärür ; üç anııab(a)v
-m'q 'wyç q'dyşdwr'm'q 'wyç t'nwkl'm'q 'rwr : : 'wyç ''ndyr'pv
- 5 5 'ärsär tugmak ölmäklig anııabav tültäki anııabav
'rs'r twqm'q 'wylm'klyk ''ndyr'p'v twyl t'ky ''ndyr'p'v
- 6 6 ara bolmaklig anııabav ärür üç ätöz ärsär tugmak
'r 'pwl'm'q lyq ''ndyr'p'v 'rwr 'wyç 't'wyz 'rs'r twqm'q

- 7 7 ölmäklig {äd} ätlig kanlıg ätöz töldäki abiy(a)z
'wylm'k lyk {'d} 't lyk q'n lyq 't'wyz twyld'ky ''pyyz
- 8 8 tüşütlüg ätöz ara bolmaklıg köñüllüg ätöz
twyšwdlwk 't'wyz ''r ' pwlm'q lyq kwnkwl lwk 't'wyz
- 9 9 'ärür üç yaraşdurmak ärsär eki ög kañ yaraş-
'rwr . 'wyç y'r'sdwrn'q 'rs'r 'yky 'wyg q'nk y'r's-
- 10 10 -turmakındın tugmak ölmäklig anırabav bolur
-twrm'qyndyn twgm'q 'wylm'k lyk ''ndyr'p'v pwlwr
- 11 11 tültä tül ol tep ukmak yaraşdurmak ara bolm[ak]-
twyl t' twyl 'wl typ 'wqm'q y'r'sdwrn'q ''r' pwlm//-

1b

- 12 1 -ta : bahşınıñ bermiş tamsung sakınmaklıg ya[raş]-
-t' : p'qşy nyng pyrmyş t'mswnk s'kynm'q lyq y'///-
- 13 2 -turmak ärür ; üç kaşıdurmak 'ärsär tugmak ölmäk-
-twrm'q 'rwr : 'wyç q'dyšdwrn'q ''rs'r twkm'q 'wlm'k-
- 14 3 -lig anırabav az birlä kaşımak ; tültäki anırab(a)v
-lyk ''ndyr'p'w ''z pyrl' q'dyšm'q : twyld'ky ''ndyr'pv

- 15 4 biligsiz bilig birlä katışmak ; [ara] bolmaklıg anırab(a)v
pylyksyz pylyk pyrl' q'dyşm'q /// pwlm'q lyq ''ndyr'pv
- 16 5 öpkä birlä katışmak ärür , üç törlüg tanuk-
'wypk' pyrl' q'dyşm'q 'rwr , 'wyç twyrlwk t'nwq-
- 17 6 -lamaklar ärsär , tugmak ölmäklig anırb(a)bav-
-l'm'q l'r 'rs'r . twqm'q 'wylm'k lyk ''ndyrp'v-
- 18 7 -ta eki törlüg yeviglärig kooşa
-t' 'yky twyrlwk yyvyk l'r yk qwwş '
- 19 8 bışırnunp tanuklamak ; tültäki anırabavta yelvi
pyşyrwnwp t'nwq l'm'q twyl t'ky ''ndyr'p'w t' yylvy
- 20 9 ätöz . yaruk yaşuk bo ekägü üzä tanuklamak ; [ara] bolmak-
't'wyz y'rwq y'şwq pw 'yk'kw 'wyz ' t'nwq l'm'q : /// pwlm'q-
- 21 10 -lıg anırabavta anırb(a)bav bilmäk üzä tanuklamak
-lyq ''ndyr'p'w t' ''ndyrp'v pylm'k 'wyz ' t'nwq l'm'q
- 22 11 ärür [?] monçu<l>ayu bo beş y(e)g(i)rmilär ärsär tıltag üzä bilgülük
'rwr mwñçw<l>'yw pw pyş ykrmy l'r 'rs'r tyld'q 'wyz ' pylkwlwk

- 23 1 kavıra'sınça anırab(a)v tep kamıg bilgülük
q'vyr ' 'synç' ' 'ndyr'pv typ q'myq pylkwlw
- 24 2 yañ bo ärür ; amtı monıa inçip bışırunguluk
y'ñk pw 'rwr :: . :: :: ' 'mdy mwıd' 'ynçyp pyşyrwnkwlwq
- 25 3 al alıag kavırasınça tüşin alguluk anırabau
' 'l ' 'ldak q'vyr ' 'synç' twyşyn ' 'lqw lwq ' 'ndyr'p'w
- 26 4 tep tedi anırab(a)vnıñ uduzguluk yañı bahşı-
typ tydy ' 'ndyr'pv nynk 'wdwsqw lwq y'nky p'qsy-
- 27 5 -tın eşidgülük ol namo çadñañ [? = radna] guru ; anırab(a)v
uduzmak
-tyn 'şydkw lwk 'wl n'mw ç'dn'n kwrw :: ' 'ndyrpv 'wdwsm'q
- 28 6 aılag kavırasınça bışırunguluk anırab(a)vta {eki}
' 'dlaq q'vyr ' 'synç' pyşyrwnqwlwq ' 'ndyr'pv t' { 'yky }
- 29 7 eki törlüg ärür ; 'añbaşlayu öz tözi {tösi} üngülük
'yky twyrlwk 'rwr : ' 'nkp'şl'yw 'wyz twyz y {twysy} 'wynkwlw
- 30 8 yañ ; ekinti bälgükä tayanıp bışırunguluk
y'nk : 'ykyndy p'lkw k' t'y'nyp pyşyrwnqwlwq

- 31 9 yaŋ ärür 'äjilki öz tözi üngülük yaŋ
y'nk 'rwyr ''nkylky 'wyz twyz y 'wynkwllwk y'nk
- 32 10 ärsär , dandirata äd nom sanınça yogun inčkä
'rs'r . d'ndyr ' t' 'd nwm s'nynç' ywqwn 'ynçk'
- 33 11 siŋmişte ken yaruk yaşuk kooşa bışırınmaklıg
synkmyş t' kyn y'rwq y'şwq qwwş ' pyşyrwnm'q lyq

2b

- 34 1 ätöz odgurak yaruyur ; koşa bışırınmakta ymâ eki
't'wyz 'wdqwr'q y'rwyr : qwş ' pyşyrwnm'q d' ym' 'yky
- 35 2 törlüg bolur boşgütlüg boşgütsuz ; boşgütsuz
twyrlwk pwlwr pwşqwdlwq pwşqwdswz : . pwşqwdswz
- 36 3 bolmışta tüşin bulur tep körkütmiş nomlamış
pwlmyş t' twyşyn pwlwr typ kwyrkwdmyş nwml'myş
- 37 4 ärür moŋta äd nom siŋmäki ärsär ; yogun siŋmäki
'rwr mwnd' 'd nwm synkm'ky 'rs'r : ywqwn synkm'ky
- 38 5 ärsär ; 'añbaşlayu öŋ ünkä siŋmiş üd-
'rs'r : ''nkp'şl'yw 'wynk 'wyn k' synkmyş 'wyd-

- 39 6 -tä köz üzä yinçkä öñ {körür ;} -ig körü umaz ün yıdka sıñmış-
-t' kwyz 'wyz ' yynçk' 'wynk {kwyrwr} :: -yk kwyrw 'wm'z 'wyn
yyt q' synkmyş-
- 40 7 -tä burun yıd tuymaz , tañğ böriñgkä sıñmıştä
-t' pwrwn yyt twym'z . t'dyq pwyrydyk k' syñkmyş t'
- 41 8 til tañğ tuymaz ; tört mahabudlar eyin käzigçä sıñär ;
tyl t'dyq twym'z :: twyrt m'q'pwd l'r 'yyyn k'syke' synk'r :
- 42 9 yer suvka sıñmıştä ätöz (suvka) taş kämişmiş täğ ağır bolur ;
yyr swv q' synkmyş t' 't'wyz (swv q') t's k'myşmyş t'k ''qyr pwlwr
- 43 10 başı örü kötürsär sançar ; suv {od} ootka sıñmıştä
p's y 'wyrw kwydwr's' s'nç'r : swv {'wd} 'wwt q' synkmyş t'
- 44 11 ağız burun kırıyur ; birärtä buruntın ağıztın suv akar ,
'qyz pwrwn qwrwywyr : pyr'r t' pwrwn tyn ''qyz tyn swv ''q'r .

3a

- 45 1 tamgak kırıyur , oot yelkä sıñmıştä 'älig adak
t'mq'q qwrwywyr . 'wwt yyyl k' synkmyş t' ''lyk ''d'q
- 46 2 soğışur yeel biligkä sıñmıştä {twy} közi alarıp
swqyşwr yyyl pylyk k' syñkmyş t' {twy} kwyz y ''l'ryp

- 47 3 uzun tın alıp 'älig adak täpinür ; bilig ençkä
'wswn tyyn ''lyp ''lyk ''d'q t'pyñwr :: pylyk 'ynçkä
- 48 4 sıñmıstä , tört kşanta tört bilgä bilig yaruyur
synkmyş t' . twyrt kş'n t' twyrt pylk' pylyk y'rwywr
- 49 5 taştıñkı {tını} tını üzülür içtinki tın üzülmäyäk
t'ştyñqy {tyyny} tyny 'wyswlwr 'yçdynky tyyn 'wyswlm'ywk
- 50 6 üdtä baştınkı kşanta körgülük {küçlög} bilgä bilig
'wyd t' p'şdynqy kş'n t' kwyrkwlw {kwyçlw} pylk' pylyk
- 51 7 y(a)ruyur ; taştın sıñar körsär kar yagmış täg
yrywr : t'şdyn synk'r kwyr's'r q'r y'kmyş t'k
- 52 8 yürüñ közünür ; içtin sıñar körsär tütün täg
ywrwyñk kwyswnwr :: 'yçdyn synk'r kwyr's'r twydwñ t'k
- 53 9 közünür , ekinți kşanta keñürülmäklig bilgä bilig
kwyswnwr . 'ykyndy kş'nt' kynkwrwlm'klyk pylk' pylyk
- 54 10 yaruyur ; taştın sıñar körsär kün tugmış täg
y'rwywr : t'şdyn synk'r kwyr's'r kwyn twqmyş t'k
- 55 11 kızıl közünür ; içdin sıñar körsär kadyot kurt-

q̄ysyl kwyswnwr : 'yçdyn synk'r kwys'r k'dywd q̄wrt-

3b

- 56 1 -nıñ yarukı t̄äg azk(ı)ya azk(ı)ya yaruk köžünür ,
 -nynk y'rwqy t'k ''z q̄y ' ''z q̄y ' y'rwq kwyswnwr.
- 57 2 üçünç k̄şanta bilgä bilig bolmakı yaruyur , taşdın
 'wyçwnç k̄ş'n t' pylk' pylyk pwlm'q̄y y'rwywr . t'şdyn
- 58 3 sıñar körsär añar karañu {karagu} köžünür ; içdin sıñar körs(ä)r
 synk'r kwys'r ''nk'r q'r'nkw {q'r'kw} kwyswnwr :: 'yçdyn synk'r
 kwysr
- 59 4 yula , yarukıça köžünür ozakıtın köñül ulug yaruyur
 ywl' . y'rwq̄y ç' kwyswnwr 'ws'q̄y tyn kwnkwł 'wlwq y'rwywr
- 60 5 tör<t>ünç k̄şanta bilgä bilig yakın bolmakı yaruyur.
 twyr<t>wnç ks'n t' pylk' pylyk y'qyn pwlm'q̄y y'rwywr.
- 61 6 taşdın sıñar körsär tañ sarıgındaki yaruk
 t'şdyn synk'r kwys'r t'nk s'rykynd'q̄y y'rwq̄
- 62 7 t̄äg köžünür içdin sıñar körsär yaruk ärip
 t'k kwyswnwr 'yçdyn synk'r kwys'r y'rwq 'ryp

- 63 8 sakınçsız tözlüg bolup kök kalıktakı bulıt
s'qyñçsyz twyz lwk pwlwp kwyk q'lyq t'qy pwlyd
- 64 9 açılmış tæg yaruyur , öz tözi yaruk tep teñir ;
''çylmyş t'k y'rwywr . 'wyz twyz y y'rwq typ tydyr ::
- 65 10 ölüm nomlug ätöz teñir ölüm yaruk yaşuk täñir ,
'wylwm nwm lwq 't'wyz tydyr 'wylwm y'rwq y'şwq t'dyr .
- 66 11 ölüm çınlayu kertü täñir , ölüm bilgä bilig
'wylwm çynl'yw kyrtw t'dyr . 'wylwm pylk' pylyk

4a

- 67 1 paramit täñir , alku tñılıqlarñıñ tözindä
p'r'myd t'dyr . ''lqw tyñlyq l'r nyñk twysynd'
- 68 2 uguşınta yaruyurlar , bahşılarnıñ çın kärtü
'wqws ynt' y'rwywr l'r . pwqşy l'r nynk çynk'rtw
- 69 3 nom yañın bilmämäklig mün kadag üzä añıñ
nwm y'ñkyn pylm'm'klyk mwyn q'd'q 'wyz ' ''nyñk
- 70 4 tözin ukmazlar , bahşılarnıñ nom yañı bar
twyz yn 'wqm'z l'r . p'qşy l'r nynk nwm y'nky p'r

- 71 5 ärip , bilip bışrundaçılarka inçip ozakı bilişmiş
'ryp . pylp pyşrwnd'çy l'r q' 'ynçyp 'ws'qy pylyşmyş
- 72 6 ädgü ögli kişi birlä körüşmiş täg , {suulı///} suvlı
'dkw 'wykly kyşy pyrl' kwyrwşmyş t'k . {swwly ///} sww-ly
- 73 7 sütlä katılışmış täg , yaruk yaşuk kântün yaruk
swyd ly q'dylyşmyş t'k . y'rwq y'swq k'ndwn y'rwq
- 74 8 yaşuk birlä eki 'ärmäz bolup , öznin adının
y'swq pyrl' 'yky ''rm'z pwlwp . 'wyz nynk ''dyn nynk
- 75 9 alku tınlıgların asıgın tolu tükäl bulur ;
''lqw tyñlyq l'r nynk ''syqyn twlw twyk'l pwlwr ::
- 76 10 yolta yaruk yaşuk bışurunmatuklar , töz yaruk
ywl t' y'rwq y'swk pyşwrwnm'twq l'r . twyz y'rwq
- 77 11 yaşukug bilmäz üçün , kântü özi korkmış bälirlämiş
y'swqwq pylm'z 'wyçwn . k'ntw 'wyz y qwrqmyş p'lynkl'myš

4b

- 78 1 täg bolup köñüllüg ätözüg anırab(a)v
t'k pwlwp kwnkwl lwk 't''wyz wk ''ndyr'pv

- 79 2 tutar , koşavartı şastirta . sözlämiři bar , öñrä
twd'r . kwş'v'rdy ř'sdyr t' . swysl'myş y p'r . 'wynkr'
- 80 3 ünmiş bolmak ätözlüg alku indrika tükällig
'wynmyş pwlm'q 'twyz lwk ''lqw 'yndry q' twyk'l lyk
- 81 4 üçün tıdıgsız yügürtäçi kılınçlıg ridi küçkä
'wyçwn tydyq syz ywkwrđ'çy qylynç lyq rydy kwyç k'
- 82 5 tükällig , täñridäm /// közkä tükällig üçün ,
twyk'l lyk . t'nkryd'm /// kwyz k' twyk'l lyk 'wyçwn .
- 83 6 bir ekinřikä körür tep ; alku indrika tükäl-
pyr 'ykyndy k' kwyrwr typ :: ''lqw 'yndry q' twyk'l-
- 84 7 -lig 'ärsär , köz kulgakta ulaşılarka tükällig
-lyk ''rs'r . kwyz qwlq'q t' 'wl'dy l'r q' twyk'l lyk
- 85 8 ärür , tıdıgsız bolmakı ärsär tört dävip
'rwr . tydyq syz pwlm'qy ''rs'r twyrt d'vyp
- 86 9 sumer tagta' ulaşı äd nomlarka tıdıgsız
swmyr t'q t'' 'wl'dy 'd nwm l'r q' tydyq syz
- 87 10 ärür , ög k(a)rın vaçırasan örgünüg öñi
'rwr . 'wyk qryn v'çyr 's'n 'wyrkwñ wk 'wynky

- 88 11 tarkarip kılınçlıg az iridi küç 'ärsär , üstürti suv
t'rq'ryp qylynç lyq ''z 'yridi kwyç ''rs'r . 'wysdwrđy swv

5a

- 89 1 akıtmak , alırtı oot yalınadmak , üküşüg bir
''qydm'q . ''ldyrty 'wwt y'lyn'dm'q . 'wykwş wk pyr

- 90 2 bālgürtmək , birig üküş bālgürtmäkdä ulatı-
p'lkwrđm'k . pyryk 'wykwş p'lkwrđm'kd' 'wl'ty-

- 91 3 -lar ärür ; täñridäm arıg süzök közlügl(ä)r
-l'r 'rwr : t'ñkryd'm ''ryq swyswk kwyz lwk lr

- 92 4 körür adınlar körmäz , bir ekinñtikä körür-i
kwyrwr ''dyn l'r kwyrm'z . pyr 'ykyñdy k' kwyrwr y

- 93 5 ärsär , anñrab(a)v bir ekinñtikä körür , anıñ
'rs'r . ''ñdyr'pv pyr 'ykyndy k' kwyrwr . ''ñyñk

- 94 6 ülgüsi ärsär yeti künlük ärür ; monı yadsar
'wylkwsy 'rs'r yydy kwyn lwk 'rwr : mwñy y'ds'r

- 95 7 eki törlüg ärür arıg arıgsızı ärsär üç yarım küñ-
'yky twyrlwk 'rwr ''ryq ''ryqsyz y 'rs'r 'wyç y'rym kwyn-

- 96 8 -niñ arasında öziñiñ ölmişin bilmädin tugmış
-nynk ''r'synd' 'wyz y nynk 'wylmyşyn pylm'dyn twqmyş
- 97 9 kadaş äv barkta ulañılarka yilinip yolug bışuruñu umaz-
q'd's 'v p'rk t' 'wl'dy l'r q' yylynyp ywlwq pyşwrwñw 'wm'z-
- 98 10 -lar , arıgı ärsär , üç yarım künniñ arasında aya amtı
-l'r . ''ryq y 'rs'r . 'wyç y'rym kwyn nynk ''r'synd' ''y ' ''mdy
- 99 11 ölmiş m(ä)n tep , ol üdta yolug bışuruñgalı uyur , montag
'wylmyş mn typ . 'wl 'wyd t' ywlwq pyşwrwñq'ly 'wywr . mwnd'q

5b

- 100 1 osuglug 七 [=yeti] yeti tokuz 'älig kün-käñgi turur , monça
'wswq lwq 七 yydy twqwz ''lyk kwyn k'd'ky twrwr . mwnd'
- 101 2 ažuñ tuñmakı ärsär , tört tugumlarta ög karın-
'swn twdm'qy 'rsr . twyrt twqwm l'r t' 'wyk q'ryn-
- 102 3 -ta tugma , yumurt'gata (tugmak) bugün kälgin tugm(a)k ol
-t' twqm ' . ywmwr'd'q ' t' twqm'q pwykwn k'lkyn twqmq 'wl
- 103 4 öltä şıta tugm(a)k ärür , andirab(a)v ätözin kılınç-
'wyl t' şyt' twqmq 'rwr . ''ntyr'pv 'twyz yn qylynç-

- 104 5 -līg yel tokımak üzä , korkınçlıg {karaŋu} karaŋu öñdün kälip
-lyq yyyl twqym'q 'wyz ' . qwrqynç lyq {q'r'nkwx} q'r'nkwx
'wynkdwn k'lyp
- 105 6 tutğıl ölürgil ; tutğıl tep ün eşidmāk üzä
twdqyl 'wylwrkyl :: twdqyl typ 'wyn 'şydm'k 'wyz '
- 106 7 korkarlar ädgü oprak ärsär tag üñüri ärsär vrhar-
qwrq'r l'r 'dkw 'wpr'q 'rs'r t'q 'wynkwry 'rs'r vrq'r-
- 107 8 -ta s(a)ŋramta ulañılarta // kirip yaşar bolup
-t' snkr'm t' 'wl'dy l'r t' // kyryp y's'r pwlwp
- 108 9 ozakı korkınç äyinçkâ korkup , ol oronka ilinip
'ws'qy qwrqynç 'yynç k' qwrqwp . 'wl 'wrwn q' 'ylynyp
- 109 10 kalın uuka basıtkmış tæg bolup surt ok
q'lyn 'ww q' p'sydyqmyş t'k pwlwp swrd 'wq
- 110 11 udımış tæg bolup kayu ärsär bir ätöz bütär ;
'wdymyş t'k pwlwp q'yw 'rs'r pyr 't'wyz pwyd'r :

6a

- 111 1 kavırasınça sözläsär , erkäk bolguça
q'vyr ' 'synç' swysl's'r . 'yrk'k pwlqw ç'

- 112 2 ärsär azlanmakta tugar ; kayu aḷunta tugum
'rs'r ''z l'nm'q̄ t' twq̄'r : q'yw 'swn t' twqwm
- 113 3 aḷun tutguça ärsär , yalıḷuk aḷuñıñta tugum
'sun twdqwç' 'rs'r . y'lynkwq ''swñyñd' twqwm
- 114 4 aḷun tuṭs(a)r , ög kaḷ ekägü birlä yalıḷok
'swn twdsr . 'wyk q̄'ñk 'yk'kw pyrl' y'lynkwq
- 115 5 ärsär özi ymä yalıḷok körklüg bolur ög
'rs'r 'wysy ym' y'lnkwq kwyrk lwk pwlwr 'wyk
- 116 6 kaḷ ekägü amrañmak täginmişin körüp aña az-
q̄'ñk 'yk'kw ''mr'ñm'q t'kynmyşyn kwyrwp ''nk' ''z-
- 117 7 -lañur ; erkäk tugsar añasıña azlañıp
-l'ñwr : 'yrk'k twqs'r ''ñ' synk' ''z l'nyp
- 118 8 aṭasıña öpkä köñüli tugar ; tişi tugsar
'd' synk' 'wypk' kwnkly twq'r : tyşy twqs'r
- 119 9 aṭasıña azlanıp añasıña öpkä köñüli
'd' synk' ''z l'nyp ''ñ' synk' 'wypk' kwnkwly
- 120 10 tugar , 'är tugsar {aṭasıña} aṭasınıñ agızına kirip

twq'r . 'r twqs'r { 'd'snk' } 'd' sy nynk 'qyz ynk' kyryp

- 121 11 añasınıñ karınında tokuz ay oñ kün turup
'n'sy nynk q'rynynd' twq'wz 'y 'n kwyn twrwp
6b
- 122 1 tugar , montag osuglug kántü özi kayu kayuta
twq'r . mwnd'q 'wswqlwq k'ndw 'wyzy q'yw q'yt'
- 123 2 tugsar , ög kañ ätöz birlä bolup monçulayu
twqs'r . 'wyk q'nk 't'wyz pyrl' pwlwp mwnçwl'yw
- 124 3 tugum tuñar özniñ adınıñ tugum tutguluk
twqwm twd'r 'wyz nynk 'dyn nynk twqwm twdqlwq
- 125 4 yañı tükädi ; ,,
y'nk y twyk'dy :: . :: : :: : :: .
- 126 5 yol bışırunguluk yañı ärsär + öñ ünkä sıñmıñ-
ywl pyşyrwnq'w lwq y'nky 'rs'r + 'wynk 'wyn k' synkmyş-
- 127 6 -tä ulañı birär bälgü bolsar aña tayanıp buşurun-
-t' 'wl'dy pyr'r p'lkw pwls'r . 'nk' t'y'nyyp pwşwrwn-
- 128 7 -guluk ärür , aña basa bahşı ärsär //// ädgü nom-
-qlwq 'rwr . 'nd' p's' p'qsy 'rs'r //// 'dkw nwm-

- 129 8 -lug yaŋ törü {bulur} bilür nomdaş kadaşı ük'sindä (oku: üskindä)
-lwq y'nk twyrw {pwlwr} pylwr ñwmd's q'd's y 'wyk'synd'
- 130 9 olgurtup , özindä barın buşı berip , tugmış
'lqwrwp . 'wysynd' p'ryn pwşy pyryp . twqmyş
- 131 10 kadaşta ulaşıların yığıt sığıtların
q'd's t' 'wl'dy l'r nynk yyqyd syqyd l'r yn
- 132 11 tarkarıp , üç öñdün yoridaçı nomlarıg yügärü
t'rq'ryp . 'wyç 'wynkdwn ywryd'çy nwm l'r yq ywk'rw
- 7a
- 133 1 kılgu ol , bir nomug bışurunguluk ol , 'añbaşlayu öñ
qylqw 'wl . pyr nwmwq pyşwrwnqw lwq 'wl . ''ñkp'sl'yw 'wynk
- 134 2 ünkä siñmiş bälgü bolmışta amtı adırtlıg ölüm
'wyn k' synkmyş p'lkw pwlmyş t' ''mwy ''dyrtlyq 'wylwm
- 135 3 bälgü bolmışın bilip , bahşınıñ ögrätmiş öñdün
p'lkw pwlmyş yn pylp . p'qşy nynk 'wykr'dmyş 'wynkdwn
- 136 4 yoridaçı üç törlüg nomlug yaŋlarıg
ywryd'çy 'wyç twyrlwk nwm lwq y'nk l'r yq

- 137 5 bışurunguluk ol , 'äñbaşlayu bodi köñülüg öp
pyşwrwnqw lwq 'wl . ''ñkp'sl'yw pwydy kwnkwlwk 'wyp
- 138 6 sakınıp , kăntü özüm baştınkı ańtırabavta
s'qynyp . k'ndw 'wyz wm p'sdynqy ''ndyr'p'v t'
- 139 7 yaruk yaşuk nomlug ätözüg tuyup , alku tınl(ı)g-
y'rwq y'swq nwmlwq 't'wyz wk twywp . ''lqw tynlq-
- 140 8 [-larıg] öz yat temädin , tınlag asıgın kılayın
[-l'ryq] 'wyz y't tym'dyn . tynl'q ''syqyn qyl'yyn
- 141 9 sakınıp , umug ınag bahşını ömäki ärsär çın
s'qynyp . 'wmwq 'yn'q p'qsy ny 'wym'ky 'rs'r çyn
- 142 10 kertü bahşını öñdün kök kalıkta yaruk
kyrdw p'qsy ny 'wynkdwn kwyk q'lyq t' y'rwq
- 143 11 yaşuk sakınıp alku tınlaglarnıñ asıglıgıña {asıgın} baştınkı
y'swq s'qynyp ''lqw tynl'q l'r nynk ''syqlyqynk' {'syqyn} p'sdynqy

7b

- 144 1 ańtırabavta yaruk yaşuk nomlug ätöz tuyungu üçün
''ndyr'p'w t' y'rwq y'swq nwm lwq 'd'wyz twywnqw 'wyçwn

- 145 2 kuṭaḍṭuru yarlıkazun tep öṭüngü ol ; öz piṇsunñı
q̄wd'tdwrw y'rlyq̄'swn typ 'wydwnkw 'wl :: 'wyz pynswñ n̄y
- 146 3 sakıñıp ömāk sakınmak ärsär , lenhualıg kün
s'qyñyp 'wym'k s'qynm'q 'rs'r . lynqw 'lyq kwyn
- 147 4 tilgän oron üzä , bir kşanta öz piṇsun bolmışın
tylk'n 'wrwn wyz ' . pyr kş'n t' 'wyz pyñswñ pwlmysyn
- 148 5 sakingu ol , yügärü bışurungulukı ärsär , maha mudura
s'qynqw 'wl . ywk'rw pyşwrwnq̄wlwqy 'rs'r . m'q 'mwdwr '
- 149 6 tözüg {tösüg} öp sakıñıp ömäksiz sakıñmaksız bolgul ;
twyzwk {twyswk} 'wyp s'qyñyp 'wym'ksyz s'qyñm'q̄syw pwlq̄wl ::
- 150 7 moñçulayu öñ yıdka sıñmış üdtä yıd
mwñçwl'yw 'wynk yyd q' synkmyş 'wyd t' yyd
- 151 8 taṭıgka sıñmıştä ulaṭı birär bälgü bo<l>'mışınta ,
t'dyq̄ q' synkmyş t' 'wl'dy pyr'r p'lkw pw<l>'myş ynt'
- 152 9 bışurunguluk kăziglärin saşurmadın öñdün
pyşwrwnq̄wlwq̄ k'syk l'r yn s'swrm'dyn 'wynkdwn
- 153 10 yoridaçı üç nomlar yügärü bışurunguluk maha

ywryd'çy 'wyç nwm l'r ywk'rw pyşwrwnqwlwq m'q '

- 154** 11 muduranı bışurungu ol , taııg börtügkä
mwdwr ' ny pwşwrwnqw 'wl . t'dyq pwyrtnk k'
8a
- 155** 1 sıımiştä , börtüg tört mahabudka sıımiş-
synkmyş t' . pwyrtnk twyrt m'q'pwd q' syıkmyş-
- 156** 2 -tä , yeel biligkä sıımiş üdtä , öıdün
-t' . yyyl pylyk k' synkmyş 'wyd t' . 'wynkdyn
- 157** 3 yoridaçı üç nomlarıg kodup , maha mudura
ywryd'çy 'wyç nwm l'ryq qwdwp . m'q' mwdwr '
- 158** 4 tözni , ög bışurungu ol inçkä /// bilig
twyz ny . 'wyk pyşwrwnqw 'wl 'ynçk' /// pylyk
- 159** 5 yaruk yaşukka sıımiş üdtä üç öıdün
y'rwq y'şwq q' synkmyş 'wyd t' . 'wyç 'wynkdwn
- 160** 6 yoridaçı nomlarıg töläç kodup , yalnız maha
ywryd'çy nwm l'r yq twyl'ç qwdwp . y'lynkwz m'q '
- 161** 7 muduranı ög bışurungu ol ; tört kşanlar-
mwdwr ' ny 'wyk pyşwrwnqw 'wl :: twyrt kş'n l'r

- 162 8 -ta m(a)ha muduranı öriṭmädin sakınçsızın
-t' mḡ ' mwdwr ' ny 'wrydm'dyn s'qynç syz yn
- 163 9 amrılgu ol , montag bışurunmak üzä , tört
'mrylqw 'wl . mwnd'q pyşwrwnmq 'wyz ' . twyrt
- 164 10 kşanta ozakı yañça bış[ur]unmak //////////
kş'n t' 'ws'qy y'nkç' pyş[wr]wnm'q //////////
- 165 11 ölgäyşüg üdtä bışurunmaklıg yaruk yaşuk
'wylk'yşwk 'wyd t' pyşwrwn m'q lyq y'rwq y'şwq

8b

- 166 1 töz tüp , yaruk yaşuk birlä k(a)tılıp eki ärmäz
twyz twyp . y'rwq y'şwq pyrl' qdylyp 'yky 'rm'z
- 167 2 bolup özniñ adınnıñ asıgın bütürür ,
pwlwp 'wyz nynk ''dyn nynk ''syqyn pwydwrwr .
- 168 3 öz asıgı ärsär , nomlug ätöz ärür , adınlar asıgı
'wyz ''syq y 'rs'r . nwmlwq 'd'wyz 'rwr . 'dyn l'r ''syqy
- 169 4 ärsär , eki öñlög ätöz ärür ; tüş ätöz ärsär ,
'rs'r . 'yky 'wynklwk 'd'wyz 'rwr : twyş 't'wyz 'rs'r

- 170 5 bälgürtmä ätöz üzä alku iş küçl(ä)rig
p'lkwrđm' 't'wyz 'wyz ' 'lqw 'yş kwyç lr yk
- 171 6 bütürür , moña tayanıp bışurundaçı y(e)ti 'ärklig-
pwydwrrwr . mwnk' t'y'nyp pyşwrwnd'çy ydy ''rklyk-
- 172 7 -lig ärsär , bir aźunta öz burhan kuñın bulgu-
-lyk 'rs'r . pyr ''swñ t' 'wyz pwrq'n qwdyn pwlqw-
- 173 8 -lug yañ kep ärür , ölgäyşügtä orñon
-lwq y'ñk kyp 'rwr . 'wylk'yşwk t' 'wrđwn
- 174 9 indrilig tuyuñu umasar köñüllüg añtırabav
'yndry lyq twywnw 'wm's'r kwnkwł lwk ''ñdyr'p'w
- 175 10 ätöz bütär , moñçulayu /// bışurunup yeti
'd'wyz pwyd'r . mwnçwl'yw /// pyşwrwnwp yydy
- 176 11 kün kätägi yaruk yaşuklug {ood} oot üzä säziklig
kwyn k'd'ky y'rwq y'şwq lwq {'wwd} 'wwt 'wyz ' s'syk lyk

9a

- 177 1 bälgü tözlüg oñunlarıg örtäp , öznıñ
p'lkw twyz lwk 'wdwnk l'r yq 'wyrd'p . 'wyz nynk

- 178 2 adınının asıgın bütürür , birök yänä montag bışurunup
''dyn nynk ''syqyn pwydwrwr . pyrwk y'n' mwnd'q pyşwrwnwp
- 179 3 ymä aẓun tutguluk bolsar , ög karınının kapıgın
ym' ''swn twdqw lwq pwls'r . 'wyk q'ryn nynk q'pyqyn
- 180 4 bäklägülük al altag ärsär , beş törlüg ärür , {ög}
p'kl'kwlwk ''l ''lda q'rs'r .pyş twyrlwk 'rwr {'wyk}
- 181 5 ög kaqnı bahşı sakınmak , öz pinsunni sakınmak
'wyk q'nk ny p'qşy s'qynm'q . 'wyz pynswn ny s'qynm'q
- 182 6 yaruk yaşuk sakınmak , yelvi kömän tåg sakınmakı ömāk küsämāk
üzä bäklämāk
y'rwq y'şwq s'qynm'q . yylvy kwym'n t'k s'qynm'qy 'wym'k
kwys'm'k 'wyz ' p'klm'k
- 183 7 ärür , 'añbaşlayu ög kañ amranmış üdtä
'rwr . ''nkp'şl'yw 'wyk q'nk ''mr'nmyş 'wyd t'
- 184 8 bahşını öz dvay täñri sakınıp bışurungu ///
p'qşy ny 'wyz dv'y t'nkry s'qynyp pyşwrwnqw ///
- 185 9 ol , bahşıtın kızläklig abişek almışın
'wl . p'qşy tyn kysl'klyk ''pyşyk ''lmyşyn

186 10 sakınıp , kertgünç köñül öriřmäk üzä tugumtın yañar .
s'qynyp . kyrdkwnç kwnkwl 'wrydm'k 'wyz ' twqwm tyn y'n'r .

187 11 yanmışta öñdün yoridaçı üç nomlarta , maha
y'nmys d' 'wynkdwn ywryd'çy 'wyç nwm l'r t' . m'q '

9b

188 1 mudıra tözüg {tösüg} bışurungu ol . antag bışurunup
mwdyr ' twyzwk {twyswk} pyşwrwnqw 'wl . ''nt'q pyşwrwnwp

189 2 ymä ög kañta aźun tutgusın körsär ,
ym' 'wyk q'nk t' ''swn twdqw syn kwyr's'r .

190 3 ekinçi yänä ök divay {tvay} täñrini sakınıp kızläklig
'ykyndy y'n' 'wk dyv'y {tv'y} t'nkry ny s'qynyp kysl'klyk

191 4 tapıg uduglar kılmak üzä yañar , yana ok yanmışta ,
t'pyq 'wdwq l'r qylm'q 'wyz ' y'n'r . y'n' 'wq y'nmys t' .

192 5 maha muduranı yänä bışuruñgu ol , antag bışurunup
m'q' mwdwr ' ny y'n' pyşwrwnqw 'wl . ''nt'q pyşwrwnwp

193 6 ymä ög kañta aźun tutgusın körsär , üçünç
ym' 'wyk q'nk t' ''swn twdqw syn kwyr's'r . 'wyçwnç

- 194 7 yaruk yaşuk sakınmak üzä bāklānīp , kurug /// sakınmak
y'rwq y'şwq s'qynm'q 'wyz ' p'kl'nyp . q̄wrvq̄ /// s'qynm'q̄
- 195 8 üzä yañar , yañmıŝta tōrtünç maha muduranı
'wyz ' y'n'r . y'nmyş d' twyrdwınc m'q ' mwdwr ' ny
- 196 9 tōz üzä bāk'lāmāk ārsār alkunı yelvi kōm(ä)n
twyz 'wyz ' p'k'l'm'k 'rs'r ''lqw ny yylvy kwymn
- 197 10 sakınmak üzä yanar , yañmıŝta ol ok maha mudura-
s'qynm'q̄ 'wyz ' y'n'r . y'nmyş t' 'wl 'wq m'q' mwdwr '-
- 198 11 -nı bışurungu ol , anıag bışurunup ymā ög kañ-
-ny pyşwrwnqw 'wl . ''nd'q pyşwrwnwp ym' 'wyk q'ñk-

10a

- 199 1 -ta aẓun tutgusın kōrsār , ömāk kūsāmāk üzä
-t' ''swn twdqw syn kwyr's'r . 'wym'k kwys'm'k 'wyz '
- 200 2 bāklāmāk ārsār , ög karınta aẓun tutgusın kōrsār ,
p'kl'm'k 'rs'r . 'wyk q'ryn t' ''şwn twdqw syn kwyr's'r .
- 201 3 aya başl(a)gsız uzun sañsartın bārü azkıya māñi
'y ' p'şlq syz 'wswn s'ñs'r tyn p'rw ''z q̄yy ' m'nky

- 202 4 ögrünčkä ilinip //// yapşınıp yügürdümüz kaçtımız ;
'wykrwnç k' 'ylynyp //// y'pşynyp ywkwdwmwz q'çdymys
- 203 5 amtı moŋa ilinmäyin tep sakınıp ; ol ädgü sakınçlıg
'mdy mwnk' 'ylynm'yyn typ s'qynyp : 'wl 'dkw s'qynçlyq
- 204 6 yürüntäg üzä , adın yınaklarta tavrak kaçıp barmış-
ywrwnd'k 'wyz ' . ''dyn yynk'q l'r t' t'vr'q q'çyp p'rmyş-
- 205 7 -ın sakınıp , anıtag kaçmışta maha muduranı
-yn s'qynyp . ''nd'q q'çmyş t' m'q' mwdwr ' ny
- 206 8 bışurunmak üzä yaruk yaşuglug oot üzä sezik
pyşwrwnm'q 'wyz ' y'rwq y'şwq lwq 'wwt 'wyz ' sysyk
- 207 9 sakınçlıg otunl(a)rıg örtäp ol antırabavta
s'qynç lyq 'wdwnk lr yq 'wyrp'p 'wl ''ndyr'p'w t'
- 208 10 özniŋ adınnyŋ alku işlärig bütürür ,
'wyz nynk ''dyn nynk ''lqw 'yş l'r yk pwydwrwr .
- 209 11 bo ärsär ortun ärkliglig yelvi köm(ä)n ätözkä
pw 'rs'r 'wrwn 'rklyklyk yylvy kwymn 't'wyz k'

- 210 1 tayanıp ekin ara anırabavta , üzäliksiz
t'y'nyp 'ykyn ''r ''ndyr'p'w t' . 'wyz ' lyksyz
- 211 2 burhan kuñın bulguluk nomlug yañ ärür ; monıag bısurunup
pwrq'n qwdyn pwlqw lwq nwmlwk y'nk 'rwr : mwnd'q pyşwrwnwp
- 212 3 ymä ög kañta aźun tutgusın körsär ;
ym' 'wyk q'nk t' ''swn twdqw syn kwyr's :
- 213 4 tugum aźun tutguluk kapıgın sınagu {sıngu} ol ; monçulayu
twqwm ''swn twdqwlwq q'pyqyn syñ'qw {symqw} 'wl : mwnçwl'yw
- 214 5 bolmak anırabavlıg üdtä altı yold(a)ki tınl(ı)glar
pwl'm'q ''ndyr'p'v lyq 'wyd t' ''ldy ywldqy tynlq l'r
- 215 6 alku uluş balıklar arıg süzök közüñüdüki körk
'lqw 'wlwş p'lyq l'r ''ryq swyswk kwyswnkw d'ky kwyrk
- 216 7 täg arıg süzök közüñür ; ıt toñuz yok
t'k ''ryq swyswk kwyswnwr : 'yd twñkwz ywq
- 217 8 ıgay kodıkı yavız aźunka kirmäğü ol , anıñ täg
çyq'y qwdyqy y'vyz ''swn q' kyrm'kw 'wl . ''nynk t'k
- 218 9 tugum aźun tutgusın körsär , adın yıñaklarta

twqwm ''swn twdqw syn kwyr's'r . ''dyn yynk'q l'r t'

- 219 10 kaçıp . nomlug törülüg hanlarta ; biramanlarta
q'çyp . nwm lwq twyrw lwk q'n l'r t' : pyr'm'n l'r t'
- 220 11 adın ymä yogaçarelarta ulaşı köni körümlüg
''dyn ym' ywk'ç'ry l'r t' 'wl'dy kwyny kwyrwm lwk

11a

- 221 1 ögtä kaŋta aŋun tutguluk üdtä monçulayu
'wyk t' q'ñk t' 'swn twdqw lwq 'wyd t' mwnçwl'yw
- 222 2 sakıñgu ol , alku tınl(ı)glarınıñ asıglığıña
s'qyñq'w 'wl . ''lqw tynlq l'r nynk ''syq lyq ynk'
- 223 3 burhan kuŋın bulayın sakıñıp ; köñülüg huñg uŋık
pwrq'n qwdyn pwl'yyn s'qynyp : kwnkwlwk qwnk 'wsyk
- 224 4 sakıñıp , ög karınta tugum tutgu ol . montag
s'qynyp . 'wyk q'ryn t' twqwm twdqw 'wl . mwnd'q
- 225 5 sakınsar , ög karında mäñiligin orñañıp , kenki aŋun-
s'qyns'r . 'wyk q'rynd' m'nky lykyn 'wrñ'ñyp . kynky ''swn-
- 226 6 -ta ögräŋinmäksizin nom tutdaçı bolur , bo ärsär bodi-

-t' 'wykr'dynm'ksyz yn nwm twtd'çy pwlwr . pw 'rs'r pwdy-

- 227 7 -s(a)t(a)vlarnıñ öz köñülinçä tugum tutguluk
-stv l'r nyny 'wyz kwnklynç' twqwm twdqwıwq
- 228 8 yañı ärür , tümgä indirilig tınlaglarka äyin käzig-
y'nky 'rwr . twymk' 'yndyry lyq tynl'q l'r q' 'yyn k'syk-
- 229 9 -çä bısurunup tuyuñguluk nom tükädi ; ,,,
-ç' pwsrwnwp twywnqıw lwq nwm twyk'dy :: :: . :
- 230 10 bo nom ulalmışı ulug vaçır tuttaçıtın tilopa
pw nwm 'wl'lmyşy 'wlwq v'çyr twdt'çy tyn tylwp'
- 231 11 naropa marpatın şangpa bahşı tançıgpa bahşı-
n'rw p' m'rp' tyn ş'np' p'qşy t'nçykp' p'qşy-

11b

- 232 1 -kaṭägi ulalmış ärür ; , ölgülük bālgülār bolar ärür : ün
-q'd'ky 'wl'lmyş 'rwr : . 'wylkwıwk p'lkw l'r pwl'r 'rwr : 'wyn
- 233 2 bāklānmāk tüz tōpōdā buu ün māk ; {äd} ätōznıñ
p'kl'n m'k twyz twypwd' pww 'wyn m'k {d} 't'wyznyñk
- 234 3 köligä ; kulgaknıñ ün köznıñ küçi montada

kwylyk' : q̄wlq̄'q̄ nynk 'wyn kwyz nynk kwyçy mwîd't'

- 235 4 ulaṭı bālgül(ä)r bir tuṣta yok bolsar ölürin
 'wl'dy p'lkw lr pyr twş t' ywq pwls'r 'wylwr yn
- 236 5 bilgülük ol ; ,,,
 pylkw lwk 'wl :: : :: :

3. ÇEVİRİ

(1) Oom svasti sidam! (1-2) Gerçek₂ yüce mücevher (olan) üstadın kutsallığı (önünde) saygıyla eğilirim.

(2-4) Bu işaretler sebebiyle, özetle, temel olarak bilinmesi gereken on beş anıtabav vardır. (Bunlar) üç anıtabav, üç beden, üç birleşim, üç karışım, üç ispattır.

(4-6) Üç anıtabav ise; doğum-ölüm anıtabav'ı, rüyadaki anıtabav, arada olan anıtabavdır.

(6-9) Üç beden ise doğum-ölümlü, etli kanlı beden; rüyadaki önceki alışkanlıklarının kalıntısı₂ (olan) beden, arada olan düşünceye sahip bedendir.

(9-13) Üç birleşme ise iki ebeveyn₂in (anne-baba) bir araya gelmesi ile doğum-ölüm anıtabav olur. Rüyada rüya o deyip anlamak, birleştirmek; arada olmada (ölüm ve yeniden doğum arasındaki geçiş); üstadın verdiği bilgileri düşünerek birleştirmektir.

(13-16) Üç karışım ise doğum-ölüm anıtabav'ın hırs ile karışması, rüyadaki anıtabav ile cehaletin₂ karışmasıdır. Arada olan anıtabav'ın öfke ile karışmasıdır.

(16-22) Üç türlü ispat ise doğum-ölüm anıtabav'da iki türlü teçhizatın ikisini (de) gerçekleştirip ispat etmek, rüyadaki anıtabav'da tılsımlı beden, aydınlık₂; bu ikisi aracılığıyla ispat etmektir.

(22-24) Böylece, bu on beş (durum) ise; (bu) sebeple bilinen, özetle anıtabav diye (bilinen), bütün bilinmesi gereken esas budur.

(24-27) Şimdi, bundan sonra öğrenilecek usul₂ özetince karşılığı alınacak anıtabav deyip söyledi. Anıtabavın takip edilecek yöntemi üstaddan işitilendir : Namo ratna Guru!

(27-31) Anıtabavı takip etme adlı özete göre; gerçekleştirilecek anıtabavda iki tür vardır. En başta kendi esası(yla) ortaya çıkan yöntem; ikinci(si) işarete dayanıp öğrenilecek yöntemdir.

(31-34) En ilk kendi esasıyla ortaya çıkan biçim ise; Tantrada madde ve maneviyat sayısının kalın inceye battıktan sonra aydınlık₂ (olan), iki türlü gerçekleştirilecek vücut kesinlikle ışıldar.

(34-37) İki türlü öğrenmede yine iki türdür: eğitilmiş, eğitimsiz. Eğitimsiz olduğunda karşılığını bulur deyip göstermiş, vaaz vermiştir.

(37-41) Burada madde ve maneviyat batması ise ; yoğun batması ise ; en başında renk sese battığı zaman göz ile ince rengi göremez, ses kokuya battığında burun kokuyu hissetmez, tat dokunmaya battığında dil tat almaz.

(41-43) Dört element sırayla₂ batır: toprak suya battığında vücut (suya) taş fırlatılmış gibi ağır olur. (İnsan) başını yukarı kaldırırsa (başı) sancır.

(43-45) Su ateşe battığında ağız (ve) burun kurur, bazen de burundan (ve) ağızdan su akar, boğaz kurur.

(45-46) Ateş rüzgara battığında el ayak soğur.

(46-47) Rüzgar bilgiye battığında gözü kamaşıp uzun nefes alıp el ayak tepinir.

(47-48) Bilgi huzura battığında dört anda dört bilgelik parlar.

(49-51) Dışarıdaki nefesi kesilip içerideki nefes kesilmediği zamanda, ilk anda görünen bilgelik₂ parlar.

(51-53) Dış taraftan baksa kar yağmış gibi beyaz görünür. İç taraftan baksa duman gibi görünür.

(53-56) İkinci anda yayılmış bilgelik₂ parlar. Dış taraftan baksa gün doğmuş gibi kıızıl görünür. İç taraftan baksa ateş böceğinin₂ ışığı gibi çok az₂ ışık görünür.

(57-59) Üçüncü anda bilgili₂ olması parlar. Dış taraftan baksa ona karanlık görünür. İç taraftan baksa meşale ışığı gibi görünür. Düşünce öncekinden büyük parlar.

(60-64) Dördüncü anda bilgiye₂ yakın olmak parlar. Dış taraftan baksa tan sarılığındaki ışık gibi görünür. İç taraftan baksa parlak olup, düşüncesiz esaslı olup gökyüzündeki bulut açılmış gibi parlar. Kendi kaynağı ışık diye adlandırılır.

(65-67) Ölüm öğretisi vücududur. Ölüm aydınlıktır₂. Ölüm gerçektir₂. (gerçeğin kendisidir) Ölüm hikmetli bilgi₃ olarak adlandırılır.

(67-68) Bütün canlıların soyunda₂ parlarlar.

(68-70) Üstatların gerçek₂ öğretilerini₂ bilmeme kusurundan₂ dolayı onun esasını anlamazlar.

(70-75) Üstatların öğretileri₂ var olup bilip öğreneceklerle, bu suretle, önceden tanınan iyi düşünceli kişi ile karşılaşmış gibi, su ve süt karıştırılmış gibi; aydınlık₂ ve kendi parlaklığı₂ ile birlikte iki misli olmayıp; kendinin, başkalarının, bütün canlıların faydasını tamamıyla₂ bulur.

(76-79) Yolda aydınlığı₂ (aydınlanmayı) gerçekleştirmeyenler, asıl aydınlığı₂ bilmediği için kendisi korkmuş₂ gibi olup düşünceye sahip (olan) antirabav tutar.

(79-83) Abhidharmakoşa şastra'da söylenmiştir : Önceden ortaya çıkmış olan (bir) vücuda sahip (olan) bütün duyulara sahip olmak için engelsiz yürüyecek, yaratılışa sahip (olan) büyü gücüne (de) sahip olur. İlahi göze sahip olmak için bir diğerine görünür demiş.

(83-85) Bütün duyu organlarına sahip olmak ise gözden kulağa ve diğerlerine (bütün duyu organlarına) sahip olmaktır.

(85-87) Engelsiz olması ise Sumeru Dağı'nda dört kıta ve diğer madde ve manivayata engelsizdir.

(87-91) Anne karnı tahtını₂ başka (tarafa) uzaklaştırıp eyleme dayalı hırs gücü ise; yukarıdan su akıtmak, aşağıdan ateş yakmak; çoğu bir göstermek, biri çok göstermekte ve diğerleridir.

(91-93) İlahi temiz₂ gözlüler görür, başkaları görmez. Bir ikinciye görünmesi ise; antirabavda bir ikinciye (bir diğerini) görür.

(93-98) Onun süresi ise yedi günlüktür. Bunu açacak olursak iki türlüdür. Temiz ve temiz olmayan ise üç buçuk günün içinde kendinin öldüğünü bilmeden akrabalarına, evine barkına ve diğer mallarına bağlanıp yolu gerçekleştiremezler.

(98-99) Temizi (günahsız olanı) ise üç buçuk günün içinde ah! şimdi ben ölmüşüm deyip o zaman yolu gerçekleştirebilir.

(99-100) Bunun gibi yedi (defa) yedi (yani) kırk dokuz güne kadardır.

(100-103) Burada dünyaya gelmek ise dört doğumdan (meydana gelir). Anne karnından doğma, yumurtadan doğma, büyü gücü aracılığıyla (olağanüstü bir şekilde) doğma, o ıslaklıktan₂ doğmadır.

(103-106) Antırabav bedeni ve amel rüzgarının savaşıyla korkutucu karanlık doğudan gelip tut! Öldür! Tut diye ses duyarak korkarlar.

(106-110) iyi vadi ise ; dağ mağarası ise ; tapınakta₂ gizlenip, önceki korkuyla korkup, o yere bağlanıp derin uykuya yenilmiş gibi olup, birdenbire uyumuş gibi olup, ne ise (böyle olduğunda) bir vücut tamamlanır.

(111) Özetle söylemek gerekirse;

(111-112) Erkek olacak olsa hıristan doğar.

(112-113) Hangi varlık şeklinde dünyaya gelecek olsa ;

(113-117) İnsan varlığında dünyaya gelecek olsa ve ebeveynlerinin₂ ikisi birden insan ise, kendisi de insan görünümünde olur. Ebeveynlerinin₂ ikisinin sevgiyle kavuştuğunu görüp ona tamah eder.

(117-122) Erkek doğsa annesine tamah edip babasına öfke düşüncesi doğar. Kız doğsa babasına tamah edip annesine öfke düşüncesi doğar. Erkek doğsa babsının ağzına girip annesinin karnında dokuz ay gün durup doğar.

(122-125) Böylece₂ kendisi₂ her nerede doğsa ebeveynlerinin₂ vücuduyla bir olup bu şekilde dünyaya gelir. Kendisinin ve başkalarının (herkesin) dünyaya gelme yöntemi tamamlandı.

(126-128) Yol gerçekleştirme yöntemi ise; renk sese battığında ve diğerleri birer işaret olsa ona dayanıp gerçekleştirecektir.

(128-129) Ondan sonra Bahşı ise iyi öğretiye/dine ait esasları₂ bilir.

(129-133) Din kardeşini₂ huzurunda oturtup, kendinde olanı bağışlayıp, akrabalarının ve diğerlerinin matemlerini₂ uzaklaştırıp önden giden (takip edilecek) üç öğretiyi yükseltecektir.

(133-137) En başında rengin sese battığı işaret olduğunda, şimdi açık bir şekilde ölümün belirmediğini bilip, Bahşının öğrettiği önden giden (takip edilecek) üç türlü dini usülleri gerçekleştirecektir.

(137-141) En başında aydınlanmış gönülü düşünüp₂, kendim₂ baştaki antırabavda parlak₂ öğreti vücudunu ayırt edip; bütün canlıları, öz yad demeden, canlıların faydasını sağlayayım (diye) düşünmüş.

(141-143) Dayanak₂ (olan) üstadı düşünmesi ise; gerçek₂ üstadı doğudan, gökyüzündeki₂ aydınlık₂ (olarak) düşünmüş.

(143-145) Bütün canlıların menfaatine baştaki antirabavda parlak₂ öğreti vücudunu hissetmesi için kutsayarak buyursun diye arz edecektir.

(145-148) Kendi tanrılığını düşünüp hayal etmek₂ ise ; lotus ile (süslenmiş) güneş çemberi tahtı üzerinde bir anda kendinin Tanrı olduğunu düşünecektir.

(148-149) Şimdiki gerçekleştirilecek (olanı) ise ; büyük kurtuluş (mahamudra) esasını tasavvur edip₂ düşüncesiz₂ (düşünemez) olur.

(150-154) Böylece renk kokuya battığı zamanda, koku tada battığında ve diğerleri bir işaret olduğunda gerçekleştirilecek sıralarını şaşırmadan önden yürüyecek (takip edilecek) üç kanun şimdiki gerçekleştirilecek büyük kurtuluşu (maha mudurayı) gerçekleştirecektir.

(154-158) Tat dokunmaya battığında, dokunma dört elemente battığında, yel bilince battığı zamanda önden yürüyecek (takip edilecek) üç kanunu bırakıp büyük kurtuluş (maha mudura) esasını anne olarak gerçekleştirecektir.

(158-161) İnce bilgi ışığa₂ battığı zamanda önden yürüyecek (takip edilecek) üç kuralı bütünüyle bırakıp yalnız büyük kurtuluşu (maha mudurayı) anne olarak gerçekleştirecektir.

(161-163) Dört zamanda büyük kurtuluşu (maha mudurayı) yüceltmeden düşüncesizlikle sakinleşecektir.

(163-167) Bunun gibi talim etme vasıtasıyla dört zamanda önceden usulünce öğrenme ////////// öleceği zamanda öğrenilecek parlak₂ esas₂ ışıık₂ ile karışıp iki olmaz (ayrılmaz) olup kendisinin ve başkalarının faydasını tamamlar.

(168-169) Kendi faydası ise ilahi vücuttur. Başkalarının faydası ise iki görünümlü vücuttur.

(169-171) Ebedi vücut ise görünen vücut ile bütün işleri₂ tamamlar.

(171-173) Buna dayanıp gerçekleştirilecek sağlam duyu gücüne sahip olma ise bir hayatta kendi budasının şefaatine ulaşacağı yöntemdir.

(173- 178) Öleceğinde merkezi duyu gücünü ayırt edemezse düşünceye sahip (olan) antirabav bedeni tamamlanır. Böylece gerçekleştirip yedi güne kadar parlak ışııklı

ateş ile şüpheli işaret esaslı odunları ateşe verip kendisinin ve başkalarının faydasını tamamlar.

(178-180) Eğer yine böyle gerçekleştirip de dünyaya gelecek olsa anne karnının kapısını bekleme yöntemi₂ ise beş türdür.

(181-183) Anne babayı öğretmen (olarak) düşünmek, kendi tanrısını düşünmek, aydınlığ₁₂ düşünmek, büyü gibi düşünmeyi isteyerek₂ beklemektir.

(183-188) En başında anne (ve) baba sevdiği zamanda bahşısını kendi tanrısı₁₂ (olarak) düşünüp gerçekleştirecektir. Bahşıdan gizli onay aldığını düşünüp inançlı gönülü yüceltmek üzere doğumdan döner. Döndüğünde önden yürüyecek (takip edilecek) üç kuralda büyük kurtuluş (maha mudura) esasını gerçekleştirecektir.

(188-192) Böyle gerçekleştirip de anne (ve) babadan dünyaya gelmesini görse ikinci (defa) tekrar tanrıyı₁₂ düşünüp gizli hizmetler₂ etmek için döner. Yeniden döndüğünde büyük kurtuluşu (maha mudura) tekrar gerçekleştirecektir.

(192-195) Bu şekilde gerçekleştirip de anne babadan dünyaya geldiğini görse üçüncü aydınlığ₁₂ düşünmek için kapanıp boş /// düşünmek için döner.

(195- 197) Döndüğünde dördüncü büyük kurtuluşu (maha mudura) esasıyla kapatma ise; tamamını büyü₂ (olarak) düşündüğü için (geri) döner.

(197-198) Döndüğünde de büyük kurtuluşu (maha mudura) gerçekleştirecektir.

(198-200) Öylece gerçekleştirip de anne (ve) babadan dünyaya geldiğini görse, istek ile (ana rahmini) kapatmak ise, anne karnından dünyaya geleceğini görse;

(201-203) Ah! başlangıcı olmayan uzun yaşam-ölüm döngüsünden beri azıcık mutluluğa₂ bağlanıp₂ koşuşturduk₂, Şimdi buna bağlanmayayım diye düşünmüş.

(203-205) O, iyi düşünceli çare için başka taraflardan hızlıca kaçıp geldiğini düşünmüş.

(205-208) Böyle kaçtığında büyük kurtuluşu (maha mudura) gerçekleştirmek için parlayan₂ ateş üzerine şüphe düşünceli odunları tutuşturup, o antirabavda kendinin ve başkalarının (bütün canlıların₂) bütün işlerini tamamlar.

(209-211) Bu ise ortadaki duyu gücüne sahip olan büyü₂ vücuduna dayanıp, ikisinin arasındaki antirabavda, daha üstü olmayan üstadın şefaatinin bulma yöntemidir₂.

(211-213) Böyle gerçekleştirip de anne babadan dünyaya geleceğini görse, dnyaya₂ gelme kapısını deneyecektir.

(213-217) Böylece olan antirabav zamanında altı yoldaki canlılar, bütün lkeler₂ temiz₂ aynadaki görüntü gibi temiz₂ görünür. Hayvanlar(ın)₂ yoksul₂ (ve) ařaęılık₂ dünya(sı)na girmeyecektir.

(217-222) Onun gibi dnyaya₂ geldiğini görse, başka taraflardan kaçıp dini₂ hükümdarlardan ve din adamlarından başka da yogaarilerden ve diğer gerçek görünümlü ebeveyn₂lerden dünyaya geleceği zamanda bu şekilde düşünecektir.

(222-226) Bütün canlıların menfaatine Buda şefaatinı bulayım (diye) düşünüp, gnl hung hecesi (olarak) tasavvur edip, anne karnından dünyaya gelecektir. Bunun gibi düşünse, anne karnında mutlulukla yerleşip sonraki dünyada öğrenmeden öğretiye sahip olacaktır.

(226-229) Bu ise Boddhisatvaların kendi dşncelerince dünyaya gelme usul budur. Kıt anlayışlı canlılara sırayla₂ talim edilip anlaşılacak öğreti bitti.

(230-232) Bu ğreti(nin) aktarılması büyük mücevheri tutan(lar)dan (ğretiye devam ettirenlerden) Tilopa, Naropa, Marpa’dan şangpa bahşı’dan Tançıgpa bahşıya kadar aktarılmıştır.

(232-236) lm zamanı işaretler(i) bunlardır : sesin kuvvetlenmesi, düz tepede yaşam gücü(nn) ortaya çıkması; vücudun gölge(si), kulağın ses, gözün gücü (ve) bunlardan başka işaretler bir anda yok olsa öldüğünü bilecektir.

4. AÇIKLAMALAR

2-) **anđirabav:** ~ skr. *antarābhava* Varlığın ölüm ve yeniden doğum arasındaki ara durumu, ölüm ve yenedem doğum arasındaki durumda olan.

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“2 *anđirab[av]*, 3 *anđirabv* usw. (s. Glossar) »Zwischenexistenz« ~ skr. *antarābhava* »intermediate state of existence (between death and rebirth)«, Edg., 39a ~ uig. *aradın ažu* U II 81₆₉, hier auch ara bolmak, ~ tib. *bar-do* ~ mong. *jaguradu*; vgl. Evans-Wentz, *Totenbuch*, de la Vallée Poussin, *Abhidarmakośa* IX (Index), S. 20; Guenther, *Nāropa*, S. 235 ff.; Bukkyo daijiten IV, 3648a-3650a. // 2 *anđirab[av]*, 3 *anđirabv* vd. (bkz. sözlük) »Ara varlık« ~ skr. *antarābhava* »varlığın ara durumu (ölüm ve yeniden doğum arasında)« Edg., 39a ~ uyg. *aradın ažu* U II 81₆₉, burada da *ara bolmak*, ~ tib. *bar-do* ~ mong. *jaguradu*; krş. Evans-Wentz, *Totenbuch*, de la Vallée Poussin, *Abhidarmakośa* IX (Index), s. 20; Guenther, *Nāropa*, s. 235 vd.; *Bukkyo daijiten* IV, 3648a-3650a.” (Zieme-Kara, 1978, 54)

Kelime ayrıca Uigurisches Wörterbuch’da aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

“1) Zwischenzustand (zwischen aufeinander folgenden Daseinformen in der Kette der Existenz, skr. *antarābhava* tib. *bar do*) // (Bir canlının doğum-ölüm çemberinde birbirini takip eden varlık şekilleri arasındaki) ara durumu (skr. *antarābhava*, tib. *bar do*)” (UWN I, 192)

“2) Bewusstseins-Wesen (im Zwischenzustand zwischen Tod und Wiedergeburt), Zwischenzustands-Wesen, Zwischenwesen (skr. *manomayakāya*, tib. *yid kyi lus*) // (ölüm ve yeniden doğum arasındaki durumda olan) bilinç halindeki varlık, ara varlık (skr. *manomayakāya*, tib. *yid kyi lus*)” (UWN I, 193)

7) **abiyaz:** ~ skr. *abhyāsa*

UW II. 1’de kişinin önceki alışkanlıkların kalıntısı olarak tercüme edilen kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*abiyaz* (s. auch 344), vgl. mong. *abiyas* = skr. *abhyāsa* = tib. *bag-chags-pa, brnan-pa* »penchant, inclination, passion pour q. ch., application, assiduité, diligence; occupation, exercise; habitude« Kow., I, 44, skr. *abhyāsa* »the act of adding anything; ... repeated or permanent exercise, discipline, use, habit, custom; repeated reading, study; military practice, L.« Mon.-Will., 76c-77a, de la Vallée Poussin, *Abhidarmakośa* VII, S. 82, Anm. 1: »exercise«. Eine andere Bedeutung kommt in *Abhisamayālaṅkāra* vor, s. Conze, S. 117, in *abhyāsa-mārga* ~ tib. *goms-pa'i lam* »path of repeated meditational practice«, vgl. auch *abiyaz tītaglīg alku kılınçlık örtüglärin üzärlär käsärlär* Suv. 86₁₄₋₁₅ »Alle Taten-Bedeckungen, durch Neigung (*abhyāsa*) verursacht, zerbrechen sie (Hend.)«. // *abiyaz* (ayrıca bkz. 344), krş. mong. *abiyas* = skr. *abhyāsa* = tib. *bag-chags-pa, brnan-pa* »meyil, eğilim, tutku, q. ch., tatbik, gayret, çaba; uğraş, alıştırma; alışkanlık«, Kow., I, 44, skr. *abhyāsa* »herhangi bir şeyi ekleme eylemi; ...tekrar edilen veya sürekli alışkanlık, disiplin, kullanım, alışkanlık, gelenek; tekrar edilen okuma, öğrenme; askeri talim, L.« Mon.-Will., 76c-77a, de la Vallée Poussin, *Abhidarmakośa* VII, S. 82, Anm. 1: »alıştırma«. Bir diğer anlam *Abhisamayālaṅkāra*'da bulunur, bkz. Conze, s. 117, *abhyāsa-mārga* ~ tib. *goms-pa'i lam*'da »tekrar edilen meditasyon taliminin yolu«, ayrıca krş. *abiyaz tītaglīg alku kılınçlık örtüglärin üzärlär käsärlär* Suv. 86₁₄₋₁₅ »Eğilimin (*abhyāsa*) sebep olduğu davranışa ait bütün örtüleri keserler (Hend.)«” (Zieme-Kara, 1978, 54)

“*abiyaz*, abınıg † / ’PYY’Z Bezeichnung für den Rest einer früheren Gewohnheit, Praktik oder Neigung als Ursache für gegenwärtige Taten oder umstände, Residuum (von vergangenen Gewohnheiten) // şimdiki zamandaki davranış yahut durumların sebebi olarak geçmişteki alışkanlık, pratik ya da meyillerin kalıntısı için kullanılan Budizm’e ait bir terim.” (UWN I, 7)

8-) **tüşütlüg:**

Kelime için Zieme-Kara yayınında herhangi bir açıklama verilmeyip kelime Denken- (Düşünme) olarak anlamlandırılmıştır. Fakat metin içindeki anlamına bakacak olursak *abiyaz* *tüşütlüg* şeklinde ikileme olabileceğini düşünmekteyiz. *Abiyaz* için UW’de verilen örnek cümle için yapılan çeviri de bunu destekler niteliktedir.

“*tüldäki abiyaz түшүтлүг атöz* »Der im Traum [erscheinende] Körper, der auf Gewohnheiten beruht, die ein Residuum [von früheren Gewohnheiten] sind //

Rüyadaki alışkanlıklardan ileri gelen, [önceki alışkanlıkların] kalıntısı olan vücut«” (UWN I, 7)

Ayrıca *tüştü* *ögrätig* şeklinde benzer bir yapı da Āgama metinlerinde *pactice* // talim anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. (Āgama, 2017, 45)

Bu örnekler ve kelimenin metin içinde kazandığı anlam göz önünde bulundurulduğunda ‘*abiyaz tüştütlüg ätöz* // önceden edinilmiş tecrübe ve alışkanlıkların kalıntısı olan vücut’ şeklinde düşünebiliriz.

12-) tamsung:

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*tamsung* (s. auch 334) ~ tib. **gdams-gsuñ*, s. tib. *gsuñ=ñag* »Rede«, *luñ*= skr. *vāk*, »resp. for *skad* and *gtam*, precept, expression, speech, voice ...«, Das 1306, *gtam-rgyud* »oral tradition«, Das, 521, und *gdams-ñag* in Rim, 76b2, wo *gdams-(pa)* »Rat, Anweisung, Lehre, Gebot« bedeutet. // *tamsung* (ayrıca bkz. 334) ~ tib. **gdams-gsuñ*, s. tib. *gsuñ=ñag* »Nutuk«, *luñ*=skr. *vāk*, »veya *skad* ve *gtam* için, talimat, anlatım, söylev, ses...«, Das 1306, *gtam-rgyud* »sözlü gelenek«, Das, 521, ve *gdams-ñag* Rim’de, 76b2, *gdams-(pa)* »tavsiye, talimat, öğreti, emir« anlamına geldiği yer.” (Zieme-Kara, 1978, 54)

Ayrıca Tibetçe sözlükte kelimenin aldığı anlamlar şu şekildedir:

“*gdams ngag* - instructions, teaching, advice, counsel, directions, formal instructions // *gdams ngag* - talimatlar, öğretim, tavsiye, öğüt, talimatlar, resmi talimatlar.” (RY, 2003, 1346b)

“*gdams ngag* - useful/ oral instruction, advice, direction, precepts // *gdams ngag* - yararlı / sözlü talimat, tavsiye, yönlendirme, emirler” (RY, 2003, 1346b)

“*gdams ngag* - spiritual advice/ instruction // *gdams ngag* - manevi tavsiye / talimat” (RY, 2003, 1346b)

18-) eki törlüg yeviglär:

“İki türlü teçhizat” için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“iki törlüg yeviglär: Ş. Tekin schreibt (*Maitrisimit*, Anm. 3,4): » Die Materielle Bedeutung von *yybyk* könnte ’mit schmucksachen verziert’ sein, denn die Bodhisatvas werden im Gegensatz zu den in Mönchsgewändern dargesteleten

Buddhas mit üppigem Schmuck abgebildet. Wenn wir hier jedoch hier *yyβyk* durch spirituelle Ausrüstung übersetzen, können wir unseren Text besser verstehen. In anderen Texten ist häufig die Rede von den 'zweierlei Ausrüstungen'. Um auf der Laufbahn der Bodhisattvas wandeln zu können und um zur Buddhawürde zu gelangen, muß man die folgenden zwei Ausrüstungen besitzen: 1. Religiöses Verdienst, 2. Wissen, Weisheit (s. *TT V B* Anm. 103; vgl. noch *TT VI*, S. 99 Anm. 1).« // iki törlüg yeviglär: Ş. Tekin şöyle yazıyor: (*Maitrisimit*, n = 3,4): » *yyβyk*'in maddi anlamı, mücevheratla bezenmiş olan olabilir, çünkü Bodisatvalar keşişlerin kıyafetlerinde tasvir edilen Budaların aksine, cömert bir süslemeyle tasvir edilmiştir. Fakat, burada *yyβyk*'i manevi teçhizat olarak çevirdiğimizde metnimizi daha iyi anlayabiliriz. Diğer metinler genellikle 'iki tür ekipmandan' bahseder. Bodhisattvaların yolundan yürüyebilmek ve Budalık mertebesine ulaşabilmek için aşağıdaki iki ekipmana sahip olmak gerekir: 1. Dini kazanımlar, 2. Bilgi, Bilgelik. (bkz. *TT V B* not 103, ayrıca bkz. *TT VI*, sayfa 99 not 1). «” (Zieme-Kara, 1978, 54-55)

27-) *çadnan*:

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*çadnan*, vielleicht für *radna*, skr. *ratna* »Juwel«, vgl. 999 *çog çu* für tib. *Çog-ra. Çog-gru*; vgl. auch unpbl. T I (U 1419) v (in Kursivschrift):

1. [na]mo 'ratn[a] guru bahşılar kutıña: [...]
2. [...] *kayu yogaçarilar alku tınl[aglar]nıñ*
3. *asıglığı üçün bilgülük n[om?...]*
4. *uguşı tigli vasırlıg adırmaksız [...]*
5. [...] ' *bışırunguluk tep sakınsarlar mañçuşi[r]i*
6. *bodistvnıñ 'wy [? ...] [...]n-t' yivig tizig inça*

»Verehrung dem Juwel-Guru, der Majestät der Meister... wer auch immer von den Yogācāryas zum Nutzen aller Lebewesen daran denkt, den vajrahaftigen, unvergleichlichen [Dharma], der 'das zu wissende Dharmadhātu' [?] genannt wird, zu verwirklichen, der [soll] des Bodhisattvas Mañjuśrī ... als Schmuck (Hend.) ...«. Dies steht auf der rückseite einer älteren, kalligraphisch geschriebenen Handschrift, deren Text folgendermaßen zu lesen ist:

1. <i>kinta s[u]v : : : :</i>	kinṭha-Wasser
2. <i>mali ötmäk : : : :</i>	maṇṭa-Brot
3. <i>'ratna ärdini : : : :</i>	ratna-Juwel
4. <i>vuṣi monçuq̃ : : : :</i>	vyūha- Perle
5. <i>pala yimiş : : : :</i>	phala-Frucht
6. <i>avşata oot [: : : :]</i>	aśvattha[?]-Kraut
7. <i>[gan]ta yıtl[ıg : : : :]</i>	gandha-Wohlgeruch.

Vermutlich stammt dieses Fragment aus einer indisch-ugurischen Wortliste. ... « // *çadnan*, belki *radna*, Skr. *ratna* »mücevher« için, Tib. *Çog-ra. Çog-gru* için krş. 999 *çog çu*; ayrıca krş. yayınlanmamış T I (U 1419) v (Kursiv yazıyla):

1. *[na]mo 'ratn[a] guru bahşılar kutıṇa: [...]*
2. *[...] kayu yogaçarilar alku tınl[aglar]nıṇ*
3. *asıglığı üçün bilgülük n[om?...]*
4. *uguşı tigli vasırlıg adırmaksız [...]*
5. *[...] ' bışırunguluk tep sakınsarlar mañçuşi[r]i*
6. *bodistvniṇ 'wy [? ...] [...n-t' yivig tişig inça*

» Mücevher Guru üstadların kutsallığına saygı... Yogaçarilerin hepsinin ve bütün canlıların faydasını düşünen, mücevher tutan, karşılığı olmayan [Darma], Dharmadhātu olarak bilinen, Mañjuśrī Bodisatvayı gerçekleştirmeyi düşünseler... Mücevher olarak...« Aşağıdaki gibi okunan bu metin, kaligrafik olarak yazılmış eski bir el yazmasının arka sayfasında bulunur:

1. <i>kinta s[u]v : : : :</i>	kinṭha-Wasser
2. <i>mali ötmäk : : : :</i>	maṇṭa-ekmek
3. <i>'ratna ärdini : : : :</i>	ratna-mücevher
4. <i>vuṣi monçuq̃ : : : :</i>	vyūha- İnci
5. <i>pala yimiş : : : :</i>	phala-Meyve
6. <i>avşata oot [: : : :]</i>	aśvattha[?]-Ot
7. <i>[gan]ta yıtl[ıg : : : :]</i>	gandha-Güzel koku

Muhtemelen, bu parça Hint-Uygurca kelime listesinden geliyor. ...«” (Zieme-Kara, 1978, 56)

29-) öz tözi:

Zieme-Kara yayınında kelime gurubu için açıklama yapılmıştır ve herhangi bir eklemeye ihtiyaç duyulmamıştır. Açıklama şu şekildedir:

“ öz tözi = tib. *rañ-bžin* = *ño-bo(-ñid)* = skr. *prakṛti*, *dharma*, *tatva*, *satva*, *ātman*, *svabhāva*, *maya* »nature, natural disposition, state or constitution, natural temperament«, Das, 1165, vgl. auch Conze, *Abhisamayālaṅkāra*, s. v. *rañ-bžin* // öz tözi = tib. *rañ-bžin* = *ño-bo(-ñid)* = skr. *prakṛti*, *dharma*, *tatva*, *satva*, *ātman*, *svabhāva*, *maya* »doğa, doğal eğilim, hal veya karakter, doğal mizaç« Das, 1165, ayrıca krş. Conze, *Abhisamayālaṅkāra*, s. v. *rañ-bžin*.” (Zieme-Kara, 1978, 57)

38-) ve devamı:

Ölüm anının tasvir edildiği bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 235: »In other words, when the vital-force of the five senses, including sight, sinketh inwards, concomitantly the cognition of form and all of objective things sinketh inwards. This is known as the Sinking of the Light [or of the Perception of Things seen in the Light of this World]. Then earth sinketh into water: the body loseth its prop [or power of coherence as a unit of organic matter]. Then water sinketh into fire: the mouth and nose become dry and parched. Then fire sinketh into air [as vital-force] sinketh into consciousness [or ether]. Thereupon, those of evil karma experience the pangs of the moment of death.« // Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, s. 235: »Diğer bir deyişle, beş duyunun yaşam gücü; görme, işe doğru batma, aynı zamanda şeklin ve işe doğru batan tüm objektif şeylerin bilme yetisini içerir. Bu ışığın [veya bu dünyanın ışığında görünen şeylerin algısının] batması olarak bilinir. Daha sonra toprak suya batar: vücut dayanağını [ya da organik madde birimi olarak bütünlük gücünü] kaybeder. Daha sonra su ateşe batar: ağız ve burun kurur, kavrulur. Daha sonra ateş havaya batar [yaşamşal güç olarak] bilince batar [veya hava]. Bunun üzerine kötü karmaya (amele) sahip olanlar ölüm anının sancısını yaşarlar.«” (Zieme-Kara, 1978, 58)

43-) sanç-: Ağrımak

Kelime ET’de sanç- : saplamak, batırmak anlamları ile görülür. Bu nedenle UigTot.’da açıklamaya ihtiyaç duyulmuştur. Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“sanç- »schmerzen«, vgl. osm. sancı »Schmerz«, Redhouse Sözlüğü, 983: sancı »1. stomach ache, colic, stitch, 2. travail, labor, pain«, sancı- »1. to ache (stomach etc.), 2. archaic, same as sanc-« // sanç- »ağrımak«, krş. osm. sancı »ağrı«, Redhouse Sözlüğü, 983: sancı »1. karın ağrısı, kalın bağırsak ağrısı, sancı, 2. sancı, doğum sancısı, ağrı«, sancı- »1. ağrımak (karın vs.), 2. arkaik, sanc- ile aynı.«” (Zieme-Kara, 1978, 58)

Ayrıca Clauson sözlüğündeki ilgili maddesinde kelimeyi “to pierce, to route, to plunge // delmek/oymak, bozguna uğratmak, sokmak” anlamları ile açıklamaktadır. (EDPT, 835b)

Kelimenin metin içindeki anlamına bakacak olursak Osmanlı döneminde ağrımak anlamını kazanan kelime bu metinde de aynı anlamdadır:

tört mahabudlar eyin kâzigçä sinjâr : yer suvka sinmiştä ätöz (suvka) taş kâmişmiş tæg ağır bolur :: başı örü kötürsâr sançar // Dört elemet sırasıyla batar. Toprak suya battığında vücut, (suya) taş fırlatılmış gibi ağır olur. Başı(nı) yukarı kaldırırsa ağrır.

47-) älig adak täpinür:

Elig adak täbinür için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama aşağıdaki gibidir:

“Zu älig adak vgl. mong. *gar köl*, wörtlich »Hand [und] Fuß« = »Hände«, s. z. B. Mostaert, Dict. ord., 292b; zu *täbin-* s. Clauson, ED, 442: *tevin-* Hap. leg.; Refl. of *tev-* »to interlock«, or the like; K II, 147: *er eligin uvundu : tevindi* : »the man was distressed (*ihamma*) about some affair and wrung (*dalaka*) his hands in shame and regret«, DTS, 619: *uvun- tevin-* »teretj, potiratj« // älig adak için krş. mong. *gar köl*, kelimesi kelimesine »El [ve] ayak« = »Eller«, ör. bkz. Mostaert, Dict. ord., 292b; *täbin-* için bkz. Clauson, ED, 442: *tevin-* Hap. leg.; *tev-*’in dönüşlü şekli »kenetlenmek«, ya da K II, 147: *er eligin uvundu : tevindi* : »adam bazı meseleler ve problemler hakkında sıkıntılıydı, elleri utanç ve pişmanlık içinde«, DTS, 619: *uvun- tevin-* »ovmak, ovmak« (Zieme-Kara, 1978, 58)

Zieme-Kara yayınında verilen açıklamaya baktığımızda täpin- fiili için Clauson’un *tevin-* maddesi örnek gösterilmiştir. Fakat *tevin-* için verilen anlam metin ile tam

örtüşmemektedir. Metinde fiilin geçtiği kısmın ölüm anını tasvir ettiği düşünülecek olursa kaynak gösterilen yayınlardaki *tepin-* fiiline verilen ilk anlamın daha uygun olduğu görülmektedir. Bkz. EDPT, 442a; DTS, 552b.

47-48-) bilig enčkä siñmiştä:

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*bilig inčkä singmiştä* »wenn das Bewußtsein in die Ruhe versinkt«. Möglicherweise hat der schreiber Schreiber das Wort *biligkä* vergessen, in diesem Fall müßte man übersetzen: »wenn das Bewußtsein in das subtile Bewußtsein versinkt«. In Z. 158 kommt *inčkä bilig* vor // *bilig inčkä siñmiştä* »Bilinç huzura battığında«. Muhtemelen yazar *biligkä* kelimesini unutmuş, bu durumda şöyle çevrilmelidir: »Bilinç ince bilgiye battığında«. 158. satırda *inčkä bilig* bulunur.” (Zieme-Kara, 1978, 58-59)

48-) ve devamı:

Ölüm esnasında bilincin kaybolmasının tasvir edildiği kısım için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 235: »Then during the first part of the time of the duration [i. e. between the cessation of the breathing and the passing out the consciousness] of the internal breath [or vitality] cometh the stages of the subsidence of cognition. The signs [S. 236] externally perceived [by the dying person] resemble the shining of the Moon; those internally perceived resemble [mentally obscuring] smokiness. This is the time of the dawning of the light [at the moment of the death].«
// Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, s. 235: » // Daha sonra sürecin ilk zamanının ilk kısmı boyunca [yani nefes almanın durması ve bilincin dışarı çıkması arasında] iç nefesteki [veya canlılık] bilme yetisinin çökme aşamalarını ortaya koyar. İşaretler [s. 236] dışarıdan [ölmekte olan kişiye göre] Ay’ın parlamısını andırır; bunlar içsel olarak algılananları [zihinsel olarak karartma] dumana benzer.«” (Zieme-Kara, 1978, 59)

53-) ve devamı:

Zieme-Kara yayınında bu bölüm için yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 236: »These signs merge into the Ignition [i. e. the period of the duration of the experiences of the moment of death]. The thirty-three impulses of anger cease; the external sign of this being like the shining of the sun, the

internal sign being like apparitional fire-flies. This is the time of the Ignition.« // Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, s. 236: »Bu işaretler ateşleme ile karışır [yani ölüm anı deneyimleri sürecinin bir aşaması]. Otuz üç öfke dürtüsü sona erer; bunun dışsal işareti güneşin parlaması gibi olmaktadır, içsel işaret görünüş olarak ateş böceği gibi olmaktadır. Ateşleme zamanı budur.«” (Zieme-Kara, 1978, 59)

55-) kadyoṭ kurt: ~ skr. *khadyota* Ateş böceği

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*kadyod qurt* »Glühwürmchen« ~ skr. *khadyota*, vgl. *khadyotaka* »firefly«, Edg., 203b, tib. (*srin-bu*) *me-khyer*. Vgl. auch uig. *mn ugradım kadyot kurtnuñ yarukı . kün tñriniñ yarukıña basuṭlayurınça . küçüm yiṭmişinçä keñürü ukıṭgalı abidarmakoş şaştırıg* : : »I planned to explain the Abhidarmakośa-Śāstra, as far as my power reaches; this much as the light of firefly helps to argument the light of the sun«, Ş. Tekin, *Abidarim*, Faks. 2b13-15; Übersetzung in der Einleitung, S. XVI. Siehe auch Z. 268. // *kadyoṭ qurt* »Ateşböceği« ~ skr. *khadyota*, krş. *khadyotaka* »Ateşböceği«, Edg., 203b, tib. (*srin-bu*) *me-khyer*. Ayrıca krş. uyg. *mn ugradım kadyot kurtnuñ yarukı . kün tñriniñ yarukıña basuṭlayurınça . küçüm yiṭmişinçä keñürü ukıṭgalı abidarmakoş şaştırıg* : : »Ben ateş böceğinin ışığı gün tanrının ışığına kafa tutmuşçasına, gücüm yettiğince Abhidarmakośa-Śāstra’yı genişleterek açıklamaya niyet ettim.«, Ş. Tekin, *Abidarim*, Faks. 2b13-15; Giriş kısmındaki çeviri, s. XVI. Ayrıca bkz. 268. satır.” (Zieme-Kara, 1978, 60)

57-) ve devamı:

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 236: » The time of the Ignition sinketh into the time of the Immediate Attainment. The forty impulses of desire cease; the external sign of this being like a streak of darkness or Rāhu [eclipsing the Sun], the internal sign being like the light of a lamp enclosed in a semi-opaque vessel. These apparitional appearances signify the [stage of the moment of death known as the] Immediate Attainment.« // Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 236: »Ateşleme zamanı dolaysız idrak zamanına batar. Arzunun kırk dürtüsü ortadan kaybolur; bu olgunun dış işareti Rāhu veya karanlık çizgisi gibidir [güneşi örten], iç işaretler olgusu ise yarı opak bir kaba kapatılmış bir lamba ışığı gibidir. Bu görüntüsel belirtiler dolaysız idraki [ölüm anı olarak bilinen evre] işaret eder.«” (Zieme-Kara, 1978, 60)

60-) ve devamı:

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Ibid.: » The state of the Immediate Attainment mergeth into the state of the Clear Light. The seven impulses of Ignorance cease. Then cometh the subsiding of the Subtle. The external signs resemble the glimmer of twilight; the internal signs resemble an autumn sky without a cloud. This is the fourth period of the Clear Light.« // age.: »Dolaysız idrak durumu parlak ışık durumuyla karışır. Cehaletin sekiz dürtüsü son bulur. Daha sonra görünmez olanın batması gelir. Dış işaretler şafak vaktinin ışıltısına benzer; iç işaretler bulutsuz bir sonbahar gökyüzünü andırır. Bu parlak ışığın dördüncü evresidir.«” (Zieme-Kara, 1978, 60)

65-) ölüm nomlug ätöz vd.:

Bu cümle için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu ölüm nomlug ätöz usw. Vgl. Z. 284 ölüm yark yaşuk nom-[285]-lug ätöz teñir, und ebenso zu Z. 66-67 vgl. Z. 286. // ölüm nomlug ätöz vd. için krş. 284. satır ölüm yark yaşuk nom-[285]-lug ätöz teñir, ve aynı şekilde 66-67 için krş. 286. satır.” (Zieme-Kara, 1978, 60-61)

Zieme-Kara yayınında işaret edilen satırlar için herhangi bir not bulunmamaktadır. İşaret edilen cümleler şu şekildedir: ölüm y(a)ruk yaşuk nomlug ätöz teñir (284); ölüm bilgä bilig paramıñ teñir (286).

72-) suvlı sütli:

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu »Wasser und Milch« vgl. Nobels deutsche Übersetzung des *Suvarṇaprabhāsa-Sūtra*, S. 191-192: »Hoch und Niedrig werden friedlich zusammen harmonieren, und wie wenn Wasser und Milch (sich mischen) ...« =uig. Suv. 411₁₄ örü₁₅ ulug koğı kiçig tüz baz klı sūt₋₁₆-li yağlı tæg irşisiz karşısız₁₇ bolup. Vgl. auch Z. 350. // »Su ve süt« için krş. Nobel’in Almanca *Suvarṇaprabhāsa-Sūtra* çevirisi, s. 191-192: »Yüksek ve alçak yavaşça birlikte karışacak, ve süt ve suyun (karışması) gibi ...« =uyg. Suv. 411₁₄ örü₁₅ ulug koğı kiçig tüz baz klı sūt₋₁₆-li yağlı tæg irşisiz karşısız₁₇ bolup. Ayrıca krş. 350. satır.” (Zieme-Kara, 1978, 61)

Açıklamada atıfta bulunulan Suv. 411 yani Altun Yaruk Sudur, VI. Kitap üzerine Özlem Ayazlı’nın yaptığı karşılaştırmalı yayında kelime grubunun metinde *sütli*

yaglı tæg “süt ve yağ gibi” ibaresinin çince denkliğinin *you ru ru shui* “süt ve su gibi” biçiminde olduğu belirtilir. (Ayazlı, 2012, 17)

79-) koşavardi şaşirta ~ skr. kośavṛtti-śāstra

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*koşavardi şaşirta ~ skr. kośavṛtti-śāstra = Abidharmakośaśāstra*, ein Werk von Vasubandhu, s. de la Vallée Poussin, *Abidharmakośa*, Nanjo Nr. 1267, Ht VII Anm. 1994. (S. 404), Ş. Tekin, *Abidarim*. // *koşavardi şaşirta ~ skr. kośavṛtti-śāstra = Abidharmakośaśāstra*, Vasubandhu’nun bir çalışması, bkz. de la Vallée Poussin, *Abidharmakośa*, Nanjo Nr. 1267, Ht VII not. 1994. (s. 404), Ş. Tekin, *Abidarim*.” (Zieme-Kara, 1978, 61)

79-) ve devamı:

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 235: »Mit einem Körper (anscheinend) von Fleisch, (der dem) früheren (gleich) und dem, der erzeugt werden soll, Ausgestattet mit allen Sinnesfähigkeiten und der Macht zu ungehinderter Bewegung. *Karmische* wunderbare Kräfte besitzend, Sichtbar reinen himmlischen Augen (*Bardo-Wesen*) gleicher Natur.« Folgt Erklärung. // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 235: »Etten (görünüşte) bir vücut ile eskisine (eşit) ve ondan meydana getirilmesi gereken, tüm duyuşal yeteneklerle ve engelsiz hareket gücüyle donatılmıştır. Doğadaki gibi görünen temiz, ilahi gözlere (*Bardo* varlığı), karmik mucizevi güçlere sahip olmak.« Takip eden açıklama.” (Zieme-Kara, 1978, 61)

80-) indri: ~ skr. indriya

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*indri ~ skr. indriya* »power, force, the quality which belongs especially to the mighty Indra; ... bodily power, power of the senses; virile power; ... faculty of sense, sense, organ of sense ...« Mon.-Will., 167b; de la Vallée Poussin, *Abidharmakośa* II, 125-131; uig. *TT* III S. 206, Anm. 5: »Diese mögliche Bedeutung paßt jedoch nicht in einem unveröffentlichten buddh. Fragment (T III 84-66 Rück. 13 ff.), wo es heißt: *ayıg kılınçlag kişiniñ ölümü* (geschrieben *ölüm mi* !) *yakın kältüktä aŋ aşnu ätüzüntäki intriläri kaçıgları başıntın ölüp barır ...*’wenn eines sündigen Menschen Tod naht, so sterben zu allererst die körperlichen Sinnesorgane von seinem Kopfe ab,

...’«. Dazu Fußnote 4 (auf derselben Seite): »*intrilär kaçıklar* Hend.; vgl. skr. *indriya*; im Mongolischen *erketen, erketü, erketei* (Kow., 265-266b)«. Zu *kaçığ* vgl. Anm. 57. *BTT VII B 20 gıbt intiri aşay ~ skr. indrésaya. // indri ~ skr. indriya* » güç, kuvvet, özellikle güçlü Indra'ya ait olan kalite; ... bedensel güç, duyuların gücü; kuvvetli güç; ... duyu gücü, duyu, duyu organı ...« Mon.-Will., 167b; de la Vallée Poussin, *Abidharmakośa* II, 125-131; uyg. *TT III* s. 206, not. 5: »Fakat, bu muhtemel anlam yayınlanmamış budist bir fragman ile uyuşmuyor (T III 84-66 arka s. 13 ve devamı), wo es heißt: *ayıg kılınçlag kişiniñ ölümü (ölüm mi ! yazılı) yakın kältüktä aň aşnu ätüzüntäki intriläri kaçıgları başıntın ölüp barır ...*’günahkar bir insanın ölümü yaklaştığında, en önce vücudundaki duyu organları başından ölmeye başlar ...’«. Bunun için dipnot 4 (aynı sayfada): »*intrilär kaçıklar* Hend.; krş. skr. *indriya*; Moğolcada *erketen, erketü, erketei* (Kow., 265-266b)«. *kaçığ* için krş. not. 57. *BTT VII B 20 intiri aşay ~ skr. indrésaya* vardır.” (Zieme-Kara, 1978, 62)

Ayrıca The Princeton Dictionary of Buddhism’de *indriya* maddesinde “kuvvet”, “baskın” veya “baskın faktör”; Budist soteriolojik (kurtuluşsal) ve epistemolojik (bilgi felsefesiyle ilgili) literatürde geniş bir alıntı terim. Sūtra literatüründe, *indriya* tipik olarak beş veya altı duyu tabanına değinir: örn., görsel, işitsel, fiziksel, koklama duyusu ile ilgili, tat alma duyusuyla ilgili ve dokunma duyusu ile ilgili kuvvetler fiziksel durumdaki duyular, *indriya*, duyuların işleyişini sağlayan göz, kulak, burun, dil ve vücut organlarında bulunan ince madde formlarıdır. Akıl (*manas*) tipik olarak altıncı, içsel duyusal kuvvet olarak listelenmiştir. (Lopez-, 2014, 1271-1272)

83-87-)

Tüm duyusal yetenekler ve engelsiz hareket gücü ile donatılmış olmanın anlatıldığı bu bölümle ilgili Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 237: »»Ausgestattet mit allen Sinnesfähigkeiten und der Macht zu ungehinderter Bewegung « bedeutet, (daß, obgleich) du während des Lebens augenblind, taub oder lahm gewesen bist, trotzdem deine Augen auf dieser Nachtod-Ebene Formen sehen und deine Ohren Töne hören und alle deine anderen Sinnesorgane ungeschwächt und sehr scharf und vollständig sein werden. Deshalb wird von dem *Bardo*-Körper als »mit allen Sinnesfähigkeiten ausgestattet« gesprochen. ... O Edelgeborener, »ungehinderte Bewegung« bedeutet, daß dein jetziger Körper, da er ein Wunschkörper ist – seit dein Geist von seinem Sitz getrennt

worden ist -, nicht ein Körper von grobem Stoff ist, so daß du jetzt die Macht hast, durch jede Felsenmasse, Hügel, Felsblöcke, Erde, Häuser und selbst durch den Berg *Meru* ohne Hindernis einfach hindurchzugehen. *Bodh-Gayā* und den Mutterschoß ausgenommen, kannst du jetzt sogar durch den König der Berge, den Berg *Meru* selbst, [238] geradeaus und rückwärts, ungehindert hindurchgehen. ... Du bist fähig, in einem Augenblick die vier Kontinente rund um den Berg *Meru* zu durchschreiten.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 237: »» Tüm duyusal yetenekler ve engelsiz hareket gücü ile donatılmış«, hayatınız boyunca kör, sağır ya da sakat kalmış olsanız da, gözleriniz bu ölüm sonrası alanda şekilleri görecektir ve kulaklarınız sesleri duyacak ve diğer tüm duyu organlarınız zayıflatılmamış, çok keskin ve eksiksiz olacaktır. Bu yüzden *Bardo* vücudundan »bütün duyu organları ile donatılmış« olarak bahsedildi. Ey soylu doğan, »engelsiz hareket« senin şimdiki bedeninin anlamına gelir, çünkü o isteyerek yaratılan bir vücuttur – senin ruhun yerinden ayrıldığından beri- ağır maddeden yapılmış bir vücut değil, böylece sen şimdi her bir kaya kütlesi, tepeler, kayalar, yeryüzü, evler ve hatta *Meru* Dağı boyunca kolayca, herhangi bir engel olmadan geçebilecek güce sahipsin. *Bodh-Gayā* ve ana rahmi dışında, şimdi sen *Meru* dağının kralının kendisini dahi, ileri ve geri, engelsiz bir şekilde geçebilirsin. ... *Meru* dağı çevresindeki dört kıtayı bir anda geçme yetisine sahipsin. «» (Zieme-Kara, 1978, 62)

87-91-)

Engelsiz hareketin büyü gücüne dayalı olduğunu anlatabu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu dieser Eigenschaft, deren Beschreibung eine Erläuterung zu »mit der Zauberkraft (*rddhi*) der unbehindert wirkenden Tat ausgestattet« ist, vgl. die Darstellung von Buddhas Zauberkraften bei *Aśvagoṣa*: »Er wandelte in der Luft umher als wenn sie Erde sei, und setzte sich dann wieder nieder; er legte sich unbewegt hin, vervielfältigte sich und wurde wieder einer. ... Dann zeigt man das Zwillingswunder: unten flammt der Körper, nach oben entströmen dem Körper kühle Wasserströme; oben flammt der Körper, nach unten entströmen dem Körper kühle Wasserströme.« (D. Schlingloff, *Die Religion des Buddhismus* II, S. 51-52.) // Bu özellik için, bir açıklama olan tanım »engelsiz hareket eyleminin büyü (*rddhi*) gücüyle«’dir. krş. Buda’nın sihirli güçlerinin *Aśvagoṣa*’daki tasviri: »Havada sanki yeryüzündeymiş gibi yürüdü ve sonra tekrar oturdu; hareketsiz uzandı, çoğaldı ve

tekrar birleşti. ... Sonra insan ikiz mucizeyi işaret eder: alttan vücut tutuşur, yukarıdan vücut soğuk su akıntısını serbest bırakır; üstten vücut tutuşur, aşağı doğru vücut soğuk su akıntısını serbest bırakır.« (D. Schlingloff, *Die Religion des Buddhismus* II, S. 51-52.)” (Zieme-Kara, 1978, 63)

91-93-)

Doğa ile aynı görünen temiz ilahi gözler’in anlatıldığı bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 238: »»O Edelgeborener, »reinen himmlischen Augen gleicher Natur sichtbar« bedeutet, daş (Wesen) von gleicher Natur, die von gleicher Konstitution (oder gleichem Wissensgrade) im Zwischenzustand sind, gegenseitig einander sehen ... [239] »Reinen himmlischen Augen sichtbar« bedeutet (auch), daş die *Devas*, die (rein) aus Verdienst geboren werden, den reinen himmlischen Augen derer sichtbar sind, die *Dhyāna* üben. Diese werden sie nicht zu allen Zeiten sehen: wenn sie geistig (auf sie) konzentriert sind, sehen sie (sie), wenn nicht, sehen sie (sie) nicht. Manchmal, selbst wenn sie *Dhyāna* üben, kann es sein, daş sie abgelenkt werden (und sie nicht sehen).« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 238: »» Ey soylu doğan, »Doğa ile aynı görünen temiz ilahi gözler« ara durumda aynı doğadan (varlık) olan, aynı yapıda (veya aynı bilgi derecesinde) olanlar karşılıklı olarak birbirini görür, anlamındadır... [239] »Temiz, ilahi gözle görülen« (ayrıca) liyakat sahibi olanların (günahsız), *Dhyāna* uygulayanların temiz ilahi gözleriyle görülebilir, anlamına gelir. Bunları her zaman göremeyeceksiniz: zihinsel olarak (onlara) odaklanmış olduğunuzda (onları) görürsünüz, eğer değilseniz, (onları) göremezsiniz. Bazen, kendiniz *Dhyāna*’yı uyguladığınızda, dikkatiniz dağılabilir (ve göremezsiniz).«” (Zieme-Kara, 1978, 63)

95-96-)

Kişinin, ölüm anından sonra, ailesini ve akrabalarını ağlarken görüp öldüğünü anladığı anı anlatan bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 239: »»Du siehst deine Verwandten und Angehörigen und sprichst zu ihnen, erhältst aber keine Antwort. Wenn du sie und deine Familie dann weinen siehst, denkst du »Ich bin tot, was soll ich tun?« und empfindest großes Elend, genau wie ein Fisch, der (aus dem Wasser) auf rotheişe Kohlenglut geworfen

wird. Solches Elend erlebst du nun. Aber dich elend zu fühlen, hilft dir jetzt nichts. Wenn du einen göttlichen Guru hast, bete zu ihm. Bete zu der Schutzgottheit, dem Barmherzigen. Auch wenn du an deinen Verwandten und Angehörigen hängst, wird es dir nichts helfen. So löse [240] dich von ihnen, bete zum Barmherzigen Gott, (dann) wirst du Kummer, Schrecken und Schauer nicht kennen. O Edelgeborener, wenn du durch den ewig sich bewegenden Wind des Karma (hin und her) getrieben wirst, ist dein Geist, da er keinen Gegenstand hat, auf dem Pferde des Atems. Unaufhörlich und unfreiwillig wanderst du umher. All denen, die das weinen, (sagst du) »Hier bin ich, weinet nicht«. Da sie dich aber nicht hören, denkst du »Ich bin tot«. Und wieder fühlst du dich zu dieser Zeit sehr elend. Sei nicht in dieser Weise elend. Es wird ein graues, dämmergleiches Licht sein, sowohl nachts als am Tag und zu allen Zeiten. In dieser Art des Zwischenzustands wirst du entweder für eine, zwei, drei, vier, fünf, sechs oder sieben Wochen verweilen, bis zum neunundvierzigsten Tag. Man sagt, daß das Elend des Sipa-Bardo gewöhnlich zweiundzwanzig Tage lang erlebt wird, aber infolge des entscheidenden Einflusses des Karma kann keine bestimmte Periode mit Sicherheit angegeben werden.«« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 239: »»Akrabalarını ve yakınlarını görürsün ve onlarla konuşursun ama herhangi bir yanıt alamazsın. Daha sonra onları ve aileni ağlarken görürsün »Ben ölüyüm, ne yapmalıyım?« (diye) düşünür ve tıpkı (sudan çıkmış) bir balığın kömür ateşine atılması gibi bir acı duyarsın. Şimdi böyle bir sefalet yaşıyorsun ama kendini sefil hissetmen sana yardımcı olmaz. İlahi bir Guru'ya sahipten, ona yalvar. Merhametli koruma tanrısına yalvar. Ayrıca akrabalarına ve yakınlarına tutunmak da sana yardımcı olmaz. Onlardan kurtul, merhametli Tanrı'ya dua et, (sonra) dert, korku ve titreme nedir bilmeyeceksin. Ey soylu doğan, Karma'nın sonsuza kadar (ileri ve geri) hareket eden rüzgariyle sürüklendiğinde, ruhunherhangi bir bedene sahip olmadığı için, nefes atının üstünde olacaktır. Sürekli ve isteksizce etrafta dolaşırsın. Bütün ağlayanlara »Buradayım, ağlamayın« (diyorsun). Onlar seni duymadığı için »Ben ölüyüm« (diye) düşünürsün. Ve bu anda kendini yine çok sefil hissedersin. Bu durumda sefil olma. Hem gece hem gündüz, bütün zamanlarda, alacakaranlığa benzeyen gri bir ışık olacak. Bu tür bir ara durumda bir, iki, üç, dört, beş, altı ya da yedi hafta, kırk dokuzuncu güne kadar kalacaksın. Sipa-Bardo'nun sefaletinin genellikle yirmi iki gün yaşandığı söylenir, ancak karma'nın belirleyici etkisinden dolayı, belirli bir süre kesin olarak belirtilemez.««» (Zieme-Kara, 1978, 63-64)

100-103-)

Dört doğum şeklini anlatan bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 257: »Es gibt vier Arten von Geburt: Geburt durch Ei, Geburt durch Schoß, übernormale Geburt und Geburt durch Hitze und Feuchte. Unter diesen vier stimmen Geburt durch Ei und Geburt durch Schoß dem Charakter nach überein.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 257: »Doğumun dört çeşidi vardır: yumurta aracılığıyla doğum, ana rahmi aracılığıyla doğum, doğaüstü doğum ve sıcaklık ve ıslaklık aracılığıyla doğum. Bu dördünden yumurta aracılığıyla doğum ve ana rahmi aracılığıyla doğumun karakteri birbirine uymaktadır.«” (Zieme-Kara, 1978, 64)

101-) tört tugum: ~ tib. *skye-gnas bži-po* (vgl. *Sambarodāya*, Bka’-‘gyur, Rgyud Ga 136b: *skye-gnas bži-po rnam* ‘gyur || *sgoñ-skyes mñal-nas skyes-pa dan* || *drod-gšer dan ni rjus-skyes-rnam*]) ~ skr. *caturyoni*; uig. *Suv. 42₁* (vgl. auch Ş. Tekin: *UAIb. XXXIII*, 190), Gabain, *TT IX* 21. (Zieme-Kara, 1978, 64)

103-) şı: ~ çin. 濕 *shi* nem, ıslaklık

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“şı »feucht«, öl şı, Synonymkompositum; şı < chin. 濕 od. 溪 *shi*, altchin. *śjəp* (Karlgren, GSR 692a, 693a), vgl. unpubl. T I D 93-505 (Mainz 212) v 4-7: *ol ät’özləri täğsilip adın yınaklardaki arıg burhanlar uluşınta upodi lenhua çäçäk içintä tugarlar : umaydaki : öldä şıdaki : yumurtgadaki : ät’özüg täginmäzlär* »Ihre Körper wandeln sich, sie werden im Reich der reinen Buddhas, die in anderen Gegenden befindlich sind, in upodi-Lotosblumen wiedergeboren. Einen Körper aus dem Mutterschoß aus dem Feuchten (Hend.) oder aus dem Ei werden sie nicht erlangen.« (upodi ~ sogd. *ivpā’y* ~ skr. *utpala* »Lotos«). Vgl. auch Xuanzang Pek. 74b7-9: *yagmurlayu-u* (8) ölitü bulitlayu şılayu yarutu (9) yrılıkazun ärdi ulug saṅramig »Wenn sie doch das große Kloster zu beregnen, zu befeuchten, mit Wolken zu versehen, feucht werden zu lassen und erstrahlen zu lassen geruhten!« // şı »nemli«, öl şı, Synonymkompositum; şı < çin. 濕 ya da 溪 *shi*, esk. çin. *śjəp* (Karlgren, GSR 692a, 693a) krş. yayınlanmamış T I D 93-505 (Mainz 212) v 4-7: *ol ät’özləri täğsilip adın yınaklardaki arıg burhanlar uluşınta upodi lenhua çäçäk içintä tugarlar : umaydaki : öldä şıdaki : yumurtgadaki : ät’özüg täginmäzlär*

»Vücutları değişip başka taraflardaki Buda ülkesinde upodi lotus içinde doğarlar, anne karnındaki, ıslaklıktaki, yumurtadaki vücuda ulaşamazlar« (upodi ~ sogd. *ivpd'y* ~ skr. *utpala* »Lotos«). Ayrıca krş. Xuanzang Pek. 74b7-9: *yagmurlayu-u* (8) *ölitü bulıtlayu şılayu yarutu* (9) *yrılıkazun ärdi ulug sañramig* »Büyük manastırı yağmurla ıslatarak nemlendirip, parlatıp kutsamıştı!«.” (Zieme-Kara, 1978, 64-65)

103-106-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 240: »O Edelgeborener, ungefähr zu dieser Zeit wird der heftige Wind des Karma, der schrecklich und schwer zu ertragen ist, doch von hinten (weiter) treiben, mit furchtbaren Stößen. Fürchte das nicht.« // Ey soylu doğan, bu zaman zarfında katlanması zor ve dehşetli olan şiddetli karma rüzgarı seni korkunç darbelerle (ileriye) sürükleyecek. Bundan korkma.«” (Zieme-Kara, 1978, 65)

106-) oprak : Vadi

OTWF’de decrepit, worn out // eskimiş, eski püskü anlamları ile verilen kelime Eski Uyurca din dışı metinlerde de “yırtık pırtık, lime lime” anlamlarıyla karşımıza çıkmaktadır. (Erdal, 1991, 240; Ayazlı, 2016, 188)

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu *oprak* »Schlucht, Spalte« vgl. Räsänen, *Versuch*, S. 508b: »mtü. *ubry* ‘Grube, Tal’, osm. *ubruk* id., mtü. *uvrug* ‘Gelenk’, ‘Bergeinschnitt’ (>russ. *ovrag*)«, Clauson, ED 13: *oprak* »shabby, ragged, esp. of clothing«, *opri* »Tal«, ED 90: *oğruğ*, »Survives only (?) in NE Tuv. *o:ruğ* ‘a cliff at the mouth of a river’, K III 65, 14 *ö:zi kuyı: oğruğı:* (mis-spelt *oğrağı:*) translated *wa fi bañni’l-wādi* ‘and (he himself is) in the bottom of the valley’«. Zum russ. *ovrag* »Schlucht« vgl. O. Pritsak: ZDMG 104, S. 124-135, M. Vasmer, Russ. etym. Wb., *Etim. slovarj russk. jazyka* III, S. 115-116 (der Zusammenhang des russ. Wortes mit türk. *opraq*, *ogrug*, *ograg* usf. scheint sicher, jedoch nicht ohne phonetische Schwierigkeiten). Vgl. auch ung. *apró* »winzig«, TESz. I, 162, und mong. *agurqai* »Grube«. // *Oprak* için »(dağ) boğaz(ı), yarık, yırtık« krş. Räsänen, *Versuch*, s. 508b: »otü. *ubry* ‘çukur, vadi’, osm. *ubruk* ayn., otü. *uvruk* ‘eklem’, ‘dağ yarığı’ (< rus. *ovrag*)«, Clauson, ED 13: *oprak* »yırtık pırtık, eski püskü, özellikle giyim«, *opri* »vadi«, ED 90: *oğruğ*, »yalnızca (?) NE’de yaşar Tuv. *o:ruğ* ‘nehrin ağzında bir uçurum’, K III 65, 14 *ö:zi kuyı: oğruğı:* (yanlış

yazım *oğrağ*ı.) *wa fi baṭni'l-wādi* şeklinde çevrilmiş ‘ve (o kendisi) vadinin dibinde’«. rus. ovrag için »boğaz« krş. O. Pritsak: *ZDMG* 104, s. 124-135, M. Vasmer, *Russ. etym. Wb., Etim. slovarj russk. jazyka* III, s. 115-116 (rus. kelimenin türk. *oprak, ogrug, ograg* vb. kelimelerle bağlantısı kesin görünüyor ancak fonetik zorluklar olmadan değil). Ayrıca krş. mac. *apró* »küçücük«, *TESz.* I, 162, ve mong. *agurqai* »çukur«. (Zieme-Kara, 1978, 65)

106-) üñür : Mağara

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu *üñür*, als uig. Lehnwort im Mongolischen: *üñgür*, s. Pañcarakṣā, Pek. B1., III 22a: *ai ta arad nigen gajartur çidküdüñ agui nigen üñgür buyu*: »Oh, ihr Leute, an einem Ort gibt es eine Berghöhle, die Höhle der Teufel«; vgl. auch kalm. *öñgr* »Vertiefung, Grube, Tal«, *kök^ö öñgr* »Name eines Tales (bei Tschugutachak in der Dschungarei)«, Ramstedt, *Kalm. Wb.*, 297b; bei Kowalewski findet sich nur *öñggör, öñgger* (=tib. zo) »chansissure, moisissure; la langue chargée, épaisse« (I, 501). // *üñür* için, uyg. olarak moğolcada alıntı kelime: *üñgür*, bkz. Pañcarakṣā, Pek. B1., III 22a: *ai ta arad nigen gajartur çidküdüñ agui nigen üñgür buyu*: »Ey insanlar, bir yerde şeytanın mağarası olan bir mağara var«; ayrıca krş. kalm. *öñgr* »derinlik, çukur, vadi«, *kök^ö öñgr* »Bir vadinin adı (Cungarya’da çugutaçak yakınlarında?)«, Ramstedt, *Kalm. Wb.*, 297b; Kowalewski’de sadece *öñggör, öñgger* bulunur (=tib. zo) »küf, yüklü ve kalın bir dil« (I, 501).” (Zieme-Kara, 1978, 65-66)

106-110-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 242: »O Edelgeborener, zu dieser Zeit verweilst du kurze Zeit an Brückenköpfen, in Tempeln, bei de *Stūpas* der acht Arten, du bist aber nicht fähig, sehr lange dort zu bleiben, denn dein Geist ist von deinem (irdischen) Körper getrennt worden. Ob deiner Unfähigkeit, länger zu verweilen, fühlst du dich oftmals beunruhigt und gequält und von Schrecken gepackt.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 242: »Ey soylu doğan, şu anda köprü başlarında, tapınaklarda, sekiz türe ait *Stūpa*larda çok kısa bir süre geçiriyorsun. Orada çok uzun kalamazsın, çünkü ruhun (dünyevi) bedeninden ayrılmış. Acaba daha uzun kalmaya yetersizliğin yüzünden mi birçok kez huzursuz, sıkıntılı ve korkuyla kaplanmış hissediyorsun.«” (Zieme-Kara, 1978, 66)

108-) äyinç: Korku

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*äyinç* (geschrieben *βynç*) »Furcht«. Da das Dativsuffix die palatale Form aufweist, kann man nicht *ayınç* lesen, so daß man annehmen muß, daß es sowohl *ayınç* als auch *äyinç* gab; ähnliches gilt für *aymanç* und *äymänç*; vgl. u. a. *aymanmak* (*Maitrisimit*, Tafel 55r11) *äymänmāk* (Xuanzang Pek., 92b13) »Scham«. Clausons Feststellung (ED, 273), daß die Schreibung *ay-* »were merely a device for ensuring that the word was not read as *imen-*«, kann wegen des Welches *-mak* ~ *-māk* nicht angenommen werden. // *äyinç* (*βynç* yazılı) »korku«. Datif eki palatal şekilde gösterildiği için *ayınç* şeklinde okunamaz, öyle ki hem *ayınç* hem *äyinç* şeklinin var olduğunu kabul etmek gerekir; benzer bir durum *aymanç* ve *äymänç* için de geçerlidir; krş. vd. *aymanmak* (*Maitrisimit*, Tafel 55r11) *äymänmāk* (Xuanzang Pek., 92b13) »utanç«. Clauson’un tespiti (ED, 273), *ay-* yazımı »kelimenin *imen-* olarak okunmamasını kesinleştirmek için sadece bir tedbirdi«, *-mak* ~ *-māk* nedeniyle kabul edilemez.” (Zieme-Kara, 1978, 66)

109-) surt ok: Aniden

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*surt ok* »plötzlich«. (auch Z. 1066): vgl. Ht V, Z. 15 *surt ok*, Anm.: = chin. 忽 *hu* »plötzlich« S. auch unten Z. 259 *surt* ///, ferner unpubl. T II M 6 (U 4680), Z. 21-25 *tokuz ay on kün tükäginčä orun üzä surt ok tugurgalı umadın alku kamag yvlak yäk içgäklär nayvazikilär tıdıg antiray kılıp* »Wenn sie, bis neun Monate und zehn Tage vergangen sind, nicht sofort am Ort gebären können, haben alle (Hend.) schlechten Dämonen (Hend.) und Geister Hindernisse (Hend.) geschaffen«. Das Wort fehlt DTS und Clauson, ED. Ähnliche onomatopoetische Bildungen werden von Clauson erwähnt: *bert bürt* in ED, 358, *çart, çirt*, 448, *karç kurç, kart kurt* 647, *kürt* 738, *sart sirt* 846, *tirt tirt* 534; vgl. ausführlicher N. K. Dimitriev in *Stroj tjurkskich jazykov*, S. 59-84, 85-108, C. Brokelmann: *UJb.* VIII, S. 257-265. Onomatopoetika mit der bedeutung »plötzlich« sind u. a. folgende: kazach. *Jalt* »blitzend, plötzlich, auf einmal«, Radl., IV, 41 (vgl. np. *Jalt* »behende, eilig, schnell, flink«, Junker-Alavi, 215), osm. *zirp* »plötzlich, ungeahnt«, Radl., IV, 906, sart. *braq* »auf einmal, plötzlich«, Radl., IV, 1904. Onomatopoetische Wörter mit ähnlichem phonetischem Aufbau KVrd kommen auch im Mongolischen häufig vor, beispielsweise *chalcha*

çird, nird (und *nir*), *burd, serd, şard, türd, xird* (meistens folgt das verb *xii-* »machen«). Alle diese Ausdrücke zeigen eine plötzliche Erscheinung (Empfindung, Laut, Bewegung) an, s. z. B. Ja. Cêvêl, *Mongol chêlnij tovç tajlbar tolï. // surt ok* »birdenbire«. (ayrıca 1066. Satır): krş. Ht V, 15. satır *surt ok*, not.: = çin. 忽 *hu* »birdenbire«. Ayrıca bkz. 259. satır *surt ///*, ayrıca yayınlanmamış T II M 6 (U 4680), Z. 21-25 *tokuz ay on kün tükäginçä orun üzä surt ok tugurgalı umadın alku kamag yvlak yäk içgäklär nayvazikilär tıdıg antiray kılıp* »Eğer dokuz ay on gün bittiğinde hemen doğum yapamazsa bütün (Hend.) kötü şeytanlar (Hend.) ve ruhlar engel olmuştur«. Kelime *DTS* ve Clauson, *ED* yoktur. Benzer onomatopoetik oluşumlar Clauson tarafından belirtilmiştir: *bert bürt* ED 358, *çart, çirt*, 448, *karç kurç, kart kurt* 647, *kürt* 738, *sart sırt* 846, *tırt tırt* 534; daha ayrıntılı olarak bkz. N. K. Dmitriev, *Stroj tjurkskich jazykov*, sayfa 59-84, 85-108, C. Brokelmann: *Ujb.* VIII, sayfa 257-265. »aniden« anlamına gelen onomatopoetika aşağıdaki: kaz. *jalt* »aniden, birdenbire, bir defada«, Radl., IV, 41 (bkz. np. *jalt* »atik, acele, hızlı, çevik« Junker-Alavi, 215), osm. *zırp* »aniden, beklenmedik«, Radl., IV, 906, sart. *braq* »bir kerede, aniden«, Radl., IV, 1904. Benzer fonetik yapıya sahip Onomatopoetik kelimeler, KVrd şeklinde, Moğolca'da yaygındır, örneğin, halha mong. *çird, nird* (ve *nir*), *burd, serd, şard, türd, xird* (genellikle *xii-* fiili »yapmak« takip eder). Bütün bu ifadeler ani bir görünüme işaret eder (duyum, ses, hareket), bkz. ör. Ja. Cêvêl, *Mongol chêlnij tovç tajlbar tolï.*” (Zieme-Kara, 1978, 66-67)

111-120-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınıda yapılan açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 257-258: »Wie oben gesagt, erscheinen Visionen von männlichen und weiblichen Wesen in Vereinigung. Wenn man zu dieser Zeit durch Gefühle von Anziehung und Abstoßung in den Schoß eingeht, kann man entweder als ein Pferd, ein Federvieh, ein Hund oder als ein Mensch geboren werden. Wenn man (im Begriff ist), als ein männliches Wesen geboren zu werden, dämmert dem Wissenden das Gefühl von sich selber als einem männlichen Wesen, und ein Gefühl starken Hasses und Eifersucht gegenüber dem Vater und Anziehung gegenüber der Mutter wird erzeugt. Wenn man (im Begriff ist), als ein weibliches Wesen geboren zu werden, dämmert dem Wissenden das Gefühl von sich selber als einem weiblichen Wesen, und ein Gefühl starken Hasses gegen die Mutter und großer Anziehung und Liebe dem Vater gegenüber wird erzeugt.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 257-258: »

Yukarıda belirtildiği gibi, erkek ve dişi varlıkların (hayali) görünüşleri birlik içinde görünür. İnsan bu zamanda ana rahmine çekim ve itme hissi ile girdiğinde, ya bir at, bir kümes hayvanı, bir köpek ya da bir insan olarak doğabilir. Bir erkek olarak doğmak üzereyken, erkek bir varlık olduğu hissini farkına varır, ve babaya karşı güçlü bir nefret ve kıskançlık duygusu ve anneye karşı bir çekim meydana gelir. Bir kadın olarak doğmak üzereyken, dişi bir varlık olduğu hissini farkına varır, ve anneye karşı güçlü bir nefret ve kıskançlık duygusu ve babaya karşı bir sevgi meydana gelir.« (Zieme-Kara, 1978, 67-68)

124-125-)

Zieme-Kara yayınında 124.-125. satırlarda geçen cümlelerin 100-124. satırlar arasındaki bölümün başlığı olduğu belirtilir:

“*öznüñ adınnıñ tugum tuğuluk yañı*: Titel für Z. 100-124. // *öznüñ adınnıñ tugum tuğuluk yañı* »kendinin ve başkalarının dünyaya gelme yöntemi« 100-124. satırlar için başlık.” (Zieme-Kara, 1978, 68)

129-) nomdaş kadaş: Din kardeşi

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*nomdaş kadaş*: vgl. *nomdaş* als Name als Śilavats (eines Mönches) in *Usp.*, Nr. 88, Z. 17, ferner in einem alliterierenden Kolophon (G. Hazai, *Fragmente*, Z. 169: *ayaguluk ädgü ögli nomdaşlarımın* »meine zu verehrenden, gut gesinnten Glaubensbrüder«. // *nomdaş kadaş*: krş. Śilavat (Bir rahip) ismi olarak *Usp.*, Nr. 88, Z. 17’de, ayrıca aliterasyonlu bir kolofonda (G. Hazai, *Fragmente*, Z. 169: *ayaguluk ädgü ögli nomdaşlarımın* »benim saygıdeğer, iyi düşünceli din kardeşlerimi.«.” (Zieme-Kara, 1978, 68)

132-)

“*üç öñdün yoridaçı nomlar*, vgl. Z. 135-136, 152-153, 187, *öñdün yoridaçı üç nomlar*, ? ~ tib. *gyen-du ‘gro-ba’i çhos gsum, wo gyen-du ‘gro (= skr. *udrayāna*, *utpatanam*) bedeutet »going or flowing upwards«, Das, 236a, vgl. auch tib. *gyen-rgyu* (=skr. *udāna*) »that runs upwards; fire; names of the five vital (*prāṇa-vāyu*) winds in the human body«, Das, 236b. // *üç öñdün yoridaçı nomlar*, krş. 135-136, 152-153, 187. satırlar, *öñdün yoridaçı üç nomlar*, ? ~ tib. *gyen-du ‘gro-ba’i çhos gsum, wo gyen-du ‘gro (= skr. *udrayāna*, *utpatanam*) »yukarı doğru akmak veya

gitmek» anlamına gelir, Das, 236a, ayrıca krş. tib. *gyen-rgyu* (=skr. *udāna*) »o yukarı doğru koşar; ateş; insan vücudundaki beş yaşamsal rüzgarın (*prāṇa-vāyu*) adı«, Das, 236b.” (Zieme-Kara, 1978, 68)

145-) pinsun: < çin. 本尊 *benzun* < skr. *devatā* Tanrı, Tanrılık

Kelime için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“*pinsun* < chin. 本尊 *benzun* (vgl. SH 189b: »*satyadevatā* ...; also the chief object of worship in a group ...«) =skr. *devatā* (so in BTT VII). Neben 8 Stellen in dieser Form (vgl. Glossar) erscheint das Wort in Z. 1029 als *pintsuin* (zum wechsel ts- ~ s- bei der Übernahme chin. Wörter vgl. Csongor: AOH II, p. 89). Vgl. auch unpubl. Guru-Lobpreis T II S 135 (U 5678), 25 *pintsun burhan takini nayvasikilar* »Devatās, Buddhas, Dākinīs, und gute Geister«. Zu *pın* anstatt *pun* (‘*phags-pa bun*) ~ chin. *ben* vgl. auch mittelmong. *bii* ~ *bui* < chin. *bei*, Kara: AOH XVII, S. 154, Anm. 14. // *pinsun* < çin. 本尊 *benzun* (krş. SH 189b: »*satyadevatā* ...; ayrıca bir gruptaki ibadetin ana nesnesi ... «) =skr. *devatā* (so in BTT VII). Bu formda 8 bölüme ek olarak (bkz. indeks), kelime 1029. satırda *pintsuin* olarak görünür (Çince alıntı kelimelerdeki ts- ~ s- değişimi için krş. Csongor: AOH II, p. 89). Ayrıca krş. yayınlanmamış Guru-Lobpreis T II S 135 (U 5678), 25 *pintsun burhan takini nayvasikilar* »Devatā, Buda, Dākinī ve iyi ruhlar«. *pın* yerine *pun* (‘*phags-pa bun*) ~ çin. *ben* ayrıca krş. omong. *bii* ~ *bui* < çin., Kara: AOH XVII, bkz. 154, not. 14.” (Zieme-Kara, 1978, 68-70)

148-) Maha mudra: Büyük Kurtuluş

Maha mudra için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zu *maha mudra* vgl. Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, S. 108: »The character of the Great Symbol Teachings«, »The Great Symbol, known in Tibetan as the Ch’ag-ch’en [Tib. *Phyag-rgya chen-po*], equivalent to the Sanskrit *Mahā-mudrā* (‘Great *Mudrā*’, or ‘Great Attitude’, or, as the translator preferred, in its correlation with the Tibetan, ‘Great Symbol’), is the written guide to the method of attaining, by means of *yoga*, such mental concentration, or one-pointed-ness of mind (Skt. *ekāgrata*), as brings about mystical insight into the real nature of existence. It is also called ‘the Middle Path’ (Tib. *Dbu-ma’i Lam*), since it avoids the two extremes which the Buddha in all his teachings opposes, the extreme of ascetical mortification of the body on the one hand and of worldliness, or licentiousness, on the other. By following the yogic

teachings conveyed by *The Epitome of the Great Symbol*, one sets oneself consciously upon the Path whose Goal is Nirvāna-Emancipation from the thralldom of the Wheel of Nature, from the interminable round of deaths and births.« Vgl. auch Chang, *Teachings of Tibetan Yoga*, S. 18: »*mahāmudrā* (lit., the Great Symbol) – a teaching that leads to the realization of the Primordial Mind, or the Dharmakāya; the practical instructions on how to meditate on Śūnyatā (Voidness)«. Vgl. ff. »The song of Mahāmudrā« by Tilopa, etc.; Guenther, *Naropa*, S. 222 ff.; Tucci-Heissing, 50, 88, 269 usw. // *maha mudura* için krş. Evans-Wentz, *Tibetan Yoga*, s. 108: » Büyük Sembol Öğretileri'nin karakteri«, »Tibetçe'de *Châag-ch'en* olarak bilinen Büyük Sembol [Tib. *Phyag-rgya chen-po*], Sanskritçe *Mahā-mudrā* ('Büyük Mudrā', or 'Büyük düşünce'ye eşdeğerdir ya da çevirmenin tercih ettiği gibi, Tibetçe ile ilişki içinde, 'Büyük Sembol'), varlığın gerçek doğasına mistik bir kavrayış getiren yoga aracılığıyla zihinsel konsantrasyon ya da zihnin tek yanlılığına (skt. *ekāgrata*), ulaşmanın yazılı metodudur. Aynı zamanda 'Orta Yol' (tib. *Dbu-ma'i Lam*) olarak da adlandırılır, çünkü tüm öğretilerinde Buddha'nın karşı çıktığı iki uçtan, bir yandan da bedenin dindar bir şekilde çilesinin ve dünyevileşmenin ya da diğer bir deyişle ahlaksızlığın aşırı uçlarından kaçınır. *Büyük Sembolün Somut Örneği* tarafından aktarılan yogun öğretileri takip ederek, kişinin, Ölümün Doğa Çarkının hatıralarından, Ölüm ve doğumların bitmek bilmeyen döngüsünden, Nirvana-Kurtuluşu olan yol üzerinde bilinçli olarak kendini ayarlar.« Ayrıca krş. Chang, *Teachings of Tibetan Yoga*, s. 18: »*mahāmudrā* (lit., Büyük Sembol) – ezeli akli gerçekleştirmeyi sağlayan bir öğreti, veya Dharmakāya; Śūnyatā (Boşluk) üzerine nasıl meditasyon yapılacağı ile ilgili, pratik talimatlar«. Krş. vd. »Mahāmudrā'nın şarkısı« Tilopa'nın, vb.; Guenther, *Naropa*, s. 222 vd.; Tucci-Heissing, 50, 88, 269 vd.» (Zieme-Kara, 1978, 70)

Ayrıca kelime için Powers'ın *Introduction to Tibetan Buddhism* adlı çalışmasındaki not şu şekildedir: "mahāmudrā (*rgya chen po*, *mahāmudrā*): literally "great seal," this is a meditative system closely associated with the Kagyu school that emphasizes direct realization of the luminous and empty nature of mind and phenomena. // Gerçek anlamda devlet mührü, bu akıl ve fenomenin aydınlık ve boş doğasının kavranmasını vurgulayan Kagyu okulu ile yakın bir ilişkisi olan meditatif bir sistemdir." (Powers, 2007, 525)

Kapstein *mahāmudrā* için “mahamudra, aklın nihai gerçekliğinin düşünce ile gerçekleşmesine doğrudan hitap eder, burada hem mütevazi hem de aşkın tüm olası deneyimler üzerine damgalanmış “mühür” olarak değerlendirilir. Öğreti nyingmapa'nın Büyük Mükemmeliyet geleneği ile olan yakınlıklarını duyurmuştur. (Kapstein, 2014, 34)

160-) töläç: tamamıyla

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*töläç*: vgl. Suv. 683₃₋₄ *töläç tüzüdäki yirtinçü uguşlarının arasında* »unter den Stämmen der Überall (Hend., ?) befindlichen Welt«; Ş. Tekin, *Buyan evirmek*, S. 407; *töläç klmäyin* »ohne gänzlich (?) zu kommen« bei Tezcan-Zieme, *Uigurische Brieffragmente*, S. 457 (Text C 11), ferner ETŞ 18₈ (Blockdruck): *töläç kunu[p og]urlap boltum sanggikka yukmış* »emanetleri alıp, çalıp, sangha emlakine bulaştım« (Arat, S. 181); Ş. Tekin, *Prosodische Erklärung*, S. 104: »habe ich umsonst (nicht geschenkt erhalten: *töleç*) geraubt (Hend.) und ich habe mich an das Sanghika (d. h. Sachen, die einem Kloster zugehören) geheftet (?) ...«, S. 105, Anm. 8: *töleç*, Codex Comanicus ‘gratis’«; Clauson, ED, 493-494: » ... morphologically inexplicable ... The meaning seems to be ‘free, gratis, without payment’«. Zitate aus USp., Nr. 24, 10 und USp. Nr. 32, 19-20, Kom. 14. Jh. *töläç bergil* »give it free, gratis«. // *töläç*: krş. Suv. 6833-4 *töläç tüzüdäki yirtinçü uguşlarının arasında* »bütün (Hend.,?) dünya kabilelerinin arasında«; Ş. Tekin, *Buyan evirmek*, S. 407; *töläç klmäyin* »tamamıyla (?) gelmeden« Tezcan-Zieme'de, *Uigurische Brieffragmente*, S. 457 (Text C 11), ayrıca ETŞ 188 (blok baskı): *töläç kunu[p og]urlap boltum sanggikka yukmış* »emanetleri alıp, çalıp, sangha emlakine bulaştım« (Arat, s. 181); Ş. Tekin, *Prosodische Erklärung*, s. 104: »çaldım (Hend.) (hediye olarak almadım: *töläç*) ve Kendimi sangha'ya bağladım (bir manastıra ait olan şeyler anlamına gelir) (?) ...«, s. 105, not. 8: *töleç*, Codex Comanicus ‘hediye’«; Clauson, ED, 493-494: »... morfolojik olarak açıklanamaz ... Anlam ‘ücretsiz, bedava, ödeme olmadan’ gibi görünüyor«. USp, No. 24, 10 ve USP'den alıntılar. 32, 19-20, Com. 14. yy. *töläç bergil* »bedava ver, hediye.«” (Zieme-Kara, 1978, 70-71)

165-)

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Zu *ölgäyşüg* vgl. Suv. 85₁₉₋₂₀ *ol kunçuy ölgäyşügtä tişi ät’özin kodup* »als jene Prinzessin starb, legte sie ihren weiblichen Körper ab«. Parallel dazu vgl. Suv. 190₂₃ *ät’öz koğgayşuk* (in der Edition von W. Radloff und S. E. Malov: *koğgaysuk*) *ödtä* »zur Zeit des Körper-Ablegens (d. h. Des Sterbens)«. ferner: unpubl. T II S. 135 (U 5678), Z. 65: *ölgäyşüg* (oder: *ölgäyşük* ?) *ödümüzni öñräkan bilälim* »unsere Sterbes-Zeit wollen wir vorher erkennen«, *Maitrisimit*, Tafel 123 verso 21: *nirvanka bargasukta* »beim Eingehen ins Nirvāṇa«. Auffallend ist, daß wir hier -ga- und nicht --gay- wie in den obigen Beispielen haben. Weitere Beispiele: *BTT* VIII B 271. – Vermutlich ist das suffix *şüg* eine Variante zu -*sük* (oder -*süg*?), *ATG* § 129; das Morphem -*gäy* kann mit dem Futursuffix identifiziert werden. Vgl. W. Bang, *Studien zur vergleichenden Grammatik der Türkssprachen*, 1. Stück: Über die osmanische Fluchformel *odžagı yanası* und ihre Verwandten: *SPAW* 1916, S. 522-535, Mansuroğlu, *Türkçede -gay/-gey eki ve türemeleri*, S. 178 ff. Zitiert Bang, Banguoğlu, Brockelmann, Benzing, untersucht -*ası/-äsi*, -*sıg* ~ kuman. -*sı*. Juldaşev, *Analitičeskie formy*, S. 108, 206, 208, 262, Şçerbak, *Grammatičeskiy oçerk*, s. 139 (-*gu-sı* und -*ası*, Kāşgari uig. *bargu yer* ~ og., kiptsch. *barası yer* [? < *bar-ga-sı*]), S. 141 (-*ıgsak*, Absicht od. Wunsch), S. 151 (-*ga(y)*, -*ka(y)*); Sevortjan, *Affiksy*, S. 221-225 (ältester Typ im Tuv., z. B. *araki-za-k* »Liebhaber des Schnapses«, *dussug* »salzig«; zitiert auch *ATG* § 62 *taşuk* usw.; zum Tuv. vgl. mong. -*sag*). Vgl. auch mittelmong. -*ku metü*, z. B. *sonosku metü* »was man hören soll« od. »angenehm zu hören«; *metü* ~ *sitü* und späteres *şig* (doch auch im mittelmong. *gayikamsig* »Wunder« aus *gayıka+m-*), burjatmong. *şinggi*. // *ölgäyşüg* için krş. Suv. 85₁₉₋₂₀ *ol kunçuy ölgäyşügtä tişi ät’özin kodup* »o prenses öldüğünde dişi vücudunu bırakıp«. Buna paralel olarak, krş. Suv. 190₂₃ *ät’öz koğgayşuk* (W. Radloff ve S. E. Malov'un baskısında: *koğgaysuk*) *ödtä* »Vücuttan çıkma anı (ölüm anlamına gelir)«. ayrıca: yayınlanmamış T II S. 135 (U 5678), 65. satır: *ölgäyşüg* (ya da: *ölgäyşük* ?) *ödümüzni öñräkan bilälim* »Önceden bilmek istediğimiz ölüm zamanımız«, *Maitrisimit*, Tafel 123 verso 21: *nirvanka bargasukta* »Nirvāṇa’ya girerken«. Burada gözümüze çarpan Auffallend ist, daß wir hier -ga- und niht --gay- wie in den obigen Beispielen haben. Diğer örnekler: *BTT* VIII B 271. - Muhtemelen *şüg* eki, -*sük* (veya -*süg*?), *ATG* § 129; -*gäy* morfemi gelecek zaman eki olarak tanımlanabilir. Krş. W. Bang, *Studien zur vergleichenden Grammatik der Türkssprachen*, 1. Parça: Über die osmanische Fluchformel *odžagı yanası* und ihre Verwandten: *SPAW* 1916, s. 522-535, Mansuroğlu, *Türkçede -gay/-gey eki ve türemeleri*, s. 178 ff. Zitiert Bang,

Banguoğlu, Brockelmann, Benzing, untersucht -ası/-äsi, -sıg ~ kuman. -sı. Juldaşev, Analitičeskie formy, s. 108, 206, 208, 262, Şçerbak, *Grammatičeskiy oçerk*, s. 139 (-gu-sı und -ası, Kāşgari uyg. *bargu yer* ~ og., kıp. *barası yer* [? < bar-ga-sı]), s. 141 (-ıgsak, Niyet veya dilek), s. 151 (-ga(y), -ka(y)); Sevortjan, *Affiksy*, s. 221-225 (Tuv. en eski şekil, ör. *araki-za-k* »sert içki seven«, *dussug* »tuzlu«; ayrıca ATG § 62'den alıntı *tañsuk* vd.; Tuv. için krş. mong. -sag)." (Zieme-Kara, 1978, 71-72)

Kelime için ayrıca bkz. Ölmez, 1991, s. 72; OTWF, s. 157; Wilkens, 2001, s. 211.

171-) yti:

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“yti »fest, scharf« (zu anderen Schreibweisen, yyty, yytty vgl. Clauson, *ED* 889): U I 37, Z. [13] *yti kılıç* »scharfes Schwert«; Zieme, *Zur buddh. Stabreimdichtung*, S. 203 (15) *artamaksız yti çitan süzük köñüllüg* »unzerstörbaren, festen (Hend.) und reinen Sinnes seiende«. // *yti* »sert, keskin« (diğer yazımlar için, yyty, yytty, bkz. Clauson, *ED* 889): U I 37, Z. [13] *yti kılıç* »keskin kılıç«; Zieme, *Zur buddh. Stabreimdichtung*, s. 203 (15) *artamaksız yti çitan süzük köñüllüg* »yıkılmaz, sağlam (Hend.) ve temiz gönüllü«" (Zieme-Kara, 1978, 72-73)

173-174-)

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Zu *ölgäyşügtä ortun indrilig* vgl. Z. 209 *ortun ärkliklig yelvi kömn ät'özkä*. // *ölgäyşügtä ortun indrilig* için krş. 209. satır *ortun ärkliklig yelvi kömn ät'özkä*. (Zieme-Kara, 1978, 73)

179-) ve devamı.

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Die fünf Methoden des Schließens des Mutterleibes: vgl. Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 254 ff. // Ana rahmini kapatmanın beş metodu (için): krş. Evans-Wentz, *Totenbuch*, s. 254 vd.” (Zieme-Kara, 1978, 73)

183-189-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 256-257: »O Edelgeborener, zu dieser Zeit wirst du Visionen von männlichen und weiblichen Wesen in Vereinigung sehen. Wenn du sie

siehst, sei eingedenk, dich zurückzuhalten und nicht zwischen sie zu treten. Betrachte Vater und Mutter als deinen *Guru* und die Göttliche Mutter; meditiere über sie und verneige dich.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 256-257: »Ey soylu doğan, şu anda erkek ve dişi varlıkların görünümelerini birlikte göreceksin. Onları gördüğünde kendini geri tutman ve aralarından geçmemen gerektiğini hatırla. Ebeveynlerinin *Guru* ve ilahi anne olduğunu düşün, onlar için meditasyon yap ve huzurlarında saygıyla eğil.« (Zieme-Kara, 1978, 74)

195-197-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 259: »Wiederum, wenn sogar dies den Schoß einzugehen, sollte dann der Schoß durch die Lehre, (genannt) ‘Das Unwahre und das Trügerische’, geschlossen werden.« // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 259: »Yine de, eğer bu rahime girmekse bile, öğreti tarafından ‘yanlış ve aldatıcı’ (olarak adlandırılan) rahim kapatılmalıdır.«” (Zieme-Kara, 1978, 74)

201-203-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 268: »»Ach, wie kummervoll ist es, daß ich während all den unzähligen *Kalpas* seit unbegrenzter, anfangloser Zeit bis jetzt im Morast des *Saṃsāra* gewandert bin! ... ««. // Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 268: »»Ah, ne kadar acı ki, sayısız *Kalpa* boyunca, sınırsız ve başlangıcı olmayan zamandan şimdiye kadar *Saṃsāra*’nın bataklığında dolaştım! ... ««.” (Zieme-Kara, 1978, 74)

209-)

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*yelvi kömān āt’öz* vgl. tib. *bag-çhags yid-lus*. // *yelvi kömān āt’öz* krş. tib. *bag-çhags yid-lus*.” (Zieme-Kara, 1978, 74)

211-213-)

Bu bölüm için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 270: »Wie sie (die Schöbe oder Visionen) auch zu sein scheinen, betrachte sie nicht, wie sie sind (oder scheinen), und indem du dich weder anziehen noch abstoßen läßt, sollte ein guter Schoß gewählt werden.« // Evans-

Wentz, *Totenbuch*, S. 270: »Onlar (rahimler ve yansımalar) ayrıca görünür, onlara oldukları (ya da göründükleri) gibi bakma ve ne seni itmelerine ne de çekmelerine izin ver, (bu durumda) iyi bir rahim seçilmelidir.«” (Zieme-Kara, 1978, 74)

213-217-)

Hayvan suretinde dünyaya gelmenin anlatıldığı bu bölüm için Zieme-Kara yayınında yapılan açıklama şu şekildedir:

“Zur Wiedergeburt als Hund oder Schwein vgl. Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 258: »Früher ist er ein Mensch gewesen, jetzt aber, wo er ein Hund geworden ist, macht er die Leiden in einer Hundehütte durch; oder (vielleicht) als ein junges Schwein in einem Schweinestall, ... « usw., vgl. auch S. 133. // Bir köpek ya da domuz olarak yeniden doğuş için krş. Evans-Wentz, *Totenbuch*, S. 258: »O, önceden bir insandı, ama şimdi bir köpek klübesinde bir köpek olarak sıkıntı çekiyor; ya da (belki) bir domuz ahırında genç bir domuz olarak, ...« vb. ayrıca krş. s. 133.” (Zieme-Kara, 1978, 74-75)

217-)

Kelime grubu için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“Zu *anıy tąg* vgl. *munıy tąg* in einem sino-uygurischen Dokument der Ming-Zeit, s. L. Ligeti: AOH XX, S. 281-282; ähnlich çağ. *munıy dig. anıy dig*, s. A. v. Gabain, *Primäre und sekundäre Kasus im Alttürkischen*, S. 135. // *anıy tąg* için krş. Ming zamanına ait bir sino-uygur döküman, bkz. L. Ligeti: AOH XX, S. 281-282; çağ. *munıy dig. anıy dig* gibi, bkz. A. v. Gabain, *Primäre und sekundäre Kasus im Alttürkischen*, S. 135.” (Zieme-Kara, 1978, 75)

219-) **biraman** ~ skr. *brahman*

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*biraman* ~ skr. *brahman* »Brahmane«, vgl. DTS, 119, BTT III, 153 und passim, *braman*, s. auch Anm. 485; uig. > mong. *biraman*, *birman*, Vladimircov, *Mongolica* I, 317. // *biraman* ~ skr. *brahman* »Brahman«, krş. DTS, 119, BTT III, 153 ve tamamı, *braman*, ayrıca bkz. not. 485; uyg. > mong. *biraman*, *birman*, Vladimircov, *Mongolica* I, 317.” (Zieme-Kara, 1978, 76)

230-) Tilopa

Tilopa için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*Tilopa, Tillipāda, Tailokapāda* usw. (988-1069), Naropas Lehrer, s. Guenther, *Life and Teaching of Nāropa*; Hoffmann, *Die Religionen*, s. 136-141. // *Tilopa, Tillipāda, Tailokapāda* vd. (988-1069), Naropa’nın hocası, bkz. Guenther, *Life and Teaching of Nāropa*; Hoffmann, *Die Religionen*, s. 136-141.” (Zieme-Kara, 1978, 76)

231-) Nāropa

Nāropa için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*Nāropa, Nāḍapāda* (1016-1100), Schüler des Tilopa, Mar-pas, Mal locābas und Atīśas Lehrer, s. Guenther, *Nāropa*, Hoffmann, *Die Religionen*, S. 141-145, Roerich, *Blue Annals*, passim, besonders I, 380-385; seine Werke in Derge Tanjur s. bei Guenther, *Nāropa*, S. 208, Schmid, S. 45 (Nr. 16) usw.; vgl. auch den Pekinger Tanjur, Nr. 4614, 4623, 4630, 4632, 4789, 4790; in der Überlieferung der Gurus: *BTT* VII, VIII; hier noch Z. 247, 435, 602, 602, 622, 995, 1117. Ein Bildnis: Oldenburg: *Bibl.Buddh.* V, Nr. 16. // *Nāropa, Nāḍapāda* (1016-1100), Tilopa’nın öğrencisi, Mar-pa, Mal locāba ve Atīśa’nın hocası, bkz. Guenther, *Nāropa*; Hoffmann, *Die Religionen*, s. 141-145, Roerich, *Blue Annals*, tamamı, özellikle I, 380-385; Derge Tanjur’daki çalışmaları bkz. Guenther, *Nāropa*, S. 208, Schmid, S. 45 (Nr. 16) vd.; ayrıca krş. Pekinger Tanjur, Nr. 4614, 4623, 4630, 4632, 4789, 4790; Guruların rivayetlerinde: *BTT* VII, VIII; burada da 247, 435, 602, 602, 622, 995, 1117. satırlar. Bir portre: Oldenburg: *Bibl.Buddh.* V, Nr. 16.” (Zieme-Kara, 1978, 76)

231-) Marpa

Marpa için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*Mar-pa Lho-brag-pa* (1012-1097) lernte die Tantras vom Rši ‘Brog-mi in Dpal Myu-gu luñ (in Geaṅ, nicht weit von Sa-skyā), von Nāropa in Puṣpahari (bei Nālandā in Indien); als er 42 Jahre alt war, lebte er in Tibet mit seinen neun Gattinnen (*mudrā*, die erste: *Bdag-med-ma* = skr. *Nairatmyā*, die Göttin des Nirvāṇa). Später besuchte er Mairīpa in Ost-Indien und reiste zweimal nach Nepal. Çog-romÇhos-kyi rgyal-mchans(Z. 999) Lehrer Mar-pa Do-pa lernte die Tantras von ihm. Von Mar-pas Schüler stammt die Bka’-rgyud-pa-Sekte. Die »Vier Säulen«, d. h. Die Hauptschüler

von Mar-pa, waren: Mes Chon-pa Bsod-nams rgyal-mchan, Rñog çhos-kyi rdo-rje (dessen Sohn Rñog Mdo-sde lehrte auch Çog-ro Çhos-kyi rgyal-mchan), ‘Chur Dbañ-ñe und der große Dichter und Mystiker Mi(d)-la ras-pa. Vgl. Roerich, *Blue Annals* II, 399-407 usw., Hoffmann, *Die Religionen*, S. 145-149, Govinda, *Grundlagen*, S. 184: »Milarepa erhielt von Mar-pa, einem Schüler Naropas, die Initiation in die esoterischen Lehren und Praktiken des Demchog Tantra (Skt. Śrī Cakra Samvara [Mahāsukha]; Tib: dPal ḥkhor-lo bDemchog, das ‘Maṇḍala höchster Seligkeit’) und in die ‘sechs Lehren’ (Tib: chos drug) des Naropa, nämlich: die Lehre vom ‘inneren Feuer’ (gtum-mo), die Lehre vom illusorischen Körper (sgyu-lus), die Lehre vom Traumzustand (rmi-lam), die Lehre vom klaren Licht (ḥod-gsal), die Lehre vom Zwischenzustand (bar-do) und die Lehre von der Bewußtseinsübertragung (ḥpho-ba).« // *Mar-pa Lho-brag-pa* (1012-1097) Dpal Myu-gu lun’da (Geaṇ’da, Sa-skya’dan uzak değil) Rṣi ‘Brog-mi’den, Puṣṣahari’de (Hindistanda Nālandā yakınlarında) Nāropa’dan Tantra öğrendi; 42 yaşındayken dokuz karısıyla Tibet’te yaşadı (*mudrā*, ilk: *Bdag-med-ma* = skr. *Nairatmyā*, Nirvāṇa’nın tanrıçası). Daha sonra Doğu Hindistan’da Mairīpa’yı ziyaret etti ve iki kez Nepal’e gitti. Çog-romÇhos-kyi rgyal-mchans(999. satır) Öğretmen Mar-pa Do-pa ondan tantraları öğrendi. Bka’-rgyud-pa mezhebi, Mar-pa’nın öğrencisinden gelir. »Dört sütun«, Mar-pa’nın dört ana öğrencisi Mes Chon-pa Bsod-nams rgyal-mchan, Rñog çhos-kyi rdo-rje (oğlu Rñog Mdo-sde de Çog-ro Çhos-kyi rgyal-mchan’ın da öğretmenliğini yapmıştır), ‘Chur Dbañ-ñe ve büyük şair ve gizemci Mi(d)-la ras-pa. krş. Roerich, *Blue Annals* II, 399-407 vd., Hoffmann, *Die Religionen*, s. 145-149, Govinda, *Grundlagen*, s. 184: »Milarepa, Naropa’nın bir öğrencisi olan Mar-pa’dan, Demchog Tantra’nın (Skt Çré Cakra Samvara [Mahāsukha]; Tib: dPal ḥkhor-lo bDemchog,“ Yüce Mutluluk Maṇḍala’nın ezoterik öğretileri ve pratikleri) ve Naropa’nın ‘altı öğretisi’ (Tib: chops drug), yani: ‘iç ateş’ doktrini (gtum-mo), hayali beden öğretisi (sgyu-lus), rüya durumu öğretisi (rmi-lam), parlak ışık öğretisi (ḥod-gsal), ara durum öğretisi (bar-do) ve bilinç iletiminin öğretisi (ḥpho-ba).” (Zieme-Kara, 1978, 76-77)

231-) şangpa bahşı

Şangpa bahşı için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*şangpa bahşı*: vielleicht Şaṅs-pa Rin-po-çhe, der Begründer der Şaṅs-pa-Sekte (1123-1193), ein Schüler des Pham-thiñ-pa, der von Nāropa lernte. S. Roerich, *Blue*

Annals II, 728, 748, 749, 750 usw., Tucci, *Tibet*, S. 67. Wenn der hier erwähnte Guru mit Şaṅs-pa identisch ist, sollte man im uig. *şangpa* lesen. (Andere mögliche Lesungen: *şangba* und *sangba*; uig. *ş* kann auch tib. *ž* und dial. *by*, *py*, *phy* wiedergeben; uig. *s* ~ tib. *s*, *z*, *ch*, *c*.) // *şangpa bahşı*: belki Şaṅs-pa Rin-po-ḥe, Şaṅs-pa mezhebinin kurucusu (1123-1193), Nāropa'dan ders alan Pham-thiṅ-pa'nın bir öğrencisi. Bkz. Roerich, *Blue Annals* II, 728, 748, 749, 750 vd., Tucci, *Tibet*, s. 67. Burada anılan Guru Şaṅs-pa ile aynıysa uyg. *şangpa* okunmalı. (Diğer olası okunuşlar: *şangba* ve *sangba*; ayrıca uyg. *ş*, tib. *ž* ve çev. *by*, *py*, *phy* çev; uyg. *s* ~ tib. *s*, *z*, *ch*, *c*.)” (Zieme-Kara, 1978, 77)

231-) tançıgpa

Tançıgpa için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*tançıgpa* (od. *tançikpa*): Gžon-nu dpals »Blau Annalen« erwähnen zwei Gurus mit dem Titel *Stan-gçig-pa*: Gžon-nu chul-khrims alias Jo-stan Thaṅ-pa und Şes-rab bzaṅ-po. Der erste, der das Gçod-System lehrte, meinte: »Krankheit ist Freude. Tod ist Vergnügen« (vgl. hier Z. 65, 66, 284-286), Roerich, *Blue Annals* II, 993-995; Şes-rab bzaṅ-po s. II, 1043. // *tançıgpa* (ya da *tançikpa*): Gžon-nu dpals »Mavi kronolojik kayıtlar« *Stan-gçig-pa* başlığıyla iki Guru'dan bahseder: Gžon-nu chul-khrims alias Jo-stan Thaṅ-pa ve Şes-rab bzaṅ-po. İlki Gçod-System'ini öğretti, »Hastalık mutluluktur, ölüm zevktir« diye düşünürdü. (krş. burada 65, 66, 284-286. satırlar), Roerich, *Blue Annals* II, 993-995; Şes-rab bzaṅ-po s. II, 1043.” (Zieme-Kara, 1978, 77)

233-) buu

Kelime için Zieme-Kara yayınında verilen açıklama şu şekildedir:

“*buu* »Lebenskraft, Lebenshauch«, vgl. U II 64₉₋₁₀ und 66₃₂ *bu siksıl* [lies *sigşıl*?] *kundaçılar* »die den Lebenshauch und die Lebenskraft Raubenden« (*buu* kann nicht als Demonstrativpronomen *bu/bo* aufgefaßt werden), vgl. dazu L. Ligeti: *AOH* XXVII, S. 155-156, Anm. 31, ferner: *Suv.* 400₂₃-401₂ *näçä buu siksıl* [lies *sigşıl*?] *aldaçı yrlıkançsız köñüllüg yavlak yäk içgäklär ärsär biz uraçalım ärti tep küsâyü täginür biz*. Nach der deutschen Übersetzung des chin. Textes (Nobel, S. 187:) »Was an bösen Dämonen vorhanden ist, die der Menschen Lebenskraft rauben und ohne Erbarmen sind, sie werden wir alle weit weggehen lassen.« Hier wird chin. 精 *jing* (427A16) »Lebenskraft« durch das Synonymkompositum *buu siksıl* wiedergegeben.

Maitrisimit, Tafel 33 verso 24-27 *maytri bodistv nizvanilig yäklärig barslarig buu altızmış kamag beş azon tınlglarag sävä amrayu* »der Bodhisattva Maitreya liebt (Hend.) die Leidenschafts-Dämonen und –Tiger und die die Lebenskraft verloren habenden Lebewesen aller fünf Existenz-formen«, 198 verso 28 [...] *yüräklärin buuların üzüp* »ihre Herzen und ihre Lebens-kräfte brechend«. Vielleicht ist das Wort mit *bu* »Dampf« bei Kāṣṣarī identisch, vgl. auch Radl., IV, 1799 *bū* »1) Dampf; 2) Kraft, Stolz« und Clauson, *ED*, 292, ferner *BTT* VIII, Nachtrag zur Mañjuśrīnāmasaṃgīti, *buu siksīl* [od. *sigšīl*], aus dem Prosateil, wo dieses Wortpaar mong. *öngge* und tib. *mdaṅs* »brightness of face, fresh and healthy complexion; brightness, lustre, splendour« (Jäschke, 272) entspricht; s. auch Zieme: *CAJ* XIV, S. 234 und *AAL* III, S. 558. Zu den Todeszeichen vgl. auch *Suv.* 595₁₁₋₁₈ *ölüm blgüsi ärür tep : sol köziniñ yürün karakı : öñi kirtışı täğšilsär : tili ağızı ymä kararıp : burunı üvişip kötitsär : kulgakı tilgäni iñigi öñi bolsar öñräkitä : altın ärini boş bolup kodı salınsar yma ölür* : »Die Zeichen des Todes sind: Wenn sich die Farbe (Hend.) des Augapfels des linken Auges in weiß wandelt, wenn Zunge und Mund schwarz werden, wenn die Nase feucht wird und stinkt, wenn die Ohrmuschel (eigentlich: Rad-Verzierung) anders als die frühere wird, wenn die Unterlippe leer wird und nach unten hängt, dann stirbt man«. Vgl. Nobel, *Suv.* I, 321: »Wenn das linke Auge von weißer Farbe wird, die Zunge schwarz wird, der Nasenrücken sich biegt, die Ohrmuschel gegen früher verschieden ist und die Unterlippe nach unten fällt, (so sind das die Anzeichen des Todes).« // *buu* »yaşam gücü, yaşam nefesi«, krş. U II 64₉₋₁₀ ve 66₃₂ *bu siksīl* [*sigšīl* okunur?] *kundaçılar* »yaşam nefesini ve yaşam gücünü çalanlar« (*buu* işaret zamiri olan *bu/bo* olarak düşünülemez), bunun için krş. L. Ligeti: *AOH* XXVII, s. 155-156, not. 31, ayrıca: *Suv.* 400₂₃₋₄₀₁₂ *näçä buu siksīl* [*sigšīl* okunur?] *aldaçı yrlıkançsız köñüllüg yavlak yäk içgäklär ärsär biz ıraçalım ärti tep küsäyü täginür biz.* çin. metnin Almanca tercümesinden sonra (Nobel, s. 187 :) »İnsanların yaşam gücünü ve hayat nefesini çalan merhametsiz şeytanlarda var olan ne ise uzaklaşmamıza sebep olur.« Burada çin. 精 *jīng* (427A16) »yaşam gücü« *buu sigšīl* ile aynı anlamı karşılar. *Maitrisimit*, Bölüm 33 verso 24-27 *maytri bodistv nizvanilig yäklärig barslarig buu altızmış kamag beş azon tınlglarag sävä amrayu* »Bodhisattva Maitreya hırslı şeytan ve kaplanları ve yaşam gücünü çaldırmış bütün beş varlık formundakileri sever«, 198 verso 28 [...] *yüräklärin buuların üzüp* »Kalplerini ve hayat güçlerini kırıp«. Belki de Kāṣṣarī'de *bu* "buhar" kelimesi ile aynıdır, ayrıca krş. Radl., IV, 1799 *bū* »1) Buhar; 2) Güç, gurur« ve Clauson, *ED*,

292, ayrıca *BTT VIII*, Mañjuśrīnāmasaṃgīti'ye ek olarak *buu siksīl* [ya da *sigšīl*], bu kelime çiftinin olduğu düzyazı kısmından mong. *öngge* ve tib. *mdaṅs* »yüzün aydınlığı, ten renginin tazeliği ve sağlığı; aydınlık, parıldamak, parıltı« (Jäschke, 272) ile denk gelir. Ayrıca bkz. Zieme: *CAJ XIV*, S. 234 ve *AAL III*, S. 558. Ölüm işaretleri için ayrıca bkz. Suv. 59511-18 *ölüm blgüsi ärür tep : sol közinin yürün karakı : öñi kırtışı tägšilsär : tili agızı ymä kararıp : burunı üvişip kötitsär : kulgakı tilgäni itigi öñi bolsar öñräkitä : altın ärini boş bolup kodı salınsar yma ölür : »Ölüm işaretleri: Sol gözün gözbebeğinin rengi (Hend.) beyaza dönüştüğünde, dili ve ağzı karadığında, burnu nemlenip koktuğunda, kulağın dış kısmı (aslında: tekerlek süsü) bir öncekinden farklılaştığında, alt dudak boşalıp aşağı doğru asıldığında insan ölür«*. Krş. Nobel, *Suv. I*, 321: Sol göz beyaz renkte olduğunda, dil siyahlaştığında, burun tersine döndüğünde, kulağın dış kısmı öncekinden farklı olduğunda ve alt dudak aşağı düştüğünde, (işte bunlar ölümün işaretleridir).« (Zieme-Kara, 1978, 77-79) Ayrıca bkz. Uçar, 2009, s. 535-536.

5. DİZİNLER

5.1. Uyğurca Dizin

abişek ~ skr. *abhiṣeka* takdis

kizläklig a. 185

abiyaz ~ skr. *abhyāsa* kişinin önceki alışkanlıklarının kalıntısı

a. tüşütlüg ätöz 7

adak ayak

'älig a. 45, 47

adın başka, başkası

a. yınaklarta 204, 218

a. ymä yogaçarelarta ulaı 220

özniñ a. +nıñ 74, 124, 167, 178, 208,

a. +lar körmäz 92

a. +lar asıgı 168

adırtlıg açık bir şekilde

a. ölüm bälgü bolmışın bilip 134

agır ağır

ätöz ... a. bolur 42

agız ağız

a. burun kırıyur 44

buruntın a. +tın suv akar 44

aıasınıñ a. +ıña kirip 120

ak- akmak

suv a.-ar 44

akıtmak akıtmak

suv a. 89

al- almak, elde etmek

abişek a.-mışın sakınıp 185

tüşin a.-guluk anırabau 25

uzun tun a.-ıp 47

al yöntem

a. altag 25

bäklägülük a. altag 180

alar- gözü kamaşmak

közi a.-ıp 46

alku bütün, hep

a. tınlıglar+ 67, 75, 139, 143, 222

a. indrika tükällig 80, 83

a. iş küçl(ä)rig 170

özniñ adınnıñ a. işlärig 208

a. uluş balıklar 215

a. +nı yelvi köm(ä)n sakınmak 196

altag, altag yöntem

al a. 25

bäk'lägülük al a. 180

altı altı

a. yold(a)ki tınl(ı)glar 214

altırtı aşağıdan

a. oot yalınadmak 89

amran- sevmek

ög kaṇ a.-mıṣ üdtä 183

amraınmak sevmek

a. täginmişin körüp 116

amrıl- sakinleşmek, yatışmak

sakinçsızın a.-gu ol 163

amtı, amtı şimdi

a. 24, 98, 134, 203

ana anne

a. +sınıṣ karınında 121

a. +sıṇa azlanıp 117

a. +sıṇa öpkä köñüli tugar 119

anıṣ onun

a. tözin 69

a. ülgüsi 93

a. täg 217

anṭa ondan

a. basa 128

antag, anṭag böyle, bunun gibi

a. bışurunup 188, 192, 198

a. kaçmışta 205

anṭirabav, antirabau, anṭirabau, anṭirab(a)v, anṭirab(a)v I ~ *skr. antarābhava-*,

tib. bar do (bir canlının doğum-ölüm çemberinde birbirini takip eden varlık şekilleri arasındaki) ara durumu.

a. 23

üç a. 3, 4

tültäki/tültäki a. 5, 14

ara bolmaklıg a. 6,15

tugmak ölmäklig a. 5, 10, 14

tüşin alguluk a. 25

köñüllüg a. ätöz 174

a. uduzmak 27

a. ätözin 103

tugmak ölmäklig a.+ta 17/18

tültäki a.+ta 19

[ara] bolmaklıg a.+ta a. bilmäk üzä 21

baştınkı a.+ta 138, 144

ol a.+ta 207

ekin ara a.+ta 210

bışurunguluk a.+ta 28

beş y(e)g(i)rmi a.+lar 2/3

anñirabav II ~ skr. *manomayakāya*, tib. *yid kyi lus* (ölüm ve yeniden doğum

arasındaki durumda olan) bilinç halindeki varlık, ara varlık

a. 93

köñüllüg ätözüg a. tuñar 78

aña ona

a. azlanur 116

a. tayanıp 127

añar ona

a. 58

’äñbaşlayu en önce, en başında

a. 29, 38, 133, 137, 183

ara ara, arasında, içinde

a. bolmaklıg anırabav 6

a. bolmaklıg köñüllüg ätöz 8

(a.) bolmaklıg anırab(a)v 15

(a.) bolmaklıg anırabavta 20

ekin a. anırabauta 210

a. bolm(ak)ta 11

üç yarım künniñ a. +sında 96, 98

arığ temiz

a. arıgsızı ärsär 95

a. süzök 91, 215, 216

a. +ı ärsär 98

arıgsız (dini kurallara göre) temiz olmama

arığ a. +ı ärsär 95

asıg fayda

öz a. +ı ärsär 168

adınlar a. +ı ärsär 168

tınlag a. +ın 140

alku tınlıglarnıñ a. +ın 75

asıglıg menfaat

alku tınlagılarınñ a. +ıña 143, 222

ata baba

a. +sınıñ ağızıña kirip 120

a. +sıña öpkä köñüli tugar 118

a. +sıña azlanıp 119

aılag adlı

a. 28

ay ay

tokuz a. on kün 121

aya ah! (ünlem)

a. 201

a. amtı ölmüş m(ä)n tep 98

az I az, biraz

a. +k(i)ya a. +k(i)ya 56

a. +kıya 201

az II hırs

a. birlä kaşımak 14

kılınçlıg a. iridi küç ärsär 88

azlan- tamah etmek

aşa a.-ur 116/117

anasına a.-ıp 117

aşasına a.-ıp 119

azlanmak hırs

a. +ta tugar 112

ažun yaşam, dünya, var olma, varlık şekli

a. tut- 101, 179, 189, 193, 199, 200, 212, 221

tugum a. tut- 113, 114, 213, 218

kodıki yavız a. +ka kirmägi ol 217

kayu a. +ta 112

bir a. +ta 172

kinki a. +ta 225/226

yalıñuk a. +ında 113

äd madde

ä. nom 32, 37

ä. nomlarka 86

ädgü iyi

ä. ögli kişi 72

ä. oprak 106

ä. nomlug yaŋ törü 129

ol ä. sakınçlıg yürüntäg 203

'älig el

'ä. adak 45, 47

'älig elli

yeŋi tokuz ä. künkätägi 100

'ägilki ilk, birinci

'ä. öz tözi üngülük yaŋ 31

'är erkek

ä. tugsar 120

är- olmak, imek, yardımcı eylem

ä.-ür 4, 6, 9, 22, 24, 29, 31, 87, 94, 95, 103, 168, 169, 173, 180, 182, 211, 228

{mIş} ä.-rür 37, 232

{gUlUk} ä.-rür 128

tükällig ä.-rür 85

ulatılar ä.-rür 91

bolar ä.-rür 232

ä.-ürlär 3

eki 'ä.-māz bolup 74, 166

ä.-sär 5, 6, 9, 13, 17, 22, 32, 37, 38, 84, 85, 88, 93, 94, 95, 98, 101, 106, 106, 115, 126, 128, 141, 146, 148, 168, 169, 172, 180, 196, 200

{gUçA} *ä.-sär* 112, 113

kayu ä.-sär 110

bo ä.-sär 209, 226

yaruk ä.-ip 62

bar ä.ip 71

ärdini ~ *sogd.* ~ *skr.* *ratna* mücevher

ulug ä. 1

ratna ä. 27

ärkliglig duyu gücüne sahip olan

orfon ä. 209

bışurundaçı y(e)ti ä. *ärsär* 171/172

äşıtmäk duymak, işitmek

tep ün ä. *üzä* 105

ätlig etli

ä. *kanlig ätöz* 7

ätöz vücut, beden

ä. ... *agır bolur* 42

bir ä. *büřär* 110

iki öñlüg ä. *ärür* 169

üç ä. 3, 6

tugmak ölmäklig ätlig kanlig ä. 7

tüldäki abiyaz tüşütlüg ä. 8

ara bolmaklıg könüllüg ä. 8

yelvi ä. 20

nomlug ä. 65, 144, 168

bışırunmaklıg ä. 34

ög kaŋ ä. birlä bolup 123

tüş ä. 169

bälgürtmä ä. 170

köñüllüg anırabau ä. bütär 175

ä.+niŋ köligä 233

yelvi köm(ä)n ä.+kä tayanıp 209

anırabav ä.+in 103

äv ev

ä. barkta ulañılarka 97

äyinç korku

korkınç ä.+kä korkup 108

bahşı ~ Çin. 博士 bo-shi üstat, öğretmen

b. kuñıŋa 1

b. ärsär 128

ög kaŋı b. sakınmak 181

şangba b. 231

b.+niŋ 12

b.+niŋ ögrätmış 135

tançıgpa b.+kañägi 231/232

umug inag b.+nı ömäki ärsär 141

çın kertü b.+nı ... sakınıp 142

b.+nı öz dvay täñri sakınıp 184

b.+tın 26/27

b.+larnıŋ çinkärtü nom yañın 68

b. +larnıñ nom yañı bar ärip 70

balık şehir

alku uluş b. +lar 215

bar var, mevcut

b. ärip 70

sözlämişi b. 79

özindä b. +ın buşı bärip 130

bark ev, mal, varlık

äv b. +ta ulañılarka 97

basa sonra

anta b. 128

basıñık- yenilmiş, mağlup olmuş

kalın uuka b. -mıñ täğ bolup 109

baş baş, kafa

b. +ı 43

başl(a)gsız başlangıcı olmayan

b. uzun sansartın bärü 201

baştıñkı ilk, birinci, baştaki

b. kşanta 50

b. anñirabauta/anñirabavta 138, 143

bäklämäk kapatma

b. 182, 196, 200

bäklän- kapanmak

b. -ip 194

bäklä- kapatmak

ög karınnıñ kapıgın b. -gülük al altag 180

bälgü işaret, belirti

b. bol- 127, 134, 135

säziklig b. tözlig oñunlarig 177

b.+kä tayanıp 30

ölgülük b.+lär bolar ärür 232

mondata ulañı b.+lär 235

bälgürtmä görünen

b. ätöz 170

bälgürtmäk gösterme

üküşüg bir b. 90

birig üküş b.+dä ulatılar 90

bäliñlä- korkmak

korkmuş b.-miş täg 77

bärü (+dAn) beri

başl(a)gsız uzun sansartın b. 201

ber- vermek

b.-miş 12

özindä barın buşı b.-ip 130

beş beş

b. törlüg 180

b. y(e)g(i)rmi 2

b. y(e)g(i)rmilär 22

bışırın-, bışurun-, bışrun- öğrenmek, talim etmek, gerçekleştirmek

b.-daçı 171

b.-guluk yañ 30

b.-guluk anñirab(a)vta 28

b.-maṭuklar 76

b.-up 19

yol b.-guluk yaṇı 126

bilip b.-daçılarka 71

maha muduranı b.-gu ol 154, 192, 198

maha mudura tözni ög b.-gu ol 158

sakınıp b.-gu ol 161

tözüg b.-gu ol 188

b.-guluk al alṭag 24

b.-guluk ärür 127/128

bir nomug b.-guluk ol 133

nomlug yaṇlarıg b.-guluk ol 137

b.-guluk käziglärin 152

yügärü b.-guluk 153

yügärü b.-gulukı ärsär 148

yolug b.-u umazlar 97

yolug b.-galı uyur 99

monçulayu b.-up 175

monṭag b.-up 178, 211

antag b.-up 188, 192, 198

b.-up tuyungukuk nom 229

bışırunmak öğrenme

b.+ṭa 34

bışırunmaklıg öğrenilecek

b. ätöz 33

bışırunmak öğrenme, talim etme, gerçekleştirme

monṭag b. üzä 163

oṣakı yaṇça b. 164

maha muduranı b. üzä 206

bısurunmaklıg gerçekleştirilecek

b. yaruk yaşuk töz tüp 165

bil- bilmek, tanımak

ädgü nomlug yaṇ törü b.-ür 129

yaruk yaşuk b.-mäz üçün 77

b.-gülük qavirasınça 2, 22

qamıg b.-gülük yaṇ 23

ölürin b.-gülük ol 236

b.-ip 71

adırtlıg ölüm bälgü bolmuşın b.-ip 135

öziniñ ölmişin b.-mädin 96

bilgä bilge, akıllı

b. bilig 50, 57, 60

b. bilig paramıṭ 66

tört b. bilig 48

keñürülmäklig b. bilig 53

bilig bilgi, bilinç

b. inçkä siñmiştä 47

inçkä b. 158

bilgä b. 50, 53, 57, 60, 67

tört bilgä b. 48

biligsiz b. 15

yel b.+kä siñmiştä 46

yel b. +kă sijnmiş üdtä 156

biligsiz bilgisiz

b. bilig 15

bişiş- tanımak

ozakı b.-miş ädgü ögli kişi 71

bilmämäklig bilmeme

nom yañın b. mün kadag 69

bir bir

b. ätöz 110

b. nomug bışurunguluk ol 133

b. kşanta 147

b. ažunta 172

b. tušta 235

b. ekinčikä 83, 92, 93

üküşüg b. bälgürtmäk 89

b. +ig üküş bälgürtmäkdä ulatılar 90

biraman ~ *skr. brāhmaṇa* Hindistan'da üst sınıftan kimse

b. +larta 219

birär birer, bazen

b. bälgü 127, 151

b. +tä 44

birlä ile, birlikte

b. 14, 15, 16, 72, 74, 114, 166

birök eğer

b. ... bolsar 178

bo bu

b. 20, 22, 230

yang b. ärür 24

b. ärsär 209, 226

bodi ~ *skr. bodhi* aydınlanmış

b. köñülüg 137

bodis(a)t(a)v ~ *skr. bodhisattva* Buddha olacak kişi

b. +larnıñ öz köñülinçä 226/227

bol- olmak, var olmak, meydana gelmek, yardımcı eylem

{dAçI} *b.-ur* 226

anñirabav b.-ur 10

eki törlüg b.-ur 35

ätöz ... ağır b.-ur 42

yalñuk körklüg b.-ur 115

boşgutsuz b.-mısta 36

bälgü b.-mısta 134

bälgü b.-mışın bilip 135

b.-mışın bilip sakıngu ol 147

bälgü b.-mışın 151

bälgü b.-sar 127

ažun tuğguluk b.-sar 179

yok b.-sar 235

erkäk b.-guça ärsär 111

ömäksiz sakınmaksız b.-gul 149

sakınçsız tözlüg b.-up 63

eki ärmäz b.-up 74, 167

täg b.-up 78

{mİş} tæg b.-up 109, 110

yaşar b.-up 107

ög kañ ätöz birlä b.-up 123

bolmak olma, olmak

öñra ünmiş b. ätözlüg 80

monçulayu b. anñibavlık üdtä 214

ara b.+ta 11/12

bilgä bilig b.+ı yaruyur 57

bilgä bilig yakın b.+ı yaruyur 60

tıdiksız b.+ı ärsär 85

bolmaklıg olan

ara b. anñirabav 6

ara b. köñüllüg ätöz 8

(ara) b. anñirabav 15

(ara) b. anñirabauta 20/21

boşguıluğ eğitimli

b. boşgutsuz 35

boşguıtsuz eğitimsiz

boşguıluğ b. 35

b. bolmışta 35

börtüg, böriñig dokunma

b. tört mahabudka siñmiştä 155

tañıg b.+kä siñmiştä 40, 154

bul- bulmak, ulaşmak

tüşin b.-ur 36

asıgın tolu tükäl b.-ur 75

öz burhan kutın b.-guluk yaŋ kip 172/173

üzäliksiz burhan kutın b.-guluk nomlug yaŋ 211

bulıŋ bulut

kök kalıktakı b. açılmuş tög 63

burun burun

b. yıd tuymaz 40

agız b. kırıyur 44

b. +tın agıztın suv akar 44

buşı ~ *çin.* 布施 *bushi* sadaka

özindä barın b. berip 130

buu hayat gücü

tüz töpöda b. ünümäk 233

bügü hikmet

b. +n kälgin tugm(a)k 102

büt- tamamlanmak

bir ätöz b.-är 110

köñüllüg anırabau b.-är 175

bütür-, bütür- bitirmek, tamamlamak

özniŋ adınniŋ asıgın b.-ür 167, 178

alku iş küçlärig b.-ür 171

alku işlärig b.-ür 208

çadnan ? radna oku > ~ skr. *ratna* Mücevher

namo ç. guru 27

çıgay yoksul

yok ç. 217

çın gerçek

ç. *kerü/ kärtü* 1, 68

ç. *kerü bahşını* 141

çınlayu gerçekten

ç. *kerü* 66

dandira ~ *skr. tantra* Tantra

d.+ta 32

dävip < *skr. dvīpa* kıta, anakara

tört d. 85

divay, dvay < *skr. deva* tanrı

bahşını öz d. täñri sakınıp 184

d. täñrini sakınıp 190

ekägü her ikisi

bo e. üzä 20

ög kañ e. 114, 116

eki iki

e. ög kañ 9

e. törlüg 29, 34, 95

e. törlüg yeviglarig 18

e. ärmäz 74, 166

e. öñlüg äñ'öz 169

e.+in ara anñirabauta 210

ekinti ikinci

e. 30

e. kşanta 53

e. yänä ök 190

bir e.+kä 83, 92, 93

erkäk erkek

e. tugsar 117

e. bolguça ärsär 111

enç huzur

bilig e. +kä siñmiştä

eşid- işitmek

bahşıtın e.-gülük ol 27

eyin takip ederek

e. kâzigçä 41, 228

guru ~ skr. guru Guru

namo çadnan [- ? ratna] g. 27

han hükümdar

nomlug törülüg h. +larta 219

hung ~ skr. hūṃ bir hece, bir dhāraṇī sözcüğü

h. użik 223

mag dayanak

umug ı. 141

ıř köpek

ı. toñuz 216

ilin- bağlanmak

moŋa i.-mäyin 203

ol oronka .-ip 108

mäñi ögrünçkä i.-ip yapşınıp 202

inçip böylelikle, bu suretle

i. 71

amtı monda i. 24

inčkä ince

i. bilig 158

yogun i. 32

indri ~ skr. *indriya* Duyu organı

alku i. +ka tükällig 80, 83

indrilıg, indirilıg duyu gücü (indriya)

orçon i. 174

tümkä i. tınlaklarka 228

iş iş

alku i. küçl(ä)rig 170

alku i. +lärig 208

kaç- kaçmak

yügürtümüz k.-tımız 202

anığ k.-mısta 205

k.-ıp 219

tavrak k.-ıp barmışın 204

kadag günah, suç

mün k. 69

kadaş aile, kardeş

tugmış k. 97

nomdaş k. +ı ük'sindä 129

tugmış k. +ta ulaşıların 131

kadyot ~ skr. *khadyota* ateş böceği

k. kurtın yarukı täg 55

kalık gökyüzü

öndün kök k. +ta 142

kök k. +takı bulı 63 (S76/S77)

kalın derin

k. uuka basıtkmış tąg bolup 109

kamıg, kamag bütün, hepsi

kamıg 23

alku kamag 109

kanlıg kanlı

ätlig k. ätöz 7

kaŋ baba

ög k. 114, 116, 123, 183

eki ög k. 9

ög k. +nı bahşı sakınmak 181

ög k. +ta aŋun tuŋgusın körsär 189, 193, 198/199, 212

ögtä k. +ta aŋun tuŋgulug üdtä 221

kapıg kapı

ög karınnıŋ k. +ın 179

tugum aŋun tuŋguluk k. +ın sınagu ol 213

kar kar

k. yagmış tąg 51

karaŋu karanlık

k. 58

korkınçlıg k. 104

karın, k(a)rın karın

ög k. vaçırasan örgünüg 87

ög k. +nıŋ kapıgın 179

ög k. +ta 101/102, 200, 224

ög k. +da mähiligin ornanıp 225

anasının k. +ında 121

kaıl- karışmak

yaruk yaşuk birlä k. -ıp 166

kaılış- karışmak

suvlı süfli k. -mış tæg 73

kaışdurmak karışım

üç k. 4, 13

kaışmak karışma

az birlä k. 14

biligsiz bilig birle k. 15

öpkä birlä k. 16

kavıra özet

k. +sınça 2

k. +asınça 23, 25, 28, 111

kayu hangi, herhangi

k. ärsär 110

k. aźunta 112

k. k. +ta 122

käl- gelmek

öjdün k. -ıp 104

käl(i)g ortaya çıkma

bügün k. +in tug- 102

kämiş- fırlatmak

suvka taş k. -miş tæg 42

kändü, kántü kendi, kendisi

k. özü 138

k. özi 77, 122

k.+n 73

käzig, käzig sıra

eyin k.+çä 41, 228/229

bışurunguluk k.+lärin saşurmadın 152

keñürülmäklig yayılmış

k. bilgä bilig 53

kep yöntem

öz burhan kuñın bulguluk yañ k. 173

kertgünç inançlı

k. köñül 186

kertü, kertü gerçek

çın k. 1, 68, 142

çınlayu k. 66

kıl- yapmak, sağlamak

tınlag asıgın k.-ayın 140

nomlarıg yügärü k.-gu ol 133

kılınçlıg eyleme dayalı, yaratılışlı

k. az iridi küç 88

k. yel 103/104

tıdıgsız yügürtäçi k. ridi küçkä tükällig 81

kızıl kızıl

k. közüñür 55

ken sonra

siñmiştä k. 33

kenki sonraki

k. aṣunta 225

kir- girmek

ulaṭılarta k.-ip 107

aṭasının ağızına k.-ip 120

aṣunka k.-māgü ol 217

kişi kişi

ädgü ögli k. birlä 72

kizläklig gizli

k. abiṣek 185

k. tapıg uduglar 190

kod- bırakmak, terk etmek

öñdün yoridaçı üç nomlarıg k.-up 157

üç öñdün yoridaçı nomlarıg töläç k.-up 160

kodıkı aşağıdaki

k. yavız 217

kork- korkmak

k.-arlar 106

k.-muş bälirlämiş 77

oṣakı korkınç äyinçkä k.-up 108

korkınç korku

oṣakı k. äyinçkä 108

korkınçlıg korkutucu

k. karaṇu 104

koş-, kooş- çift hale getirmek

k.-a 18, 33, 34

koşavarti şastir ~ skr. *Abhidharmakośa*- Vasubandhu'nun bir Śāstra'sının adı

k. +ta sözlämişi bar 79

kök gökyüzü

k. kalık+ 63, 142

köligä gölge

ätözniñ k. 234

kömän, köm(ä)n büyü

yelvi k. 182, 196, 209

köni gerçek

k. körümlüg 220

köñül gönül ; düşünce, akıl

k. ulug yaruyur 59

k. ulug yaruyur 59

kerťgünç k. 186

bodi k. +üg 137

aťasıña öpkä k. +i tugar 118

anasıña öpkä k. +i tugar 119

bodis(a)t(a)vlarnıñ öz k. +inçä 227

köñüllüg düşünceye sahip

k. ätöz 78

k. anťirabau ätöz 174

ara bolmaklıg k. ätöz 8

kör- görmek

k.-ür 92

bir ekinťikä k.-ür 83, 93

bir ekinťikä k.-ü ärsär 92

adınlar k.-mâz 92

k.-sâr 51, 52, 54, 55, 58, 58, 61, 62

ažun tutgusın k.-sâr 189, 193, 199, 200, 212, 218

k.-gülük bilgä bilig 50

k.-ü umaz 39

täginmişin k.-üp 116

körk görüntü

arığ süzök közüñüdüki k. täg arığ süzök 215

körküt- göstermek

k.-miş nomlamış ärür 36

körümlüg görünümlü

köni k. 220

körür görünme

bir ekintikâ k. +i ärsâr 92

körüş- görüşmek, karşılaşmak

ädgü ögli kişi birlä k.-miş täg 72

kötür- kaldırmak

başı örü k.-sâr 43

köz göz

k. üzä 39

k. kulgakta ulañılarka 84

k. +niñ küçi 234

täñridäm k. +kä tükällig 82

k. +i alarıp 46

közlüg gözlü

täñridäm arığ süzök k. +l(ä)r 91

közün- görünmek

k.-ür 52, 53, 55, 56, 58, 59, 62, 216

közünü ayna

arığ süzök k.+däki körk tæg 215

kşan ~ skr. *kşaṇa* an, kısa bir zaman dilimi

bir k.+ta 147

baştınkı k.+ta 50

ekinçi k.+ta 53

üçünç k.+ta 57

törtünç k.+ta 60

tört k.+ta 48, 164

tört k.+larta 161/162

kulgak kulak

k.+nıñ ün 234

köz k.+ta ulaılarka tülällig ärür 84

kurı- kurumak

agız burun k.-yur 44

tamgak k.-yur 45

kurt böcek

kadyoı k.+nıñ yarukı tæg 55

kurug boş

k. sakınmak üzä 194

kut kutsallık, şefaät

bahşı k.+ııa 1

burhan k.+ın bulayın 223

öz burhan k.+ın bulguluk yaı kíp 172

üzäliksiz burhan k. +ın bulguluk nomlug yaŋ 211

kuŋađtur- kutsamak

k.-u yarlıkazun 145

küç güç

kılınçlıg az iridi k. 88

ridi k. +kä tükällig 81

köznüŋ k. +i 234

alku iş k. +lärig 170

kün güneş, gün

k. tugmış täg 54

tokuz ay on k. 121

lenhualıg k. tilgän oron 146

üç yarım k. +niŋ arasında 95/96, 98

𐰽 yeŋi tokuz 'älig k. +kätägi 100

yeŋi k. +kätägi 176

künlük günlük

yeŋi k. ärür 94

küsä- arzulama

ömäk k. üzä 182, 199

lenhualıg lotus ile birlikte görünen (**lenhua** < *çin.* 蓮花 *lianhua* lotus çiçeği, nilüfer çiçeği)

l. kün tilgän oron 146

maha mudura, maha mudıra < *skr. mahāmudrā* Büyük kurtuluş

m. m. töz+ 148, 157, 187/188

m. m. +nı bışurun- 153/154, 160, 161, 192, 197/198, 205

m. m. +nı öriřmädin 162

m. m. +nı töz üzä bāk'lämäk 195

mahabud < *skr. māhabhūta* element

tört m. +ka siñmištä 155

tört m. +lar 41

marpa ~ *tib. Mar-pa*

m. +tın sangba bahşı 231

män, m(ä)n ben

yükünür m. 2

ölmiş m. 99

mäñi mutluluk

azkıya m. ögrünçkä ilinip 201

mäñilig mutlu

ög karında m. +in ornanıp 225

monçulayu bu kadar, böylece, böyle yaparak

m. 22, 123, 150, 175, 213, 221

monda burada

m. 37, 100

amtı m. inçip 24

m. +ta ulaşı bālgül(ä)r 234

monı bunu

m. yadsar 94

montag bu gibi, bunun gibi

m. 163, 178, 211, 224

m. osuglug 99, 122

moña buna

m. tayanıp 171

m. ilinmäyin 203

mün günah, suç

m. kadak 69

namo ~ skr. namo Saygı

n. çadnan [- ? ratna] guru 27

naropa ~ tib. *Nāropa* ~ skr. *Nāḍapāda*

tilopa n. marpatın 231

nom ~ sogd. nwm din, öğreti, kanun

n. tutdaçı bolur 226

äd n. 32, 37

bahşılarnıñ çinkärtü n. yañın 69

bahşılarnıñ n. yañı bar ärip 70

bısurunup tuyunguluk n. tükadi 229

bo n. ulalmış 230

bir n.+ug bısurunguluk ol 133

öñdün yoridaçı üç n.+lar 153

äd n.+larka 86

üç öñdün yoridaçı n.+larıg 132, 160

öñdün yoridaçı n.+larıg 157

öñdün yoridaçı n.+larka 187

nomdaş din kardeşi

n. kadaşı 129

nomlug öğretiyle ilgili, öğretiye ait, dini

n. ätöz/ät'öz 65, 139, 144, 168

ädgü n. yañ törü 128/129

üç törlüg n. yañlarıg 136

n. yaŋ 211

n. törülüg hanlarta 219

odgurak kesinlikle

o. 34

ok pekiştirme edatı (krş. ök)

ol o. 197

surŋ o. 109

yana o. 191

ol o, onlar

1. Üçüncü kişi işaret zamiri :

o. 102, 103, 108, 203, 207

o. ok 197

o. üdtä 99

2. Bildirme eki olarak {+Dır}

tültä tül o. tep 11

{*gUlUk*} *o.* 27, 133, 137, 236

{*gU*} *o.* 133, 145, 148, 154, 158, 161, 163, 185, 188, 192, 198, 213, 222, 224

olgurŋ- oturtmak

ük'sindä o.-up 130

on on

tokuz ay o. kün 121

oot ateş

o. yelkä siŋmiştä 45

o. yalınadmak 89

yaruk yaşuklug o. üzä 176, 206

suv o.+ka siŋmiştä 43

oprak vadi

ädgü o. 106

orñañ- yerleşmek

ög karında mäñiligin o.-ıp 225

oron yer

lenhualıg kün tilgän o. 147

ol o.+ka ilinip 108

orñon orta

o. indrilig 173

o. ärkliklig 209

osuglug gibi

monıag o. 100, 122

oñuñ odun

säziklig bälgi tözlüg o.+larıg örtäp 177

sezik sakınçlıg o.+larıg örtäp 207

oñakı önceki

o. 71, 108

o. yañça 164

o.+tın 59

ö- düşünmek

ädgü ö.-gli kişi birlä 72

bodi köñülüg ö.-p sakınıp 137

maha mudura tözüg ö.-p sakınıp 149

ög anne

maha mudura tözni ö. bışururngu ol 158

maha muduranı ö. bışurungu ol 161

ö. k(a)rın vaçirasan örgünüg 87

ö. karınnıñ kapıgın 179

ö. karınta 101, 200, 224

ö. karınta mähiligin ornanıp 225

eki ö. kañ 9

ö. kañ ekägü 114, 115

ö. kañ ätöz birlä bolup 123

ö. kañ amranmış üdtä 183

ö. kañta aźun tuğusın körsär 189, 193, 198, 212

ö. +tä kañta aźun tuğulug üdtä 221

ögrät- öğretmek

bahşınıñ ö.-miş 135

ögrätinmäksizin öğrenmeden

ö. nom tutdaçı bolur 226

ögrünç mutluluk

azkıya mähni ö. +kä ilinip yapşınıp 202

ök pekiştirme edatı (krş. ok)

yänä ö. 190

öl ıslaklık

ol ö. +tä şıta tuğm(a)k 103

öl- ölmek

ö.-ürin bilgülük ol 235

öziniñ ö.-mişin bilmädin 96

aya amtı ö.-miş m(ä)n tep 99

ö.-gülük bälgülär bolar ärür 232

ölgäysüg ölme

ö. üdtä 165

ö.+tä 173

ölmäklig ölüm

tugmak ö. anñirabav / anñirabau 5, 10, 13/14, 17

tugmak ö. ... ätöz 7

ölüm ölüm

ö. nomlug ätöz teñir 65

ö. yaruk yaşuk täñir 65

ö. çınlayu kertü teñir 66

ö. bilgä bilig paramıñ täñir 66

adırtlıg ö. bälgü bolmıñın bilip 134

ölür- öldürmek

tuñıl ö.-gil 105

ömäk düşünme

sakınıp ö. sakınmak ärsär 146

ö. küsämäk üzä 182, 199

ömäksiz düşüncesiz

ö. sakınmaksız bolgul 149

öñ renk (yüz rengi)

ö. ünkä siñ- 38, 126, 133

ö. yıdka siñmiş üdtä 150

yinçkä ö.+ig körü umaz 39

öñdün doğudan, önden

ö. kälip 104

ö. kök kalıkta 142

üç ö. yorıdaçı nomlarıg 132, 159

ö. yoridaçı üç törlüg nomlug yanlarıg 135

ö. yoridaçı üç nomlar 152, 156, 187

öñi ayrı

ö. tarkarıp 87

öñlüg görünen

eki ö. ät'öz 169

öñrä önceden

ö. ünmiş 79

öpka öfke

ö. birlä 16

açasıña ö. köñüli tugar 118

anasıña ö. köñüli tugar 119

örgün taht

vaçırasan ö.+üg 87

öriş- yüceltmek

maha muduranı ö.-mädin 162

öriřmäk yüceltme

kertgünç köñül ö. üzä 186

örtä- tutuşturmak, ateşe vermek

oñunlarıg ö.-p 177, 207

örü yukarı

başı ö. köñürsär 43

öñün- arz etmek

tep ö.-gü ol 145

öz, öz öz, kendi, vücut

ö. pisunni sakın- 145, 181

ö. pinsun bolmışın sakıngu ol 147

ö. asıgı ärsär 168

ö. burhan kuṭın bulguluk yaṇ kip 172

bahşını ö. dvay täñri sakınıp 184

ö. yat temädin 140

bodis(a)t(a)vlarnıñ ö. köñülinçä 227

ö. tözi 29, 31, 64

ö.+niñ adınnıñ 74, 124, 167, 177, 208

kändü ö.+üm 138

ö.+i 115

käntü ö.+i 77

käntü ö.+i 122

ö.+iniñ ölmışın bilmädin 96

ö.+indä barın buşı berip 130

paramıṭ ~ skr. *pāramitā* erdem

bilgä bilig p. 67

pinsun ~ çin. 本尊 *benzun* ~ skr. *devātā* Tanrı, Tanrılık

öz p. bolmışın sakıngu ol 147

öz p.+nı sakın- 145, 181

ridi, iridi ~ skr. *ṛddhi* büyü gücü

tıdıgsız yügürdäçi kılınçlıg r. küçkä tükällig 81

kılınçlıg az i. küç 88

sakın- düşünmek

monṭag s.-sar 225

monçulayu s.-gu ol 222

öz pinsun bolmışın s.-gu ol 148

bodi köñülüg öp s.-ıp 138

kılayın s.-ıp 141

bahşını ... s.-ıp 143

öz pinsunnu s.-ıp 146

maha mudura tözüg öp s.-ıp 149

bahşını öz dvay täñri s.-ıp 184

divay täñrini s.-ıp 190

ilinmäyin tep s.-ıp 203

burhan kuñın bulayın s.-ıp 223

köñülüg hung užik s.-ıp 224

{mIşIn} s.-ıp 186, 205

sakınçlıg düşünceli

ol ädgü s. yürüntäg 203

sezik s. oñuñl(a)rıg 207

sakınçsız düşüncesiz

s. tözlüg bolup 63

s. +ın amrılgu ol 162

sakınmaklıg düşünme ile

tamsung s. ya[raş)turmak 12

sakınmaksız düşüncesiz

ömäksiz s. bolgul 149

san sayı

s. +ınça 32

sañç- sancımak

başı örü köñürsär s.-ar 43

sañsar < skr. saṃsāra doğum-ölüm çemberi

başl(a)gsız uzun s. + tın bärü 201

saṅram ~ skr. *saṅgharāma* manastır, tapınak

vrharta s. + ta ulaṭılarta 107

sarıg sarı

taṅ s. + ındaki yaruk täg 61

saşur- şaşırmaq

bışurunguluk kăziglärin s. -madın 152

sezik, säzik şüphe

s. sakınçlıg oṭuṅl(a)rıg 206

s. + lig bälğü tözlüg oṭuṅlarıg 176

sığıṭ ağıt

tugmış kadaşta ulaṭılarnıñ yığıṭ s. + ların 131

sıña- seçmek

tugum aṣun tuṭguluk kapıgın s. -gu ol 213

sıṅar taraf

taşṭın s. 51, 54, 58, 61

içṭin s. 52, 55, 58, 62

siṅ- batmak

eyin kăzigçä s. -är 41

s. -miştä kin 33

öṅ ünkä s. -miş üdtä 38

öṅ ünkä s. -miştä ulaṭı birär bälğü bolsar 126/127

öṅ yıḍka s. -miş üdtä 150

ün yıḍka s. -miştä 39/40

taṭıg böridigkä s. -miştä 40,155

yer suvka s. -miştä 42

suv otka s.-miştä 43

oot yelkä s.-miştä 45

yel biligkä s.-miştä 46

bilig inçkä s.-miştä 48

yıd tatıgka s.-miştä 151

börtüg tört mahabudka s.-miştä 155/156

yel biligkä s.-miş üdtä 156

yaruk yaşukka s.-miş üdtä 159

sogış- soğumak

'älig adak s.-ur 46

sözlä- söylemek

kavirasınça s.-sär 111

koşavarşi şastirta s.-mişi bar 79

sumer < skr. sumeru Buddhist inanışına göre dünyanın merkezindeki dağ

s. tagta ulaşı 86

surtı birdenbire

s. ok 109

suv su

s. ootka siñmiştä 43

s. akıtmak 88

buruntın ağıztın s. akar 44

s.+ka taş kämişmiş täg 42

yer s.+ka siñmiştä 42

s.+lı sütlü 72

süt süt

suvlı s.+lı 73

süzök temiz

arığ s. 91, 215, 216

şangpa ~ *tib. şaṅs-pa?* Tibetli bir din adamı

s. bahşı 231

şı ~ *çin. 濕 shi* ıslaklık

ol öltä ş.+ta tugm(a)k 103

tag dağ

t. üñüri 106

sumer t.+ta ulaşı äd nomlarka 86

tamgak boğaz

t. kuryur 45

tamsung ~ *tib. gdams-gsun* bilgi

bahşınıñ bermiş t. 12

tançıgpa ~ *tib. Stan-gçig-pa*

t. bahşıkaşägi 231

tanuklamak ıspat

üç t. 4

üç törlüg t.+lar 16/17

bışırınup t. 19

üzä t. 20, 21

tañ tan

t. sarığındakı yaruk täg 61

tapıg hizmet

t. uduglar 191

tarkar- uzaklaştırmak

vaçırasan örgünüg öñi t.-ıp 88

taş I dış

t. +tın sıñar 51, 54, 57, 61

taş II taş

suvka t. kâmişmiş tæg 42

taştınkı dışarıdaki

t. tını 49

taşığ tat

t. börişigkâ sıñmıştä 40, 154

til t. tuymaz 41

yıd t. +ka sıñmıştä 151

tavrak hızlıca

t. kaçıp barmışın 204

tayan- dayanmak

bälgükä t.-ıp 30

aña t.-ıp 127

moña t.-ıp 171

yelvi köm(ä)n ätözkä t.-ıp 210

tæg gibi

tütün t. 52

kadyoş kurtıñ yarukı t. 56

yaruk t. 62

yelvi kömän t. 182

körk t. 216

anıñ t. 217

{-mİş} t. 42, 51, 54, 64, 72, 73, 78, 109, 110

tägi, tægi kadar

künkä t. 100, 176

bahşıka t 231/232

tägin- kavuşmak

ög kañ ekägü amıranmak t.-mişin körüp 116

täñridäm ilahi

t. közkä tükällig üçün 82

t. arıg süzök közlügl(ä)r 91

täpin- tepinmek

'älig adak t.-ür 47

te- demek, söylemek

t.-gli 27

t.-p 11, 23, 27, 36, 83, 99, 105

t.-p t.-di 26

t.-p teñir 64

t.-p öñüngü ol 145

t.-p sakın- 203

öz yat t.-mädin 140

teñ-, tät- diye adlandırılmak

tep t.-ir 64

t.-ir 65, 65, 66, 67

tıdıgsız engelsiz

t. yügürdäçi 81

t. bolmakı ärsär 85

äd nomlarka t. ärür 86

tın, tın nefes

içtinki t. üzülmäyök 49

uzun t. alıp 47

taşını t. + ı üzüdür 49

tıltag sebep

t. üzä 2, 22

tınlag, tınl(a)g canlı

t. asığın 140

altı yoldaki t. +lar 214

alku t. +larnıñ asığın 75

alku t. +larnıñ tözindä ukuşında 67

alku t. +larnıñ asıghıña 143, 222

tümkä indirilig t. +larka 228

alku t. +[larıg] 139/140

til dil

t. tağıg tuymaz 41

tilgän çember

lenhualıg kün t. oron 147

tilopa ~ tib. Tilopa ~ skr. Tillipāda

t. naropa marpatın 230

tişi dişi, kadın

t. tugsar 118

tokımak savaşıma

kılınçlıg yel t. üzä 104

tokuz dokuz

тү yeti t. künkätägi 100

t. ay on kün 121

tolu tam

t. tükäl 75

toғuz domuz

it t. 216

töläç bütünüyle

üç öñdün yoridaçı nomlarıg t. kodup 160

törlüg türlü, tür

eki t. yeviglärig 18

eki t. ärür 29, 95

eki t. bolur 35

üç t. tanuklamaklar 16

üç t. nomlug yañlarıg 136

beş t. ärür 180

tört dört

t. mahabudlar 41

t. kşanta 48, 163

t. kşanlarta 161

t. bilgä bilig 48

t. dävip 85

t. tugumlarta 101

t. mahabudka 155

törtünç, törtünç dördüncü

t. 195

t. kşanta 60

töz, töz esas

t. üzä 196

t. yaruk yaşukug bilmäz üçün 76

bışırınmaklıg yaruk yaşuk t. tüp 166

maha mudura t.+üg 149, 188

maha mudura t.+ni 157

öz t.+i 29, 31, 64

anıñ t.+in 70

alku tınlıglarınıñ t.+indä uguşınta 67

tözlüg esaslı

säziksiz bälgü t. oñunlarıg 177

sakınçsız t. bolup 63

tug- doğmak

azlanmakta t.-ar 112

öpkä köñüli t.-ar 118, 120

turup t.-ar 122

erkäk t.-sar 117

tişi t.-sar 118

'är t.-sar 120

kayu kayuta t.-sar 123

kün t.-mış täg 54

t.-mış kadaş 96, 130

tugmak, tugm(a)k doğum, doğma

t. ölmäklig anñirabav / anñirabau 5, 10, 13, 17

t. ölmäklig ... ätöz 6

yumurıgata t. 102

bügün kälgin t. 102

ol öltä şıta t. 103

tugum doğum

t. aʒun tuʃ- 112, 113, 213, 218

monçulayu t. tuʃar 124

özniñ adinnıñ t. tuʃguluk yañı 124

t. tuʃguguluk yañı 227

ög karınta t. tuʃ- 224

t. +tın yanar 186

tört t. +larta 101

tur- durmak, yardımcı fiil

t.-ur 100

tokuz ay on kün t.-up 121

tuş an

bir t. +ta 235

tut-, tuʃ- tutmak, sahip olmak, elde tutmak

könüllüg ätözüg anırabav t.-ar 79

monçulayu tugum t.-ar 124

t.-gıl 105, 105

tugum aʒun t.-ar 114

ög karınta tugum t.-gu ol 224

aʒun t.-gusın körsär 189, 193, 199, 200, 212

tugum aʒun t.-gusın körsär 218

özniñ adinnıñ tugum t.-guluk yañı 124

aʒun t.-guluk bolsar 179

tugum aʒun t.-guluk kapıgın 213

ögtä kañta aʒun t.-guluk ödtä 221

tugum t.-guluk yañı 227

tugum aʒun t.-guça ärsär 113

nom t.-daçı bolur 226

ulug vaçir t.-taçıtın 230

tuy- duymak, ayırt etmek

burun yıd t.-maz 40

til tağıg t.-maz 41

nomlug ätözüg t.-up 139

tuyun- hissetmek, anlamak, ayırt etmek

nomlug ät'öz t.-gu üçün 144

bışurunup t.-guluk nom 229

t.-u umasar 174

tükä- bitmek

tugum tuğuluk yağı t.-di 125

tuyunguluk nom t.-di 229

tükäl tam

tolu t. 75

tükällig sahip

alku indrika t. 80, 83/84

ridi küçkä t. 82

täñridäm közkä t. 82

köz kulgakta ulağılarka t. ärür 84

tül rüya

t.+tä t. ol 11

t.+täki anğırabau 5, 19

t.+täki anğırabav 14

t.+däki abiyaz tüşütlügätöz 7

tümgä kıt

t. indirilik tınlaklarka 228

tüp esas

bısurunmaklıg yaruk yaşuk töz t. 166

tüş karşılık, mükafat

t. ätöz 169

t. +in alguluk anırabau 25

t. +in bulur 36

tüşütlüg önceki alışkanlıkların kalıntısı

tüldäki abiyaz t. ätöz 8

tütün duman

t. täg 52

tüz düz

t. töpödä buu ünämäk 233

u- -ebilmek

muktedir olmak

bısurungalı u.-yur 99

körü u.-maz 39

bısurunu u.-mazlar 97/98

tuyunu u.-masar 174

udı- uyumak

u.-mış täg bolup 110

udug hizmet

tapıg u. +lar 191

uduz- takip etmek

anırabavnıñ u.-guluk yañı 26

uduzmak takip etme

anñirabav u. 27

uguş köken

alku tınlıglarnıñ tözında u. +ınta 68

uk- anlamak

anıñ tözin u.-mazlar 70

ukmak anlama

tültä tül ol tep u. yaraşdurmak 11

ulal- aktarılmak

u.-mış ärür 232

bo nom u.-mışı 230

ulañı, ulatı ve diğەرleri, ve öbürleri ...

sumir tagta u. äd nomlarka 86

öñ ünkä sıñmıştä u. birär bälğü bolsar 127

sıñmıştä u. birär bälğü bolmışınta 151

+larta u. köni körümlüg 220

mondata u. bälğülär 235

bälğürtmäkdä u. +lar ärür 90/91

tugmış kadaşta u. +larnıñ yığıñ sığıtların 131

äv barkta u. +larka yilinip 97

köz kulgakta u. +larka tükällig ärür 84

vrharta sañramta u. +larta 107

ulug büyük

u. ärdini 1

u. vaçir tuñdaçıtın 230

köñül u. yaruyur 59

uluş ülke

alku u. balıklar 215

umug dayanak

u. inag 141

uu uyku

kalın u. +ka basıtkmış tæg bolup 109

užik ~ soğd. 'wj'k harf, hece

hung u. 223

uzun uzun

u. tın alıp 47

başlagsız u. sansartın bärü 201

üç üç

ü. anfirabav 3, 4

ü. ätöz 3, 6

ü. yaraşdurmak 3, 9

ü. kaşışdurmak 4, 13

ü. tanuklamak 4

ü. yarım künnig arasında 95, 98

ü. öñdün yoridaçı nomlarıg 132, 159

öñdün yoridaçı ü. nomlar 153, 157, 187

ü. törlüg tanuklamaklar 16

ü. törlüg nomlug yañlarıg 136

üçün için, dolayısıyla

bilmäz ü. 77

alqu indrika tükällig ü. 81

täñridäm közkä tükällig ü. 82

tuyungu ü. 144

üçünç üçüncü

ü. 193

ü. kşanta 57

üd zaman, vakit

siñmiş ü. +tä 38/39, 150, 156, 159

amranmış ü. +tä 183

üzülmäyük ü. +tä 50

ölgäyşüg ü. +tä 165

ol ü. +tä 99

anñirabavlıg ü. +tä 214

ögtä kañta aźun tuğguluk ü. +tä 221

ölgäyşük ü. +ümüzni 165

üks ön, huzur (üşk)

nomdaş kadaşı ü. +indä olgurtup 129

üküş çok

birig ü. bälgürtmäkdä ulatılar 90

ü. +üg bir bälgürtmäk 89

ülgü süre

anıñ ü. +si 94

ün- ortaya çıkmak

öñrä ü.-miş bolmak ätözlüg 80

öz tözi ü.-gülük yañ 29, 31

ün ses

ü. yıdka siñmiştä 39

tep ü. eşitmäk üzä 105

ü. bäklänmək 232

kulgaknuṅ ü. 234

öṅ ü.+kă siṅmiş 38, 134

öṅ ü.+kă siṅmiştä 126

ünmāk ortaya çıkma

tüz töpödä buu ü. 233

üṅür mağara

tag ü.+i 106

üstürti yukarıdan

ü. suv akıtmak 88

üzä üzeri, üzerine, üzerinde, vasıtasıyla

ü. 2, 20, 21, 22, 39, 69, 104, 105, 109, 147, 163, 170, 176, 182, 186, 191,
194, 195, 196, 197, 199, 204, 206, 206.

üzäliksiz daha üstü olmayan

ü. burhan kuṭın 210

üzül- kesilmek

taşṭıṅki tını ü.-ür 49

içṭıṅki tun ü.-mäyüik 49

vaçir ~ *skr. vajra* elmas

ulug v. tuṭṭaṭıtın 230

vaçirasan ~ *skr. vajrāsana* taht

ög k(a)rın v. örgünüg 87

vrhar ~ *skr. vihāra* tapınak

v.+ta saṅramta ulaṭılarata 106

yad- açmak, açıklamak

moni y.-sar 94

yag- yağmak

kar y.-mış tög 51

yakın yakın

bilgä bilig y. bolmakı 60

yalınadmak yakmak, tutuşturmak

altırtı oot y. 89

yalıñuk, yalıñuk insan

y. ärsär 114

y. aźunınğa 113

y. körklüg bolur 115

yalıñuz yalnız

y. maha muduranı ög bışurungu ol 160

yañ- (geri) dönmek

y.-ar 191, 195, 197

tugumtın y.-ar 186

y.-mışta 187, 195

y.-mışta 191, 197

yana yeniden (ayrıca bkz. yänä)

y. ok 191

yañ yöntem, usül

kamıg bilgülig y. 24

öz tözi üngülük y. 30, 31

bışurunguluk y. 31

ädgü nomlug y. törü 129

öz burhan kuñın bulguluk y. kip 173

nomlug y. 211

añtırabavnıñ uduşguluk y. +ı 26

nom y. +ı 70

tugum tuḡguluk y. +ı 125, 228

yol bışırunguluk y. +ı 126

nom y. +ın 69

ozakı y. +ça bışurunmak 164

üç törlüg nomlug y. +larıg 136

yaraşdurmak bir araya getirme, birleştirme

üç y. 3/4, 9

tültä tül ol tep ukmak y. 11

sakınmaklıg ya[raş]turmak 12/13

iki ög kañ y. +ındın 9/10

yarım yarım (buçuk)

üç y. künniñ arasında 95, 98

yarlıka- buyurmak

kuṭaḡturu y.-zun tep 145

yarı- ışıldamak, parlamak

odgurak y.-yur 34

tört bilgä bilig y.-yur 48

bilgä bilig y.-yur 51, 54

bilgä bilig bolmakı y.-yur 57

köñül ulug y.-yur 59

bilgä bilig yakın bolmakı y.-yur 60

bulıṭ açılmaş täg y.-yur 64

y.-yurlar 68

yaruk ışık, parlak, parlaklık

y. yaşuk 20, 33, 65, 73, 73/74, 76, 76, 139, 142, 144, 159, 165/166, 176, 182, 194, 206

y. közüdür 56

y. ärip 62

y. tep teñir 64

tañ sarığındaki y. 61

yula y.+ıça 59

yaş- gizlenmek

y.-ar bolup 107

yaşuk ışık, parlak, parlaklık

yaruk y. 20, 33, 65, 73, 73/74, 76, 139, 143, 144, 182, 194

yaruk y.+ka siñmiş üdtä 159

yaruk y.+ug bilmäz üçün 77

yat yabancı

öz y. temädin 140

yavız kötü

kodıkı y. aźunka kirmäğü ol 217

yänä yine

y. 192

birök y. 178

ekinñi y. ök 190

y(e)g(i)rmi yirmi

beş y. 2

beş y.+lär 22

yel rüzgar

y. biligkä siñ- 46, 156

kılınçlıg y. 104

oot y.+kä siñ- 45

yelvi tılsım

y. ätöz 19

yer toprak

y. suvka siñmiştä 42

yeti, yeti, y(e)ti yedi

y. künlüg 94

т y. tokuz 'älig künkätägi turur 100

y. künkätägi 175

yevig teçhizat

eki törlüg y.+lärig kooşa 18

yıd, yıd koku

burun y. tuymaz 40

y. taıgka siñmiştä 150

ün y.+ka siñmiştä 39

öñ y.+ka siñmiş ödtä 150

yığıt feryat

tugmış kadaşta ulaşıların y. sıgıtların 131

yıñak taraf

adın y.+larta 204, 218

yilin- bağlanmak

äv barkta ulaşılar y.-ip 97

yiti sağlam

bısurundaçı y. ärkliglig ärsär 171

ymä de, dahi, bile, yine, aynı şekilde, ve....

y. 34, 115, 179, 189, 193, 198, 212, 220

yogaçare ~ *skr. yogācāra* yoga yapan

adın ymā y. +larta ulaşı köni körümlüg 220

yogun kalın

y. *inçkä* 32

y. *siñmäki* 37

yok yok, yoksul

y. *bolsar* 235

y. *çıgay* 216

yol yol

y. *bışurunmaklıg yañı* 126

y. +*ug* *bışurun-* 97, 99

y. +*ta* 76

altı y. +t(a)kı tınl(ı)glar 214

yorı- yürümek

üç öñdün y.-daçı nomlarıg 132, 160

öñdün y.-daçı üç törlüg nomlug yañlarıg 136

öñdün y.-daçı üç nomlar 153, 157, 187

yula meşale

y. *yarukıça* 59

yumurı'ga yumurta

y. +*ta* *tugmak* 102

yügärü yukarı, yukarıya

nomlarıg y. kılgu ol 132

y. *bışurungulukı ärsär* 148

y. *bışururnguluk maha muduranı* 153

yüğü- (hızlı) yürümek

y.-düüz kaçdımız 202

tıdıgsız y.-täçi 81

yükün- saygı ile eğilmek

bahşı kuṭıṇa y.-ür män 2

yürüntäg çare

ol ädgü sakinçlıg y. üzä 204

yürüṇ beyaz

kar yagmıṣ täg y. 52

5.2. İkilemeler Dizini

abiyaz tüşütlüg : kişinin önceki alışkanlıklarının kalıntısı, bilinçaltı ; 7/8.

al altağ : araç, alet, yöntem ; 25, 180.

arığ süzök : saf, temiz, lekesiz ; 91, 215, 216.

azkıya azkıya : çok az ; 56.

ätlig kanlıg : etli kanlı, canlı ; 7.

äv bark : ev bark ; 97.

bilgä bilig : bilgelik ; 48, 50, 53, 57, 60.

bilgä bilig paramıt : hikmetli bilgi ; 66.

biligsiz bilig : cehalet ; 15.

çın kertü : gerçek, hakiki, doğru ; 1, 68, 142.

çınlayu kertü : gerçek ; 66.

dvay täñri : tanrı ; 184, 190.

elig adak : el ayak ; 45.

eyin kâzigçä : sırayla ; 41, 228.

ıt toñuz : it domuz ; 216.

ilin- yapşın- : bağlanmak; 202.

iş küç : iş güç, iş ; 170.

käntü öz : kendi, kendisi ; 77.

kork- bäliglä- : korkmak, dehşete kapılmak ; 77.

korkunç ayınç : korku ; 108.

kök kalıg : gökyüzü ; 63, 142.

köz kulgak : göz kulak ; 84.

mäñi ögrünç : mutluluk, sevinç ; 201/202.

mün kadag : suç, günah, kusur ; 69.

nom yañ : öğreti, din, töre ; 69, 70.

nomlug törölüg : kurallı, kurallara bağı ; 219.

ö- sakın- : düşünmek ; 149, 137.

ög kañ : anne baba, ebeveyn ; 9, 114, 115, 123, 181, 183, 189, 193, 198, 212, 221.

öl şı : nem, rutubet, ıslaklık ; 103.

ömäk küsämäk : isteme, arzu etme ; 182, 199.

ömäk sakınmak : düşünmek, düşünce ; 146.

ömäksiz sakınmaksız : düşüncesiz, şuursuz ; 149.

öz adın : kendisi-başkası, herkes ; 74, 124, 167, 177, 208.

öz yat : kendi-başkası ; 140.

tapıg udug : hizmet ; 191.

togmak ölmäk : doğum-ölüm ; 5, 7, 10, 13, 17.

togum aźun : dünyaya gelmek ; 113, 114, 213, 218.

töz tüp : esas ; 166.

töz uguş : soy ; 67/68.

uluş balık : ülke ; 215.

umug ınag : umut, sığınak ; 141.

vaçirazan örgün : taht ; 87.

vrhar sañram : tapınak ; 106/107.

yañ kep : görünüş, şekil, tarz ; 173.

yañ törü : usül ; 129.

yaruk yaşuk : parlak, parlaklık, aydınlık, ışık ; 20, 33, 65, 73, 74, 76, 77, 139, 142/143, 159, 165, 166, 182, 194, 206.

yelvi kömân : sihir, büyü 182, 196, 209

yıgıt sıgıt : matem ; 131.

yok çıgay : yoksul ; 216/217.

yügür- kaç- : koşmak ve kaçmak ; 202.

6. SONUÇ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan bu çalışma Aurel Stein tarafından Dunhuang'da bulunan ve Or. 8212 (109) numarayla British Library'nin Oriental El Yazmaları ve Basılı Kitaplar bölümünün Aurel Stein El Yazmaları Koleksiyonunda bulunan yazmanın 1-236. satırları arasında bulunan ilk metnine dayanmaktadır. Ele alınan metin daha önce P. Zieme ve G. Kara tarafından 1978 yılında *Ein Uighurisches Totenbuch* adıyla transkripsiyon, Almanca çeviri, notlar ve sözlükle birlikte yayınlanmıştır. Bu çalışmada yazmaya adını veren A metninin Türkçeye çevirisi, Uygur harfli metnin aslına dayanan transkripsiyon ile açıklamaları yukarıda anılan çalışmanın ışığında, özellikle notlar kısmında neredeyse anılan çalışmadan yararlanılarak Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Bu çalışma 6 bölümden oluşmaktadır. “1. Giriş” bölümünde çalışmada yer alan yazma ve üzerine yapılan çalışmalara, çalışmada izlenen yöntem, yazmanın özelliklerine değinilmiştir. “2. Metin” bölümünde çalışmada yer alan yazmanın yazı çevirisi ve harf çevirisine yer verilmiştir. “3. Çeviri” bölümünde metnin Türkiye Türkçesine çevirisine yer verilmiştir. “4. Açıklamalar” bölümünde önceki yayının açıklamalarına ve bu açıklamaların çevirilerine ve gerekli görülen yerlerde yapılan ekleme ve düzeltmelere yer verilmiştir. “5. Dizinler” bölümünde iki dizin hazırlanmıştır: “5.1. Uygurca Dizin” ve “5.2. İkilemeler Dizini”. “5.1. Uygurca Dizin”de madde başları Eski Uygurca, anlamları Türkiye Türkçesidir. Ayrıca Uygurca dizinde bazı kelimelerin Sanskritçe, Çince veya Tibetçe karşılıkları verilmiştir. “5.2. İkilemeler Dizini” bölümünde metinde yer alan ikilemeler ve anlamlarına yer verilmiştir. “6. Sonuç” bölümüdür. Bu bölümlere ek olarak çalışmanın ekler bölümünde kullanılan metnin tıpkıbasımına yer verilmiştir. Bu çalışmayla metnin ve yazmanın söz varlığının, açıklamalarının, daha önce yapılan çalışmalar ışığında Türkiye Türkçesine çevirisi yapılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- A magyar nyelv történeti-etimologiai szótara I-III.** 1967, 1970, 1976. Red. Benko. L. Budapest. . (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Arat, R. R. 1965. **Eski Türk Şiiri.** Ankara. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Ayazlı, Özlem. 2012. **Altun Yaruk Sudur VI. Kitap, Karşılaştırmalı Metin Yayını.** İstanbul: TDK Yayınları.(AKDITYK Türk Dil Kurumu Yayınları.1051.)
- _____. 2016. **Eski Uyurca Din Dışı Metinlerin Karşılaştırmalı Söz Varlığı.** Ankara: TDK Yayınları. (AKDITYK Türk Dil Kurumu Yayınları. 1187.)
- Bang, W. 1916. Studien zur vergleichenden Grammatik der Türkssprachen, 1. Stück: Über die Osmanische Fluchformel odžagı yanası und ihre Verwandten: **SPAW**, 522-535. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Beer, Robert. 1999. **The Encyclopedia of Tibetan Symbols and Motifs.** Boston: Shambhala.
- Benzing, J. 1948. Zur Etymologie des russ. (o)vrag “Schlucht”: **Zeitschrift für slavische Philologie.** XX/1: 110-111. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British

- Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)]]
- Brockelmann, C. 1928. Naturlaute im Mitteltürkischen. **UJb.** VII. 257-265. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Bukkyo Daitijen.** 1955-1958. Tokyo. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Buswell, Robert E., Donald S. Lopez. 2014. **The Princeton Dictionary of Buddhism.** Princeton/Oxford: Princeton University Press.
- Can, Zeynep Pınar. 2016. Dunhuang Uygur Metinleri Üzerine Açıklamalı Kaynakça. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Clauson, Sir Gerard. 1972. **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish.** Oxford: Oxford at the Clarendon Press.
- Conze, E. 1954. **Abhisamayālaṅkāra.** Introduction and Translation from Original Text with Sanskrit-Tibetan Index. Serie Orientale Roma VI. Roma. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1967. Buddhism and Gnosis. In: The Origins of Gnosticism. **Studies in the History of Religions XII.** Leiden. 651-667. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

- Dimitriev, N. K. 1962. **Stroj tjurkskich jazykov**. Moskva. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Edgerton, Franklin. 1953. **Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary. c. II: Dictionary**. New Haven: Yale University Press.
- Elverskog, Johan. 1997. **Uygur Buddhist Literature**. Turnhout: Brepols. (Silk Road Studies. 1.)
- Erdal, Marcel. 1991. **Old Turkic Word Formation. A Functional Approach to the Lexicon. Vol. I-II**. Wiesbaden: Harrassowitz. (Turcologica 7.)
- _____. 2004. **A Grammar of Old Turkic**. Leiden/Boston: Brill. (Handbook of Oriental Studies/Handbuch der Orientalistik, Section 8. Central Asia. 3.)
- Eraslan, Kemal. 2012. **Eski Uygur Türkçesi Grameri**. Ankara: TDK Yayınları. (AKDTYK Türk Dil Kurumu Yayınları. 1047.).
- Ewans-Wentz, W. Y. 1935. **Tibetan Yoga and Secret Doctrines**. London. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Ewans-Wentz, W. Y., Lama Kazi Dawa-Samdup. 1951. **The Tibetan Book of the Dead ot After-Death Experiences on the Bardo Plane, according to Lāma Kazi Dawa-Samdup’s English Rendering**. Second Edition. London: Oxford University Press.
- _____. 1975. **Das tibetanische Totenbuch**. Olten u. Freiburg im Breisgau: Walter Verlag. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1976. **Tibet’in Ölüler Kitabı**. Çev. Suat Tahsuğ. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.

- Gabain, A. v. 1935. Die uigurische Übersetzung der Biographie Hülen-tsangs, V. Kap. **SPAW**. 151-180. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1938. Briefe der uigurischen Hülen-tsang Biographie. **SBAW**. 371-415.
- _____. 1950. **Alttürkische Grammatik**. Leipzig. (Wiesbaden: 1974) (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1957. **Maitrisimit**. Die Alttürkische Version eines Werkes der buddhistischen Vaibhāṣika-Schule. Wiesbaden. Berlin 1961; Tekin, Ş. Maitrisimit nom bitig: BTT IX. Berlin 1979. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1970. Primäre und sekundäre Kasus im Alttürkischen. **Hattori-Festschrift. Tokyo**. 131-137. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Gabain, A. v., W. Winter. 1956. **Türkische Turfantexte IX. ADAW**. 2. Berlin 1958. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Govinda, L. A. 1957. **Grundlagen tibetischer Mystik**. Zürich und Stuttgart. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre

in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)]

Guenther, H. v. 1963. **The Life and Teaching of Naropa**. Oxford. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Hazai, G. 1975. Fragmente eines uigurischen Blockdruck-Faltbuches. **AoF III**. 91-108. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Hoffmann, H. 1956. **Die Religionen Tibets**. Freiburg-München. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Juldaşev, A. A. 1965. **Analitičeskie formy glagola v tjurskich jazykach**. Moskva. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Kapstein, Matthew T. 2014. **Tibetan Buddhism, A Very Short Introduction**. New York: Oxford University Press.

Kara, G. 1964. L’inscription mongole d’Arug, prince de Yun-nan (1340). **AOH XVII**. 145-173. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

- Kara, Georg, Peter Zieme. 1976. **Fragmente tantrischer Werke in uigurischer Übersetzung**. Berlin: Akademie-Verlag. (AdW der DDR. ZAGA. SGKAO. BT. 7.) (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1977. **Die uigurischen Übersetzungen des Guruyogas „Tiefer Weg“ von Sa-skya Paṇḍita und der Mañjuśrīnāmasaṃgīti**, Berlin: Akademie Verlag.
- Karlgren, B. 1957. **Grammata Serica Recensa**. BMFEA 29. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Kasai, Yukio, Simone-Christiane Raschmann, Håkan Vahlquist, Peter Zieme. 2017. **The Old Uyghur Āgama Fragments Preserved in the Sven Hedin Collection, Stockholm**. Turnhout, Belgium. Brepols.
- Kaya, Ceval. 1994. **Uygurca Altun Yaruk Giriş, Metin ve Dizin**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. (AKDITYK. TDK Yay. 607.)
- Kowalewski, J. E. 1844-1849. **Dictionnaire mongol-russe-français I-III**. Kazan. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- La Vallée Poussin, Louis de. 1923-1931. **L’Abhidarmakośa I-X**. Paris. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Ligeti, L. 1973. A propos d’un document ouïgour de l’époque mongole. **AOH XXVII**. 1-18. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach

- der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109).
Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)]
- Monier-Williams, Monier. 1899. **A Sanskrit-English Dictionary**. Oxford: Oxford University Press.
- Nadelyayev, V. M. - D. M. Nasilov - E. R. Tenışev - A. M. Şçerbak, 1969: **Drevnetyurkskiy slovar’**, Leningrad.
- Nanjio, B. 1883. **A Catalogue of the Chinese Translation of the Buddhist Tripiṭaka, the Sacred Canon of the Buddhists in China and Japan**. Oxford.
(Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Nobel, J. 1958. **Suvarṇaprabhāsottamasūtra I**. I-ts’ing’s chinesische Version. Leiden. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Oljdenburg, S. F. 1903. **Sbornik izobraženij 300 burchanov**. Bibliotheca Buddhica V. St. Petersburg. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest: (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Ölmez, Mehmet. 1991. **Altun Yaruk III. Kitap (5. Bölüm)**. Ankara. (Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi. 1.)
- _____. 1997. Kurzer Überblick über die buddhistische Übersetzungsliteratur in Alttürkisch. Eski Türk Budist Çeviri Edebiyatına Kısa Bir Bakış. Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış, **Nevin Önberk Armağanı**. ed. Mehmet Ölmez. Ankara: 225-256.
- _____. 2017a. **Köktürkçe ve Eski Uygurca Dersleri**. İstanbul: Kesit Yayınları.

_____. 2017b. Eski Uygurca İkillemeler Üzerine, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten**, 65. Cilt, 2. Sayı, 243-311.

Pritsak, O. 1954. Ein hunnisches Wort. **ZDMG** 104. 124-135. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Powers, John. 2007. **Introduction to Tibetan Buddhism**. 2.bs. New York/Colorado: Snow Lion Publications.

Radloff, W. 1893-1911. **Versuch eines Wörterbuchs der Türk-Dialecte**. StPbg. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Radloff, W., S. E. Malov. 1913. **Suvarṇaprabhāsa**. Bibliotheca Buddhica XVII. StPbg. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Ramstedt, G. J. 1935. **Kalmükisches Wörterbuch**. Helsinki. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Räsänen, Martti. 1969. **Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türkssprachen**. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

Roerich, G. de. 1949. **The Blue Annals I-II**. Calcutta. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung

von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)]

Röhrborn, Klaus. 1971. **Eine uigurische Totenmesse. Text, Übersetzung, Kommentar.** Berlin: Akademie Verlag. (AdW der DDR. ZAGA. SGKAO. BT. 2.) (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])

_____. 1977-1998. **Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Lieferung 1-6: a-ärñäk.** Wiesbaden: Steiner.

_____. 2010. **Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. I. Verben. Band 1: ab- äzüglä-.** [Uygurca Sözlük. İslam Öncesi Orta Asya Türkçe Metinlerinin Dil Malzemesi. Yeniden düzenlenmiş baskı. I. Fiiller. 1. Cilt: ab- äzüglä-]. Stuttgart: Steiner.

_____. 2015. **Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung. II. Nomina-Pronomina-Partikel. Band 1: a-asvık.** [Uygurca Sözlük. İslam Öncesi Orta Asya Türkçe Metinlerinin Dil Malzemesi. Yeniden düzenlenmiş baskı. I. İsimler-Zamirler-Edatlar. 1. Cilt: a-asvık]. Stuttgart: Steiner.

_____. 2017. **Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien, – Neubearbeitung – II. Nomina-Pronomina-Partikeln. Band 2: aş – äžük.** [Uygurca Sözlük. İslam Öncesi Orta Asya Türkçe Metinlerinin Dil Malzemesi. Yeniden düzenlenmiş baskı. II. İsimler-Zamirler-Edatlar. 2. Cilt: aş – äžük]. Stuttgart: Steiner.

Schlingloff, D. 1962-1963. **Die Religion des Buddhismus I-II.** Berlin. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])

- Schmid, Toni. 1958. **The Eighty-Five Siddhas**. Stockholm. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Schmidt, Erik Hein. 2003. **The Rangjung Yeshe Tibetan-English Dictionary of Buddhist Culture**. Version 3. Kathmandu, Nepal. Boudhanath.
- Sevortjan, E. V. 1966. **Affiksy imennogo slovoobrazovanija v azerbajdžanskom jazyke**. Moskva. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Soothill, William Edward, Lewis Hodous. 1937. **A Dictionary of Chinese Buddhist Terms: with Sanskrit and English Equivalents and a Sanskrit-Pali Index**. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co.
- Sümer, İbrahim. 2000. Tibet Budizmi’nde Din Anlayışı. **Dinler Tarihi Araştırmaları-II**. (Sempozyum: 20-21 Kasım 1998, Konya). Ankara: 327-341. (Dinler Tarihi Derneği Yayınları. 2.)
- _____. 2003. **Lotus’un İçindeki İnci. Lamaizm’le Nirvana’ya Yolculuk**. İstanbul: Kara Kutu.
- Şarafullina, Aliya. 2013. Budizm’de Ve Tibet Budizmi’nde İnanç Esasları, Y. Lisans Tezi, Bursa: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şçerbak, A. M. 1961. **Grammatičeskij očerk jazyka tjurskich tekstov X-XIII. vv. iz. Vostočnogo Turkestana**. Moskva. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Şen, Serkan, 2002. **Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler**. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

- Tekin, Şinasi. 1961. Über die buddhistische Trinitätslehre in der uigurischen Version des Gold-glanz-Sūtra. **UAJb. XXXIII.** 187-192. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1962. Prosodische Erklärung eines uigurischen Textes. **UAJb. XXXIV.** 100-106. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1970. **Abhidarma-kośa-bhyāṣya-ṭikā tattvarthanāma, The Uigur Translation of Sthiramati's Commentary on the Vasubandhu's Abhidharmakośaśāstra: Abidarım koşavardi şastr.** New York. (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1980. **Maitrisimit nom bitig: Die uigurische Übersetzung eines Werkes der buddhistischen Vaibhāṣika-Schule. 1. Transliteration, Übersetzung, Anmerkungen. 2. Analytischer und rückläufiger Index.** Berlin: Akademie-Verlag. (AdW der DDR. ZAGA. SGKAO. BT. 9.) (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])
- Tezcan, Semih., Peter Zieme. 1971. Uigurische Brieffragmente. **Studia Turcica.** Budapest. 451-460. . (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])

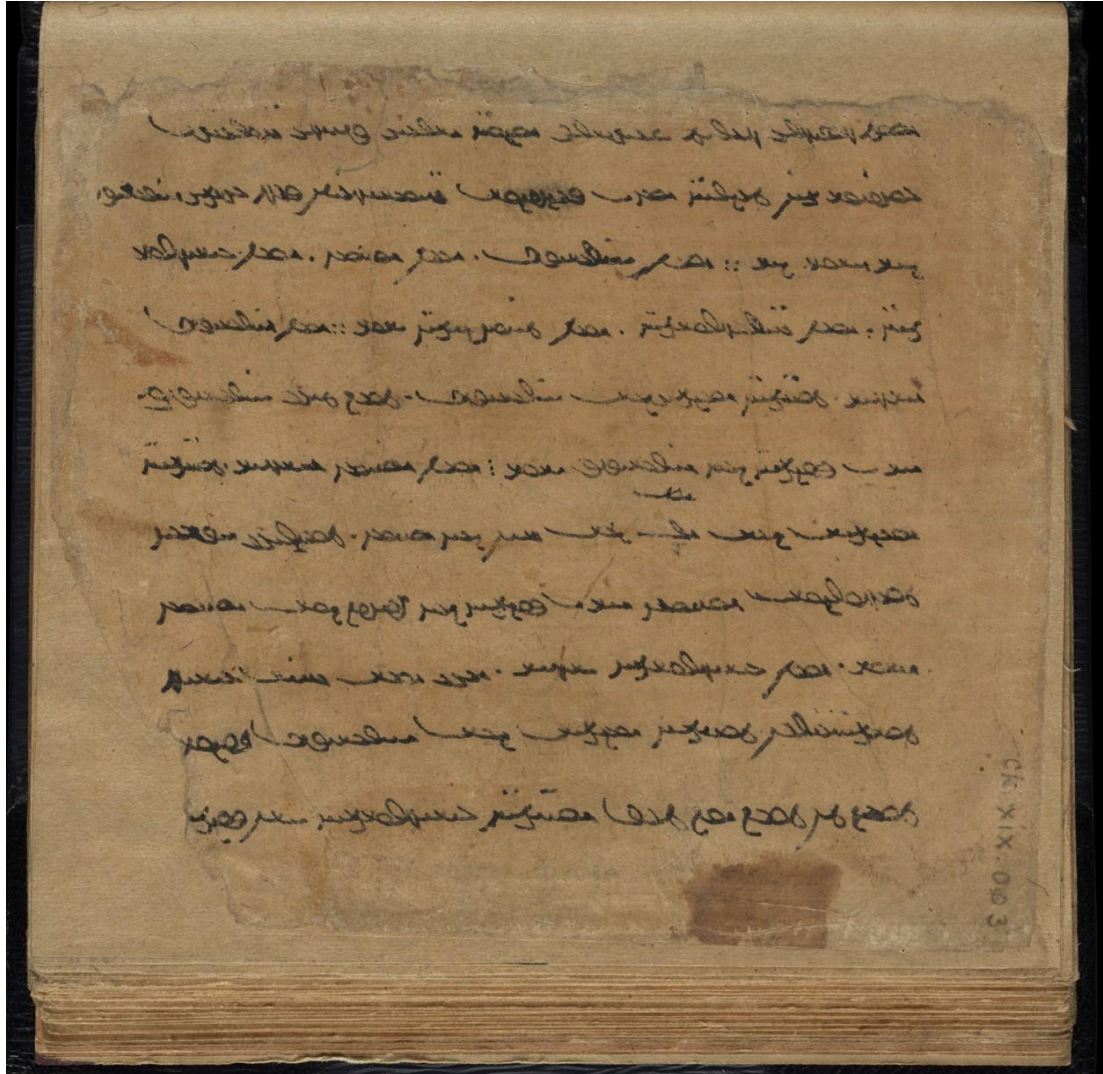
- Tezcan, Semih. 1974. **Das uigurische Insadi-Sūtra**. Berlin: Akademie-Verlag.
(AdW der DDR. ZAGA. SGKAO. BT. 3.) (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Thurman, A. F. 1994. **The Tibetan Book of the Dead**. New York: Bantam Books.
- Tucci, G., W. Heissig. 1970. **Die Religionen Tibets und der Mongolei**. Stuttgart. .
(Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Uçar, Erdem. 2009. Altun Yaruk Sudur V. Kİtap Berlin Koleksiyonundaki Fragmanların Transliterasyonu ve Transkripsiyonu Açıklamalar ve Dizin. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzunkaya, Uğur, Mehmet Ölmez. 2016. Eski Uygurcada Mudrâlar. **Türkiyat Mecmuası**, c. 26, 2: 293-306.
- Uzunkaya, Uğur. 2017. Son Dönem Budist Uygur Edebiyatından İki Örnek (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin). Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vasmer, M. 1971. **Russische etymologisches Wörterbuch/ Etymologičeskij slovarj russkogo jazyka**. III. Moskva. . (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])
- Vladimircov, B. Ja. 1925. Mongolica I. **Zapiski Kollegii Vostokovedov I**. 305-341. . (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden’da yayımlandı (AF. 63.)])

- Wilkens, Jens. 2001. **Die drei Körper des Buddha (Trikāya)**, Das dritte Kapitel der uigurischen Fassung des Goldglanz-Sūtras (Altun Yaruk Sudur) eingeleitet, nach den Handschriften aus Berlin und St. Petersburg herausgegeben, übersetzt und kommentiert. Brepols. Turnhout.
- Zieme, P., G. Kara. 1978. **Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109).** Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)]
- Zieme, Peter. 1970. Rezension von Drevnetyurskij slovar. **CAJ XIV.** 228-236. . (Aktaran: Zieme, P., G. Kara. 1978. Ein uigurisches Totenbuch. Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung von vier tibetischen Traktaten nach der Sammelhandschrift aus Dunhuang, British Museum Or. 8212 (109). Budapest. (BOH. 22) [aynı zamanda Wiesbaden'da yayımlandı (AF. 63.)])
- _____. 1985. **Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren.** Berlin: Akademie-Verlag. (AdW der DDR. ZAGA. SGKAO. BT. 13.)
- _____. 1992. **Religion und Gesellschaft im Uigurischen Königreich von Qočo: Kolophone und Stifter des alttürkischen buddhistischen Schrifttums aus Zentralasien.** Düsseldorf. Westdeutscher Verlag.

EKLER

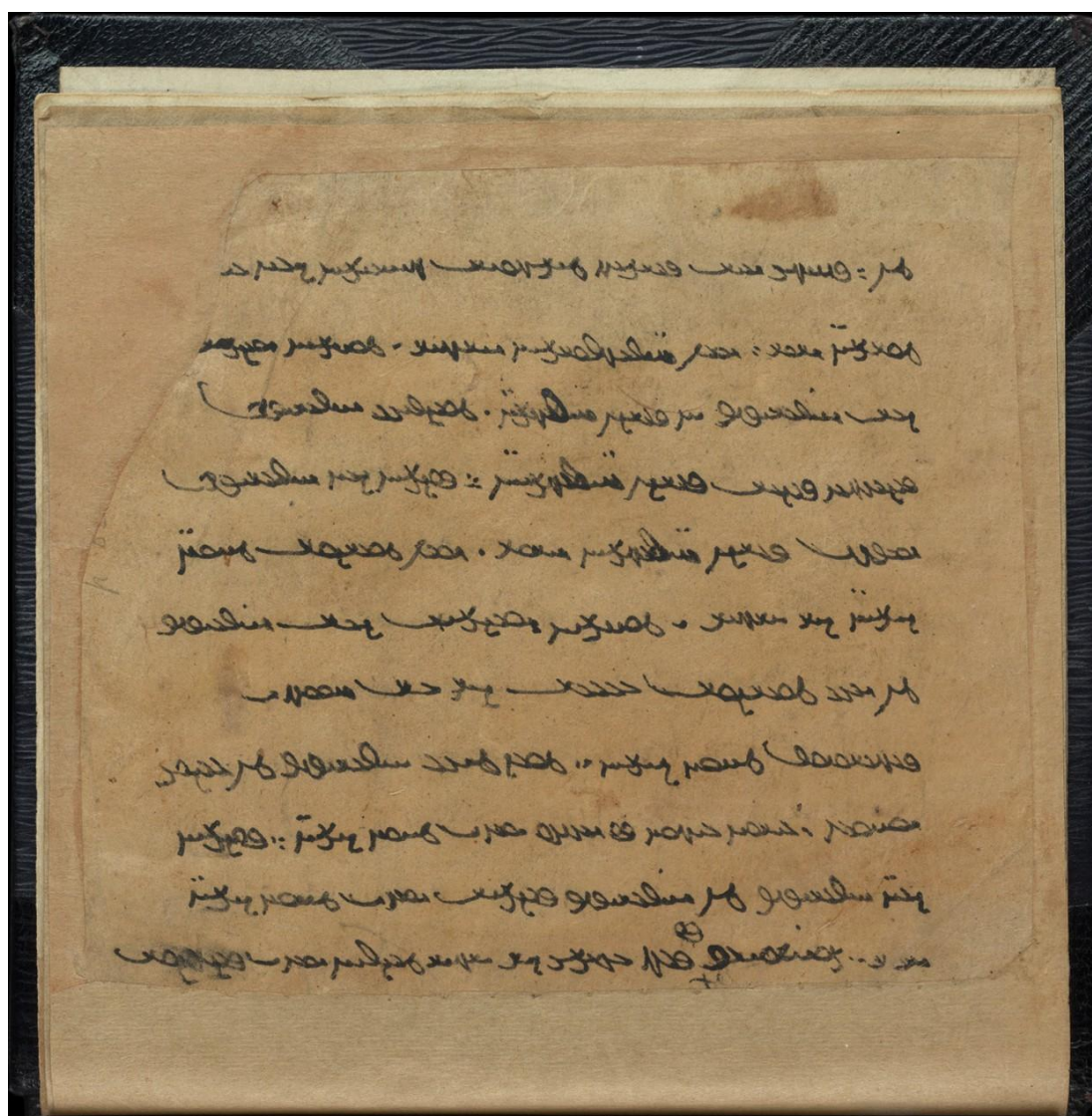
Ek 1. Or. 8212 (109)

[1a ; 1.-11. satırlar]

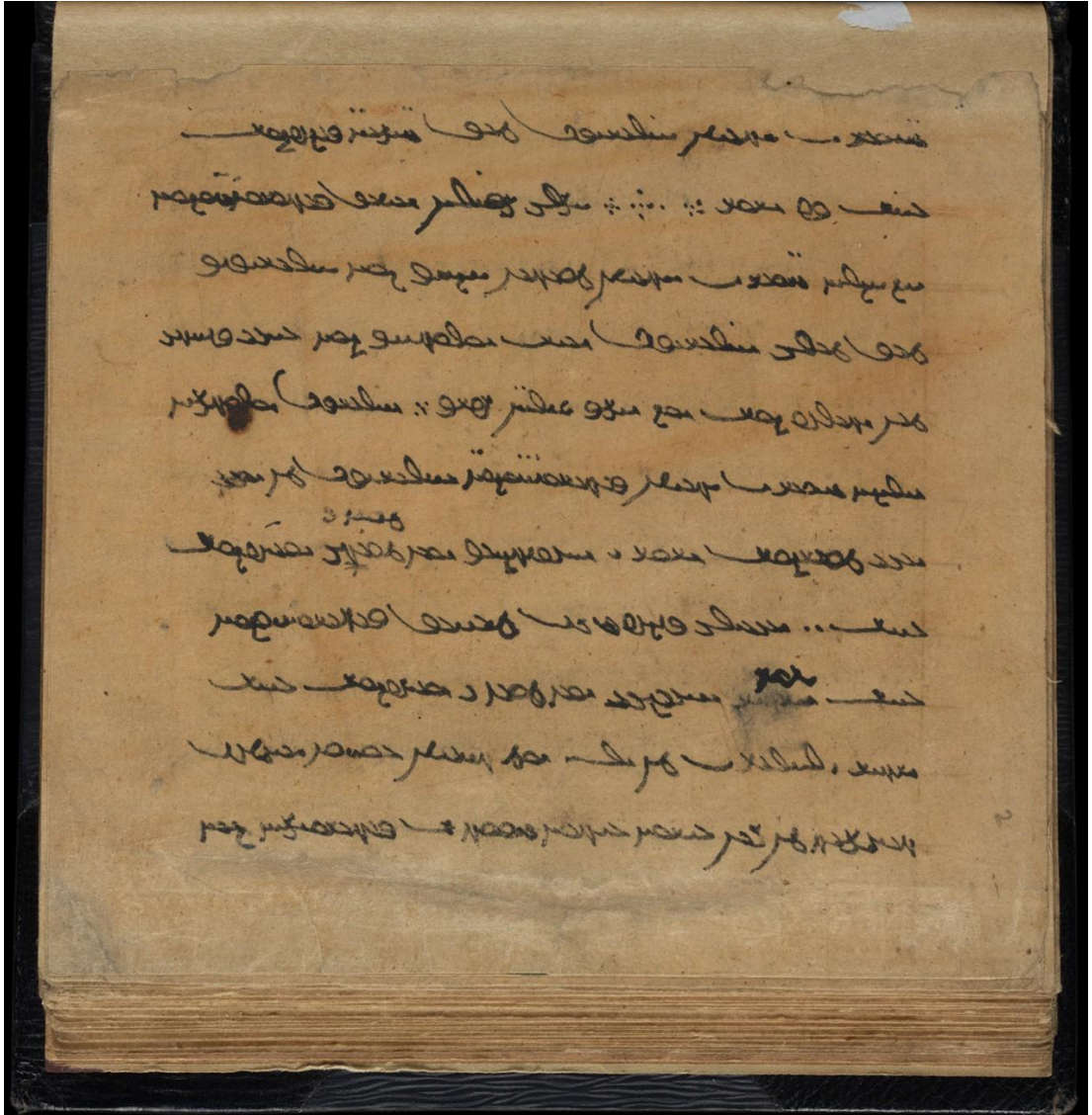
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[1b ; 12.-22. satırlar]

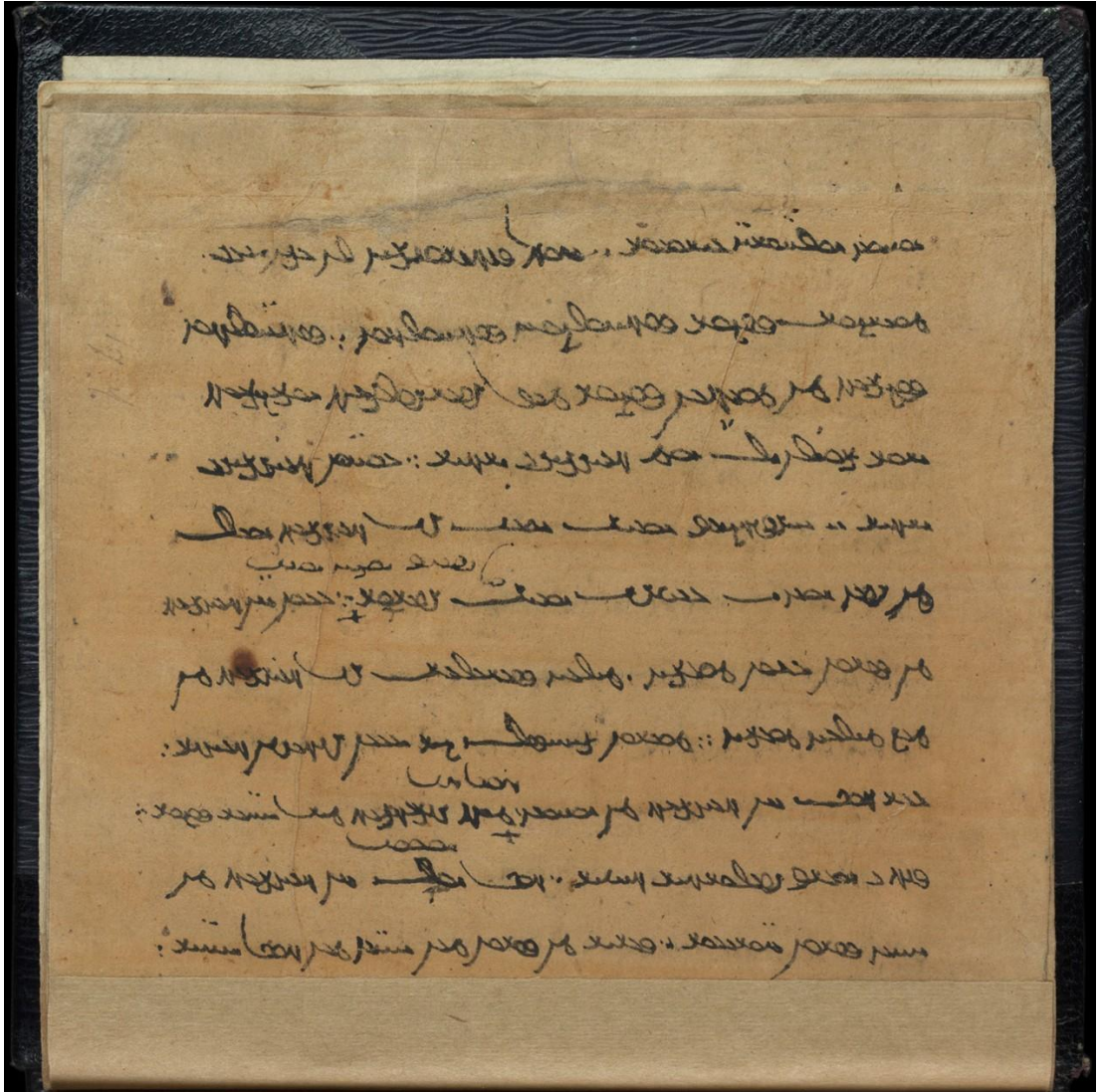
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[2a ; 23.-33. Satırlar]

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[2b ; 34.-44. Satırlar]

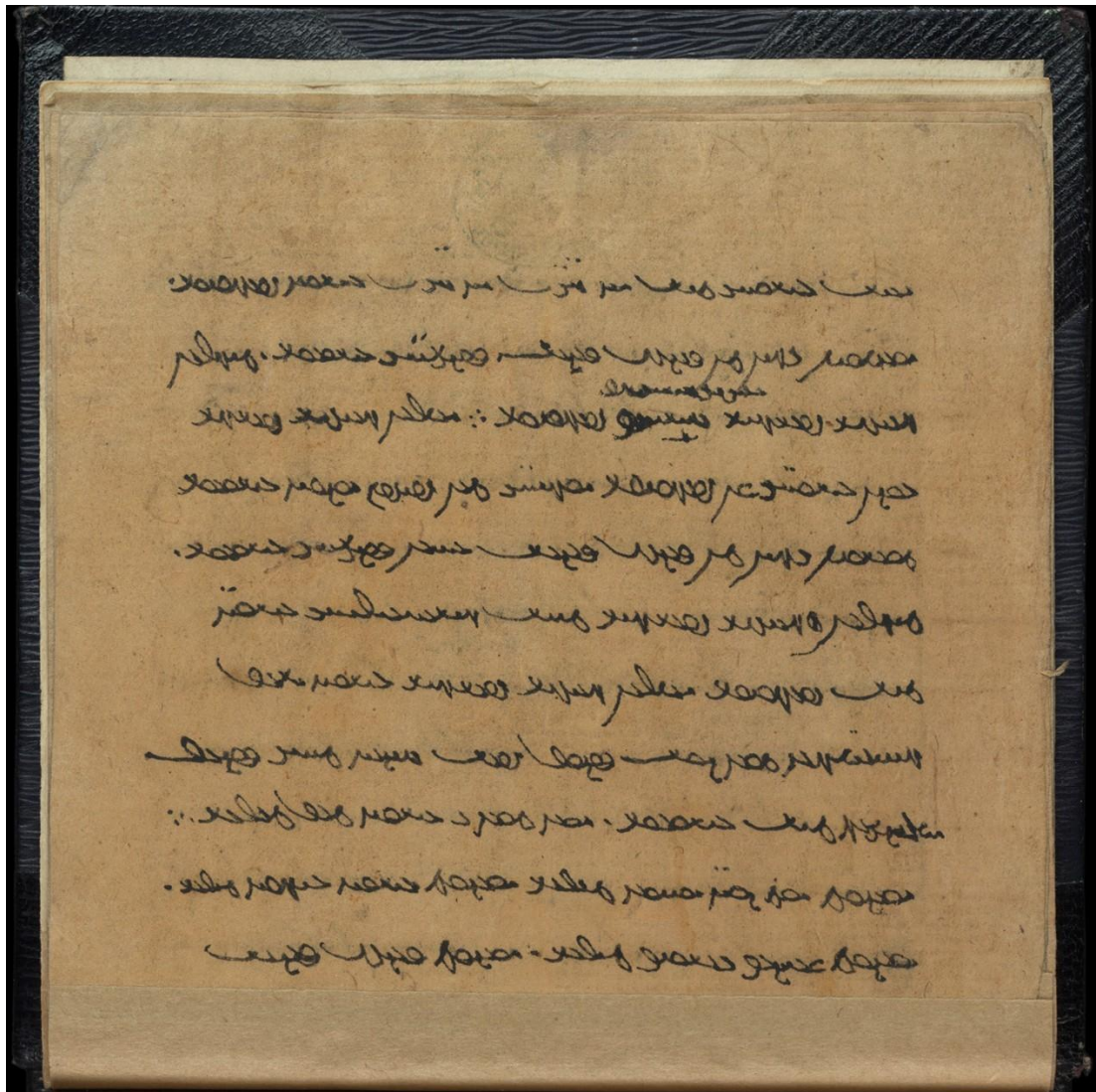
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[3a ; 45.- 55. Satırlar]

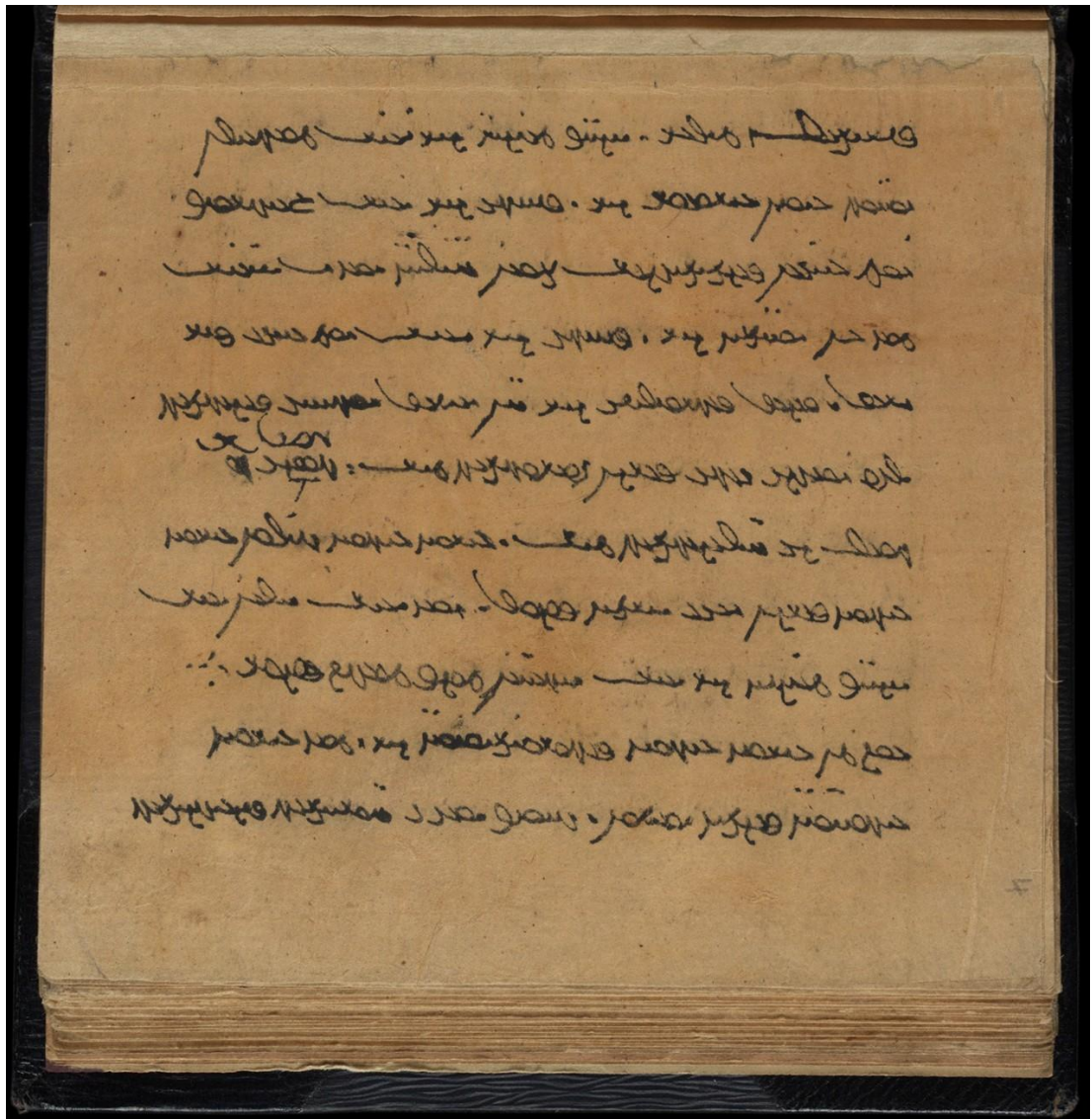
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[3b ; 56.-66. satırlar]

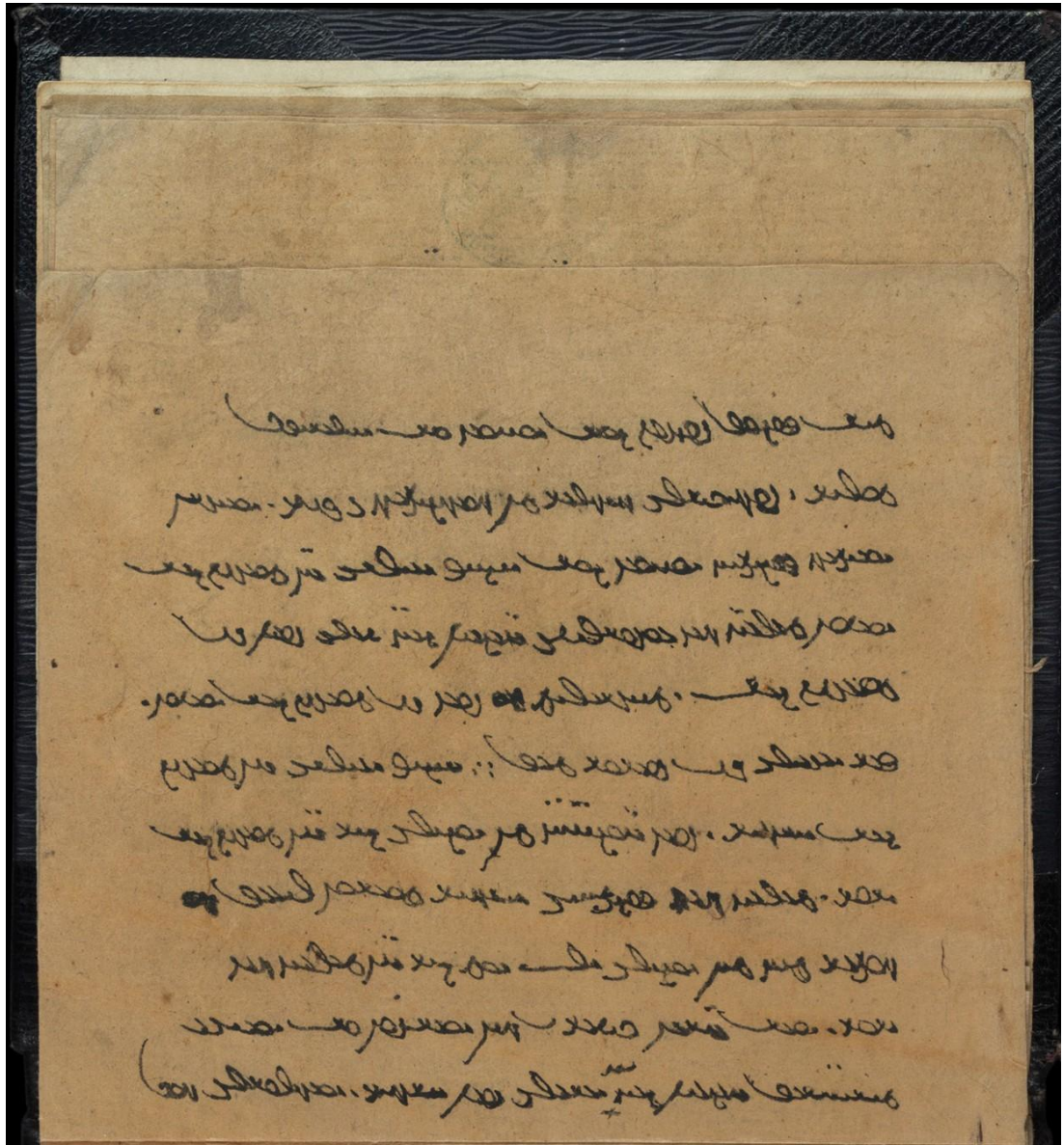
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[4a ; 67.-77. satırlar]

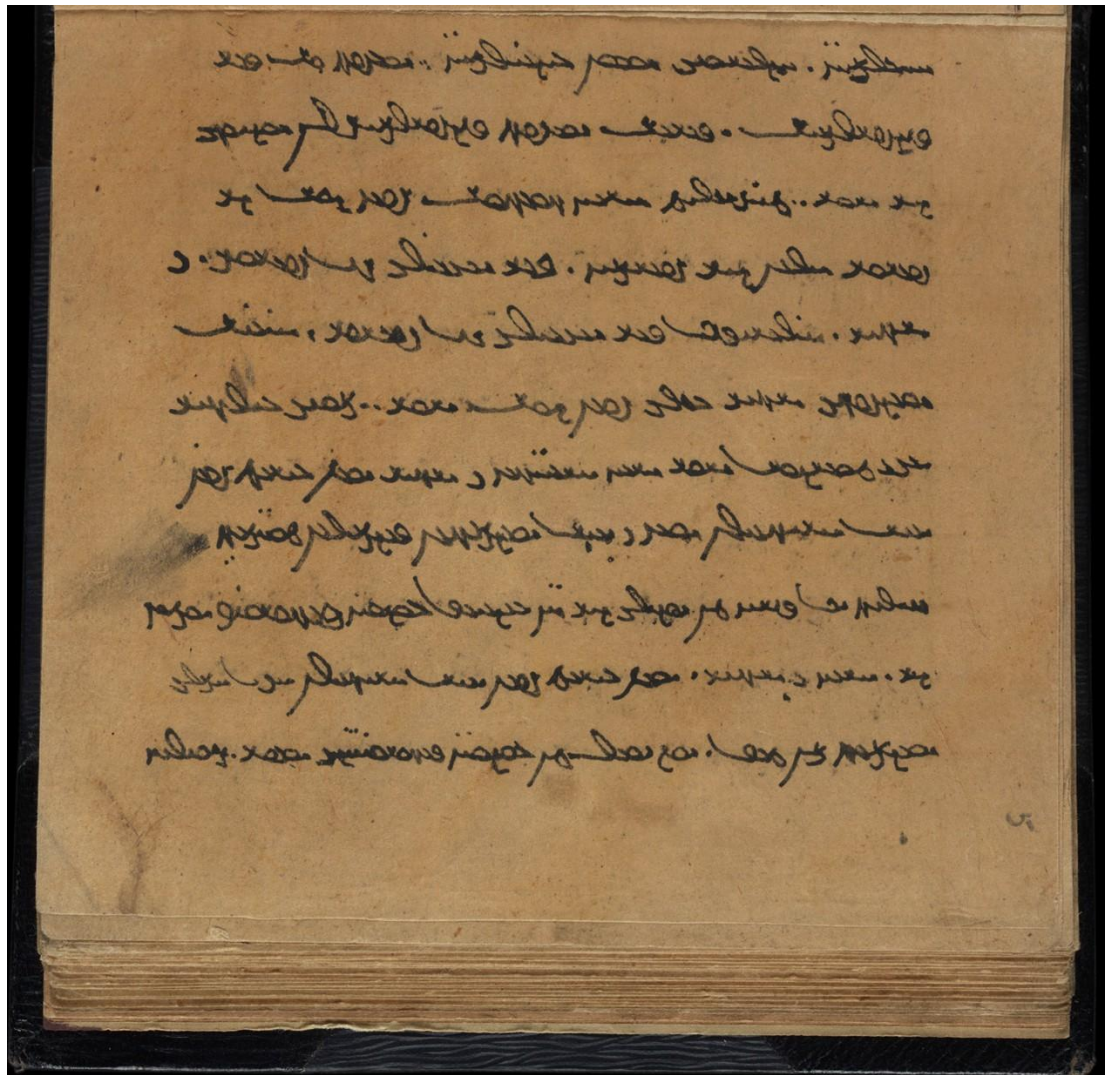
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[4b ; 78.-88. satırlar]

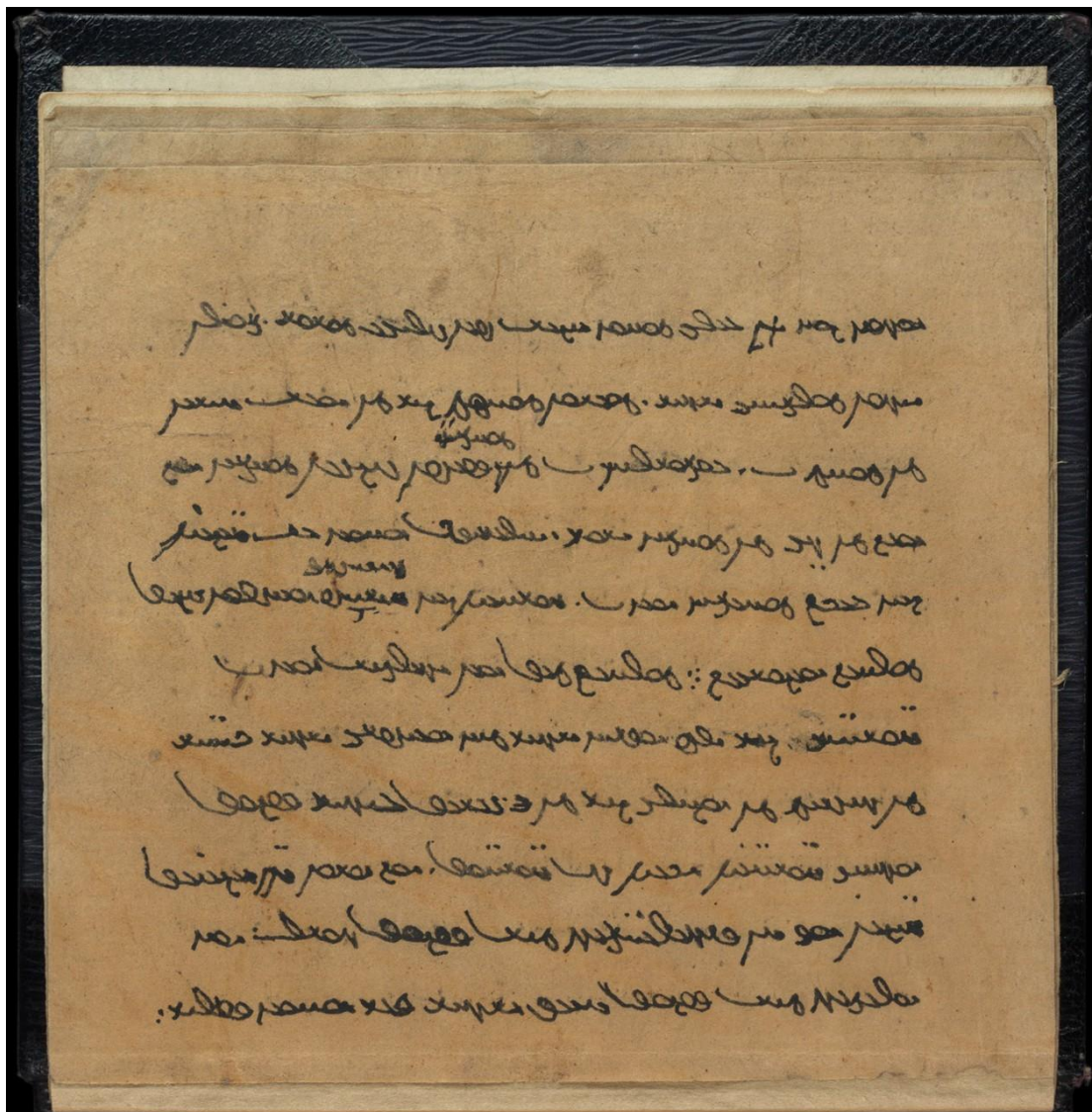
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[5a ; 89.-99. satırlar]

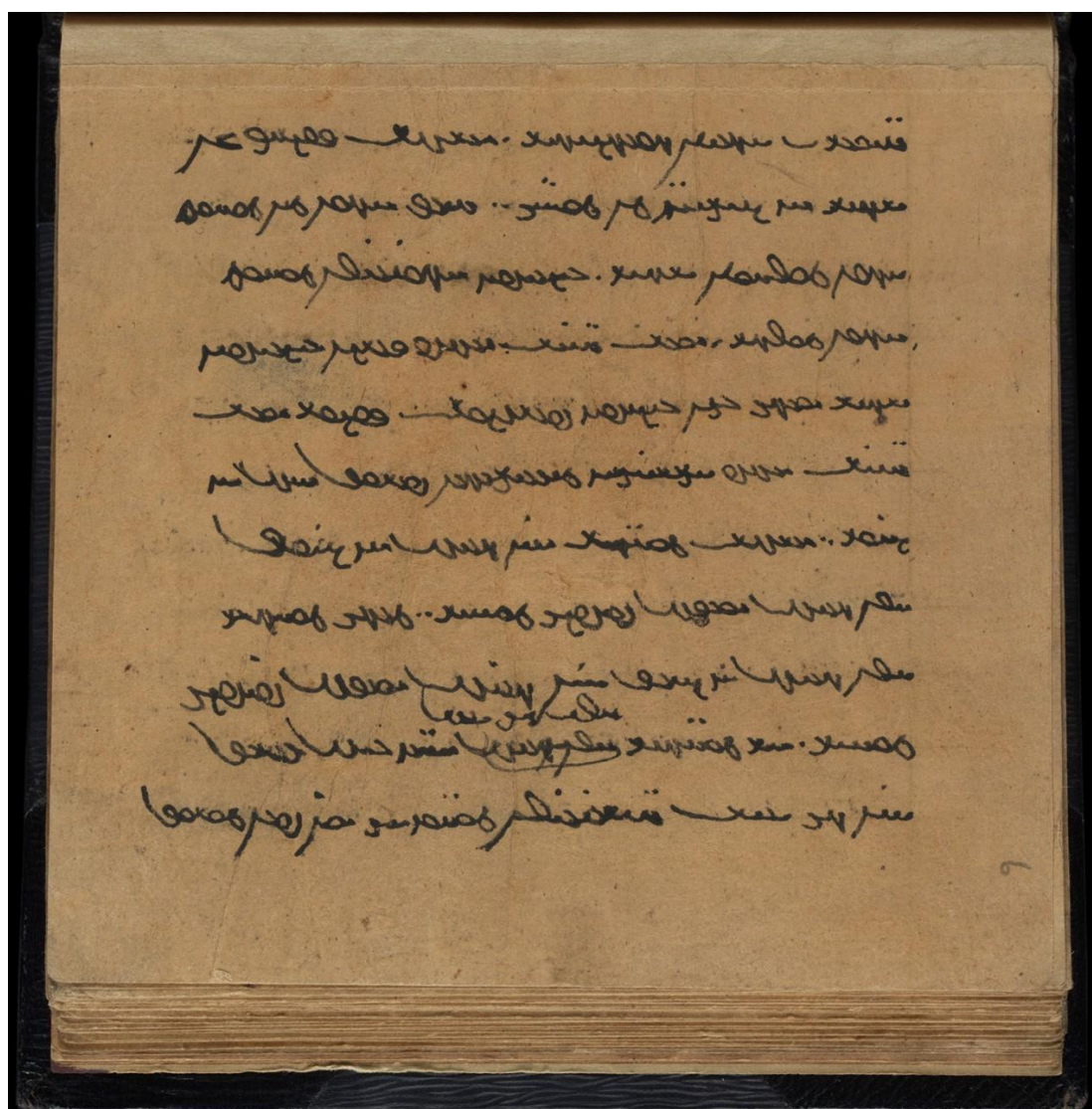
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[5b ; 100.-110. satırlar]

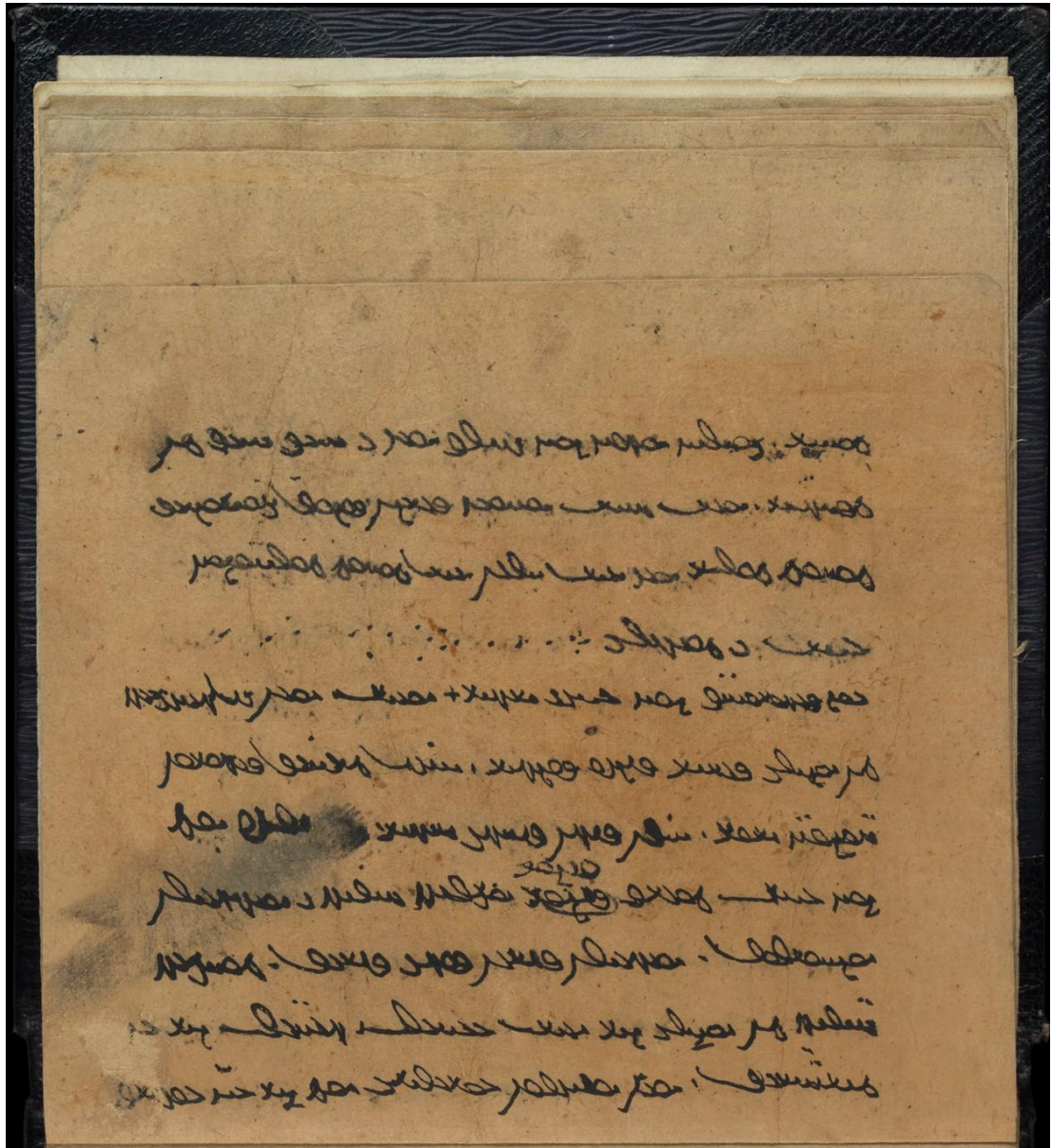
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[6a ; 111.-121. satırlar]

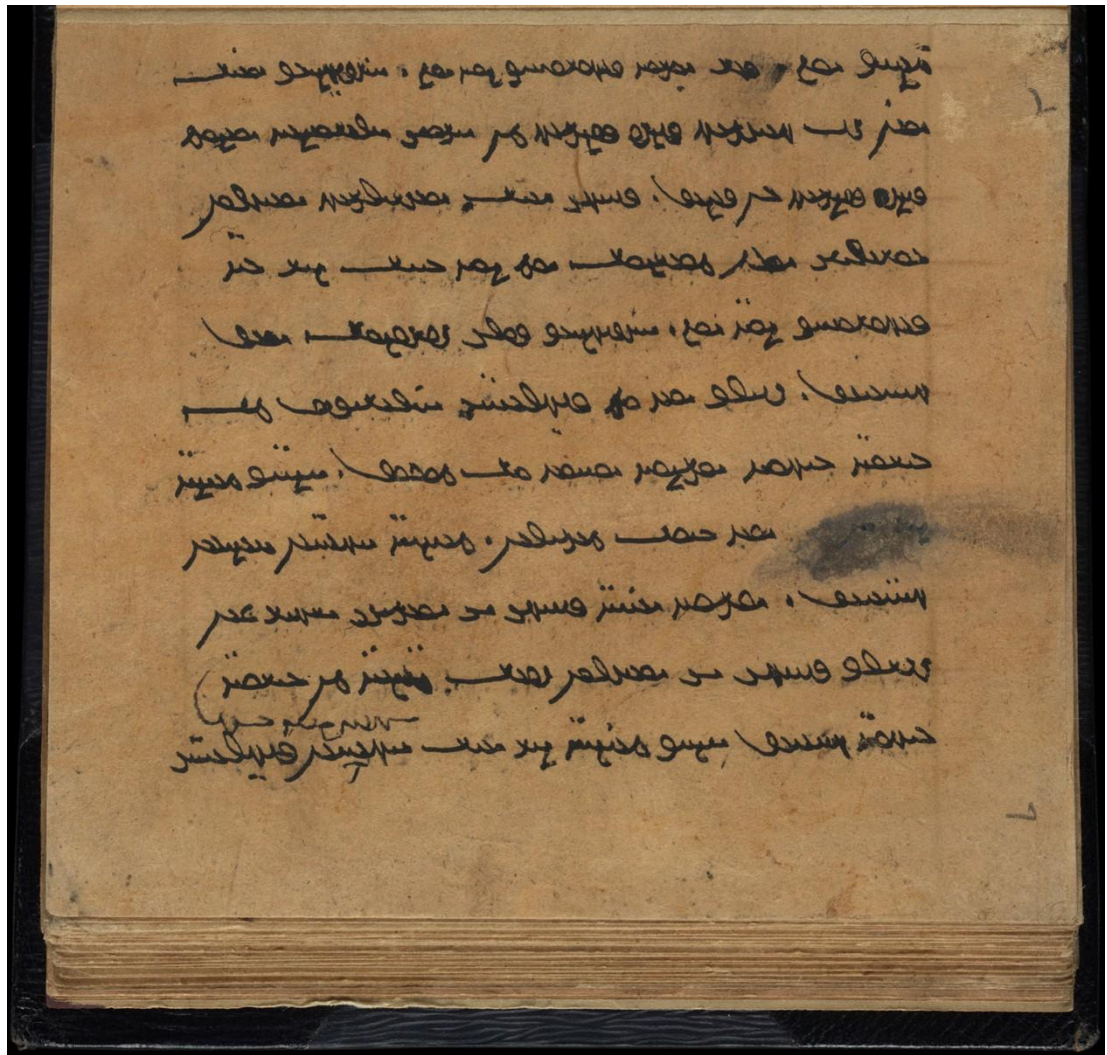

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

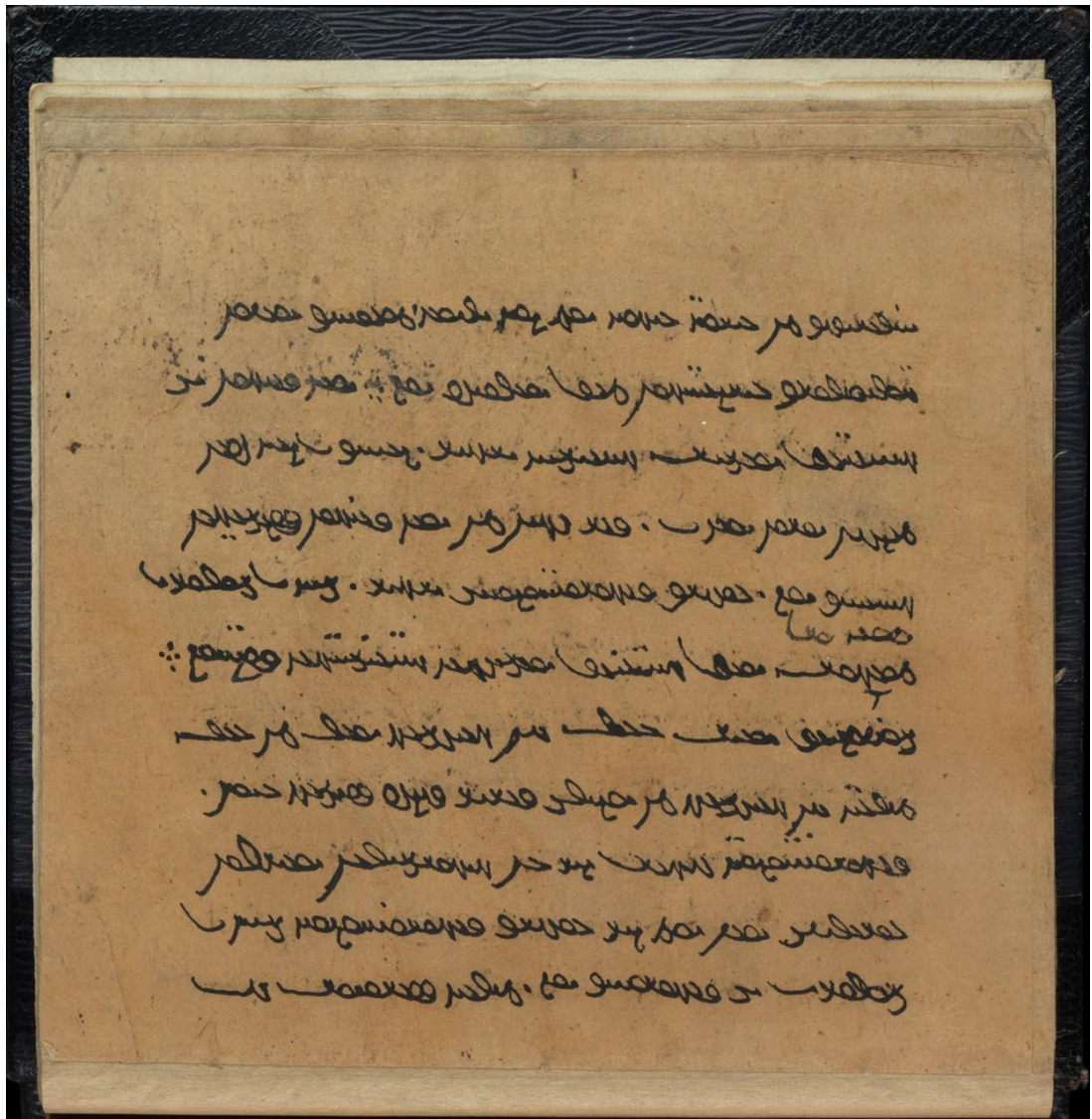
[6b ; 122.- 132. satırlar]

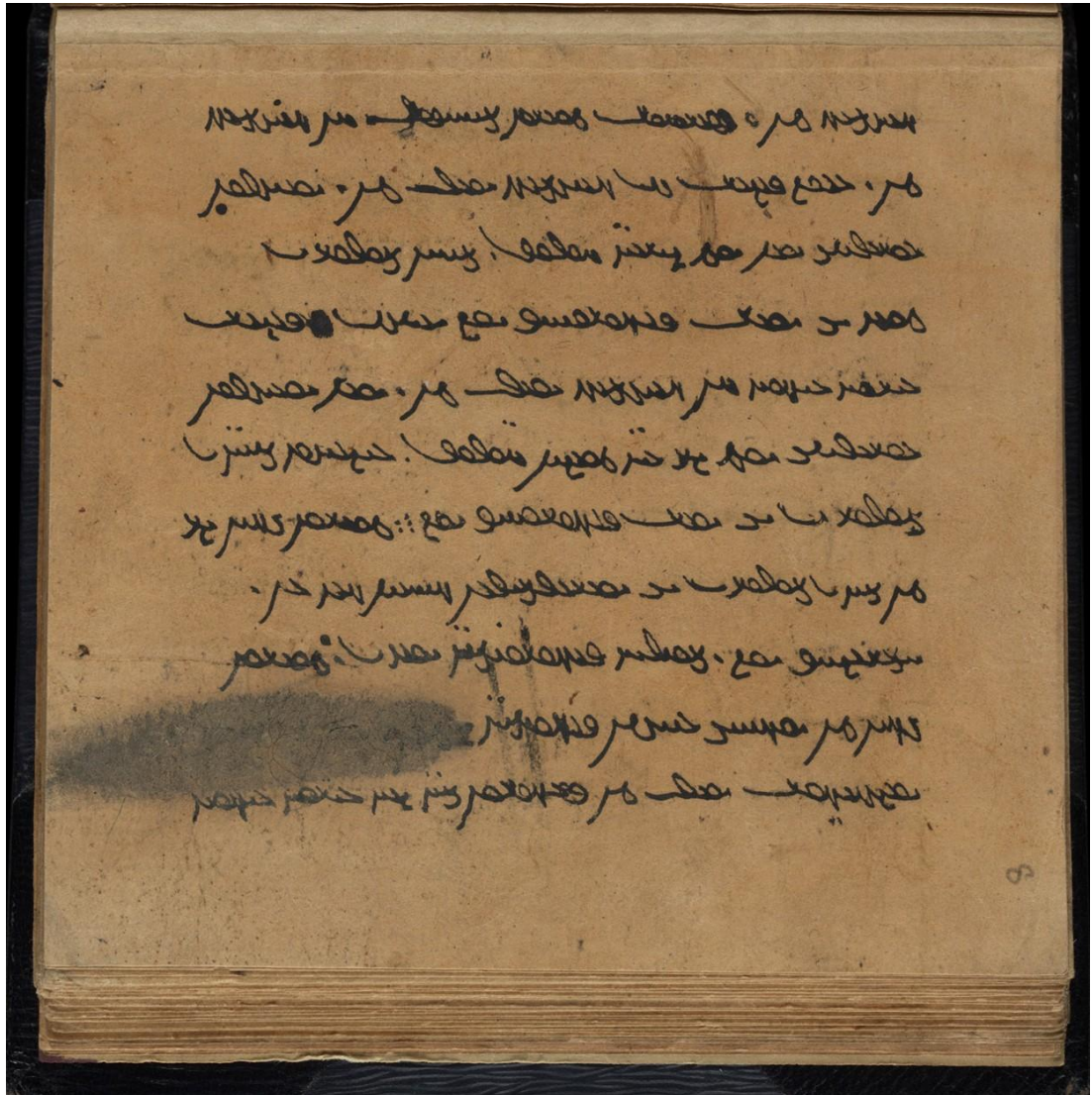
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

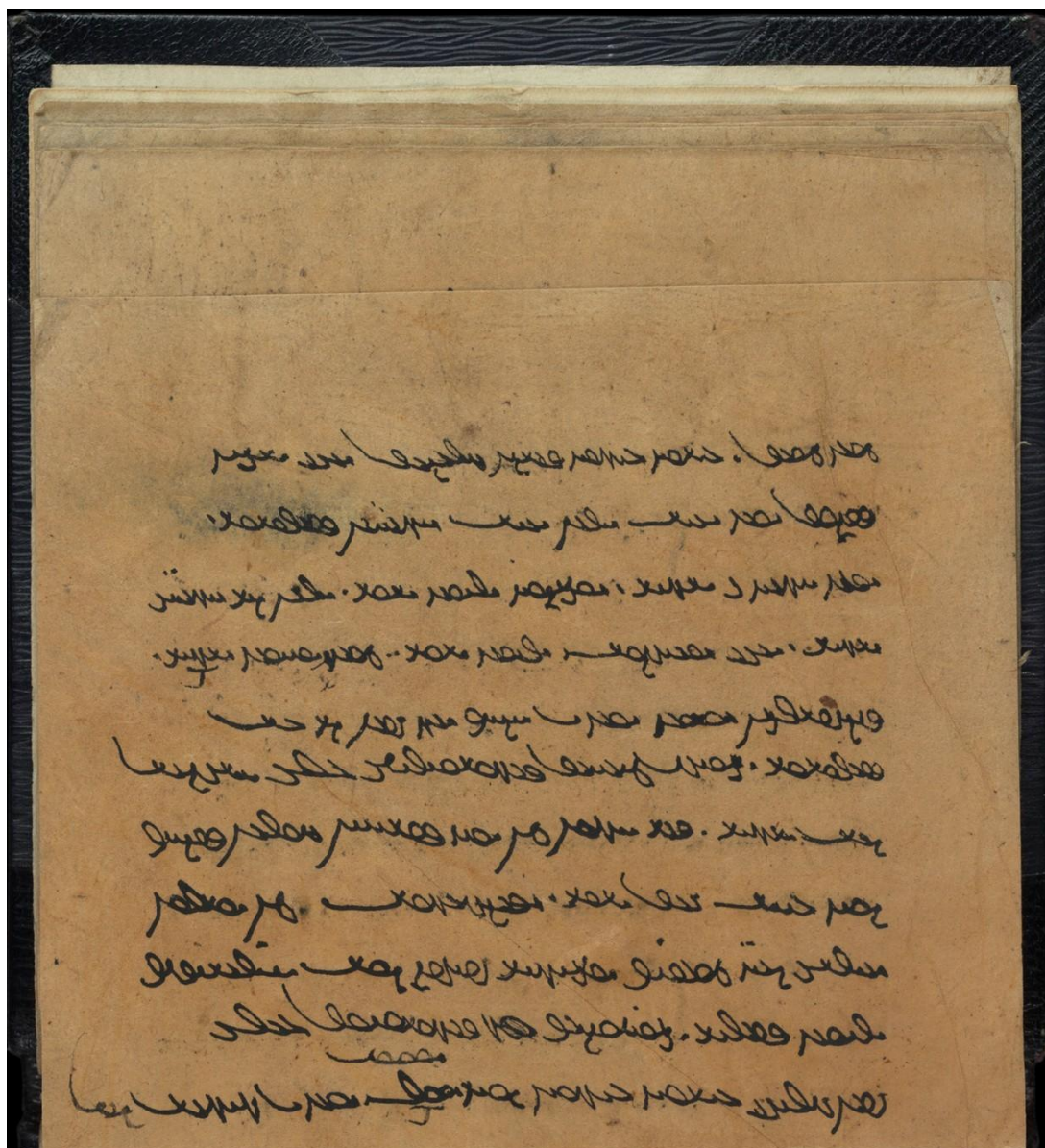

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

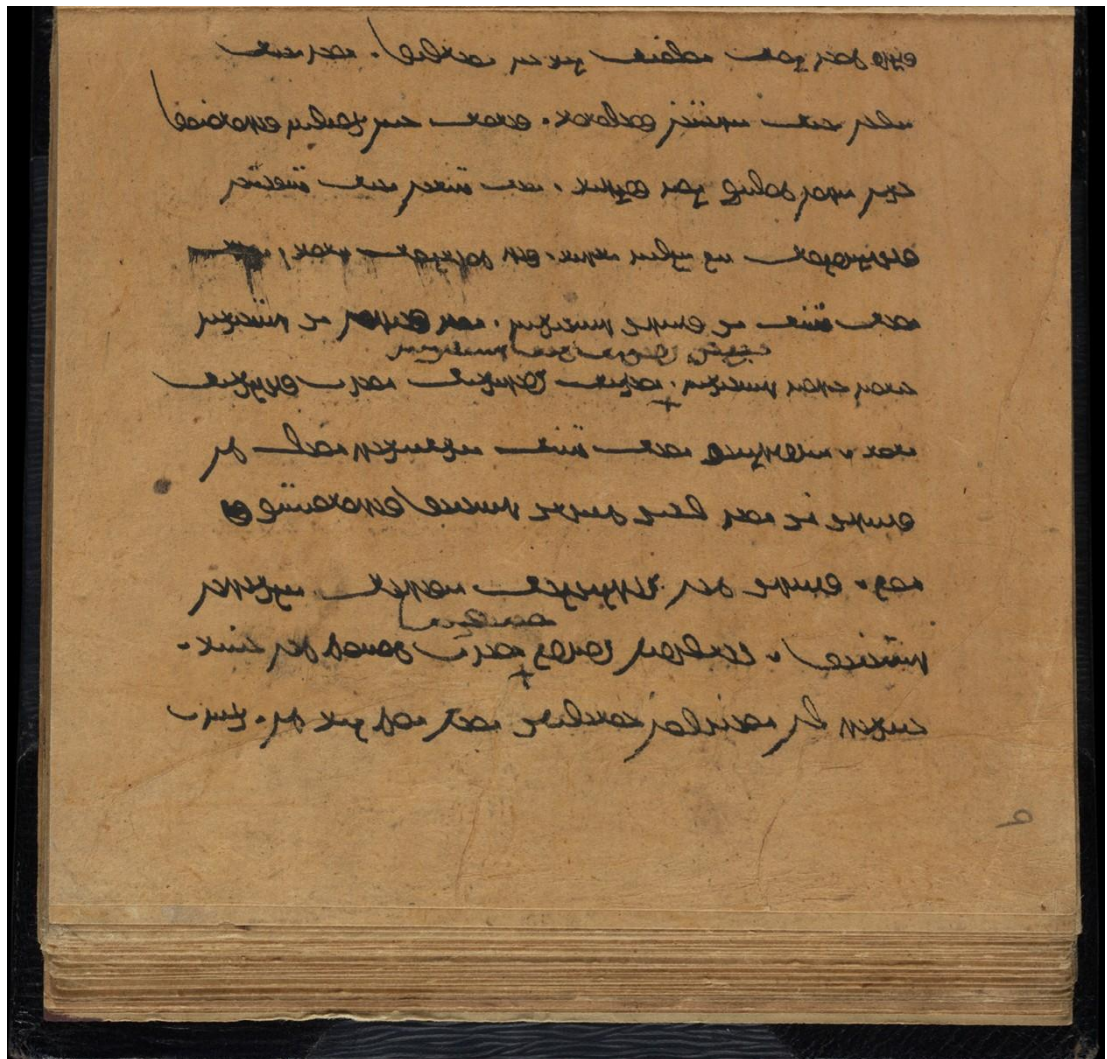

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[8b ; 166.-176. satırlar]

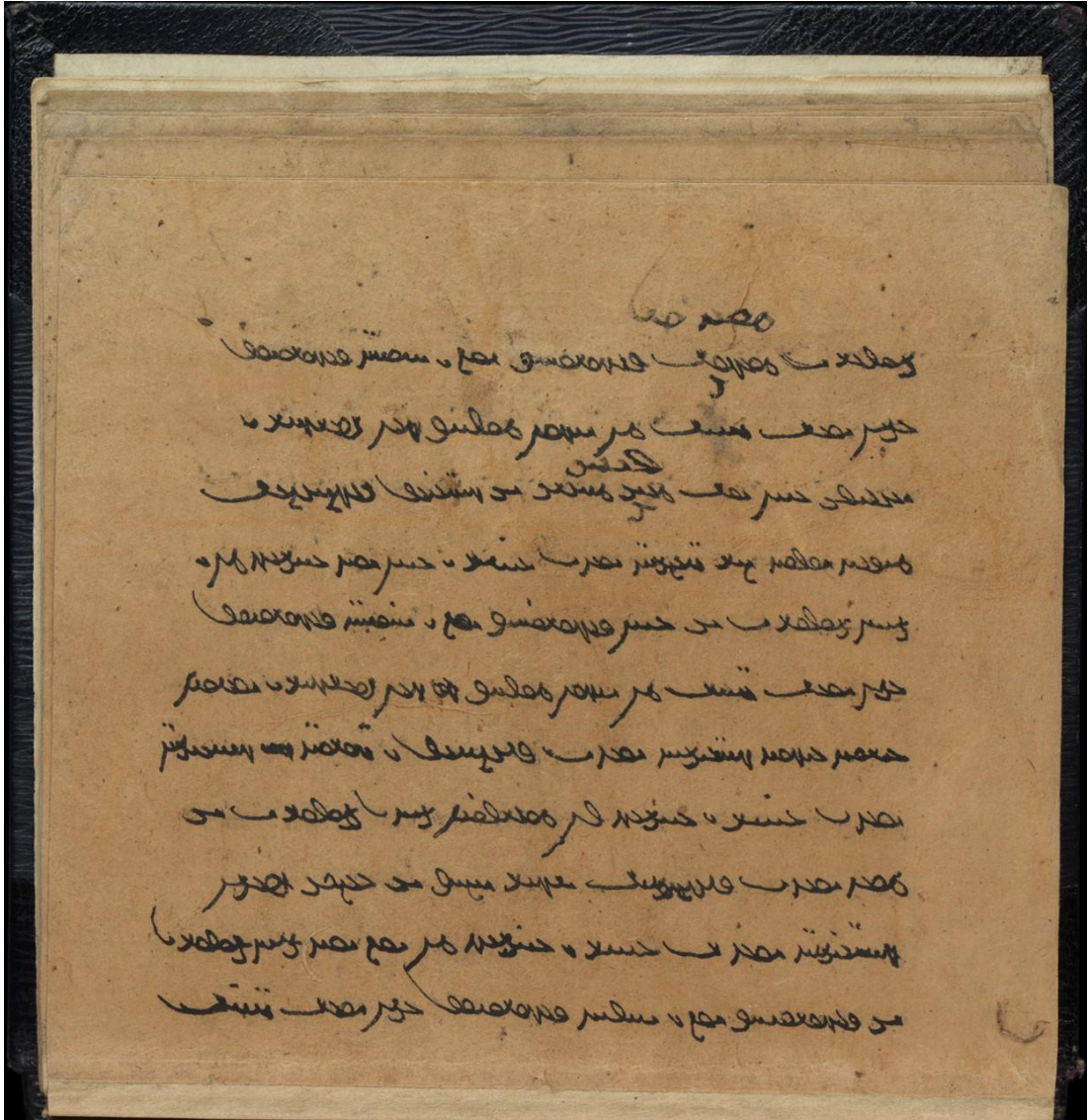

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

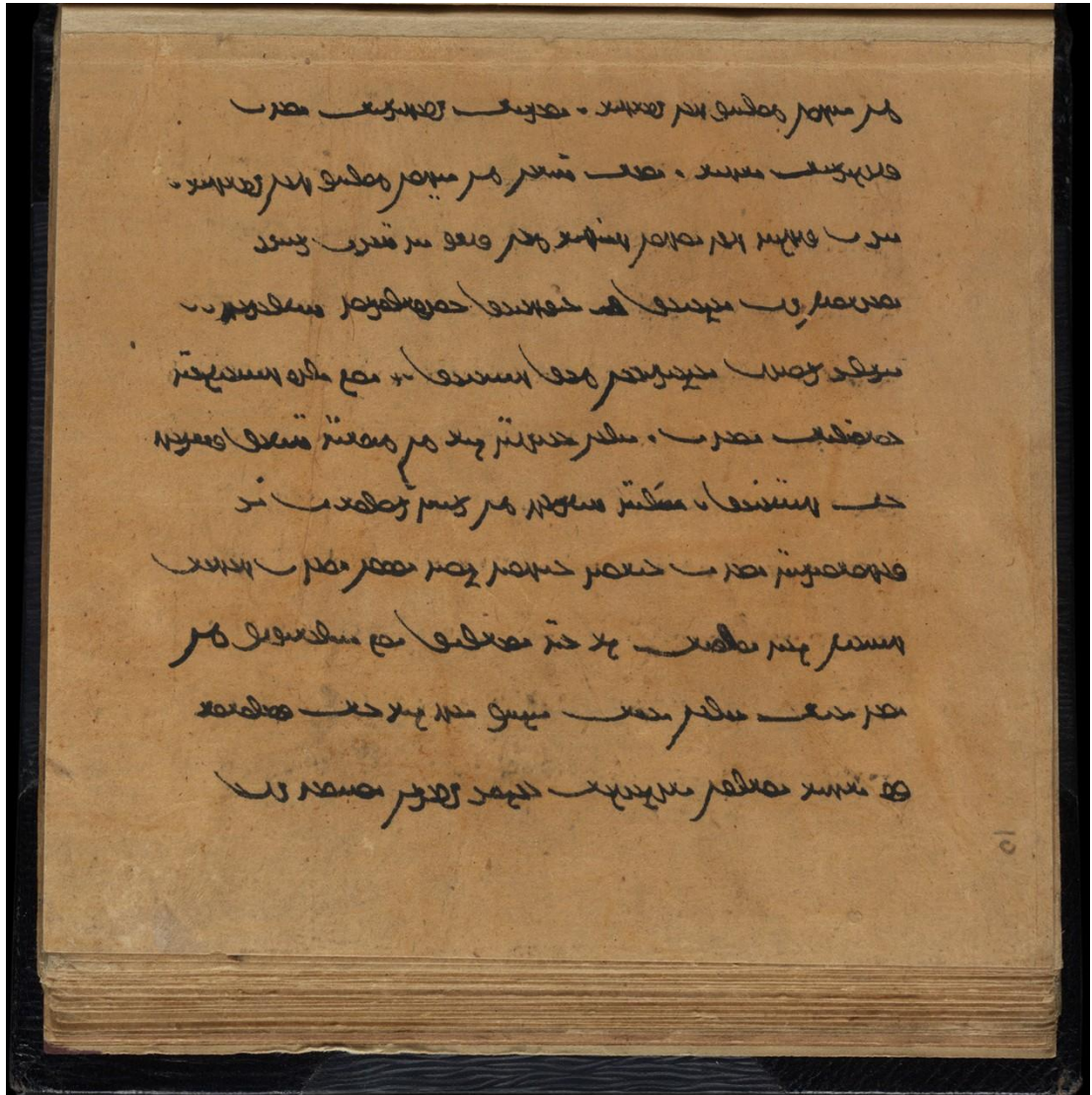
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[9b ; 188.- 198. satırlar]

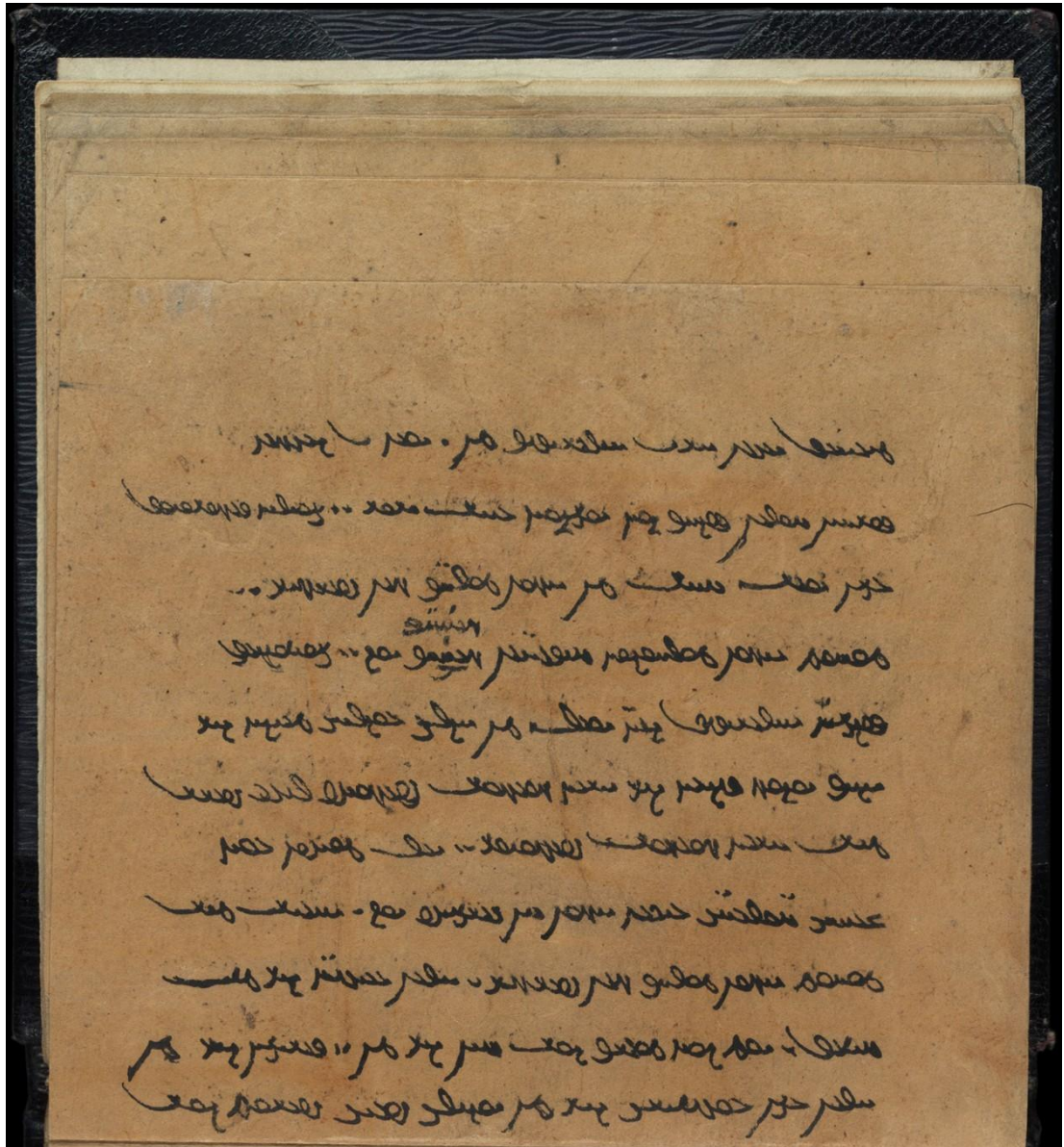
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[10a ; 199.-209. satırlar]

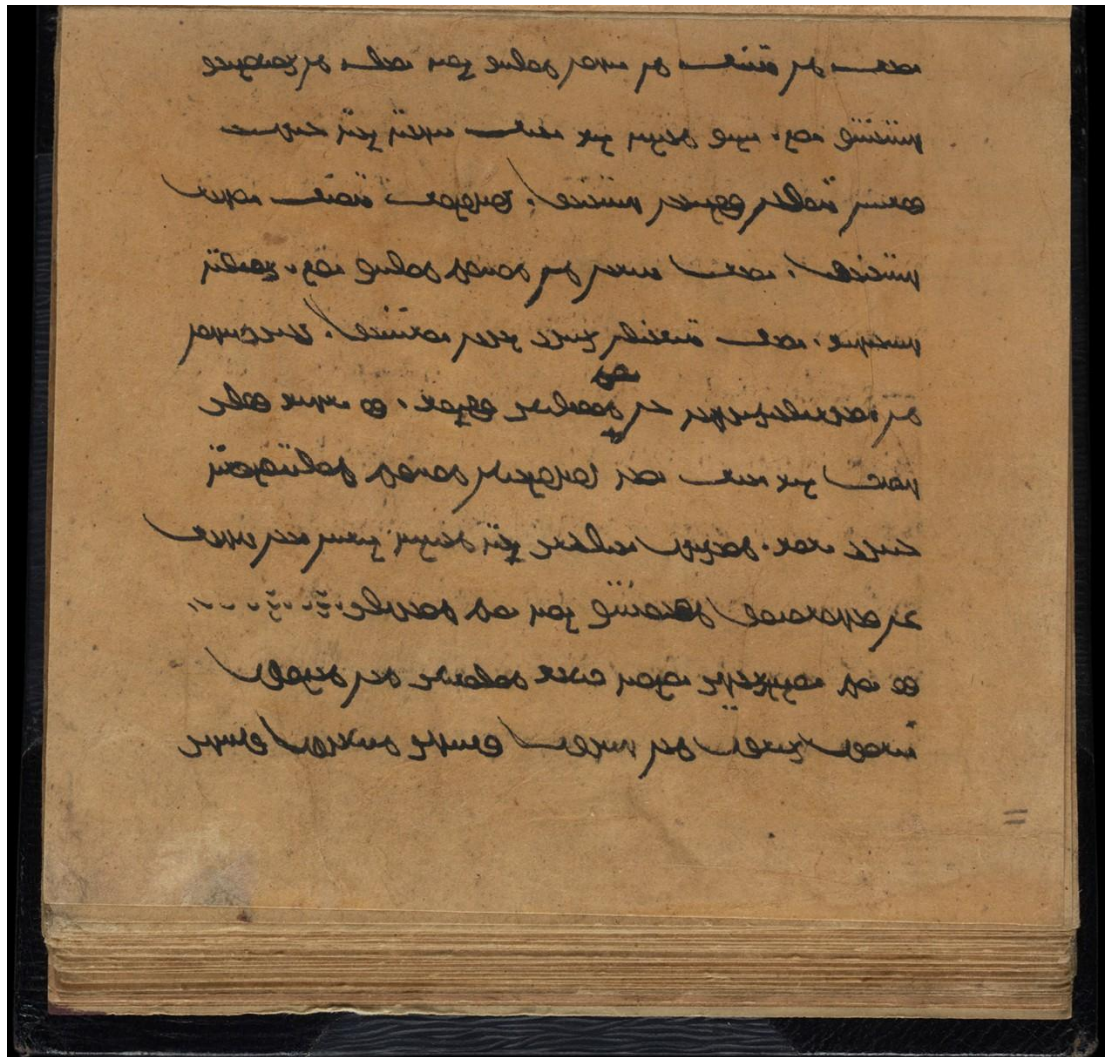
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[10b ; 210.-220. satırlar]

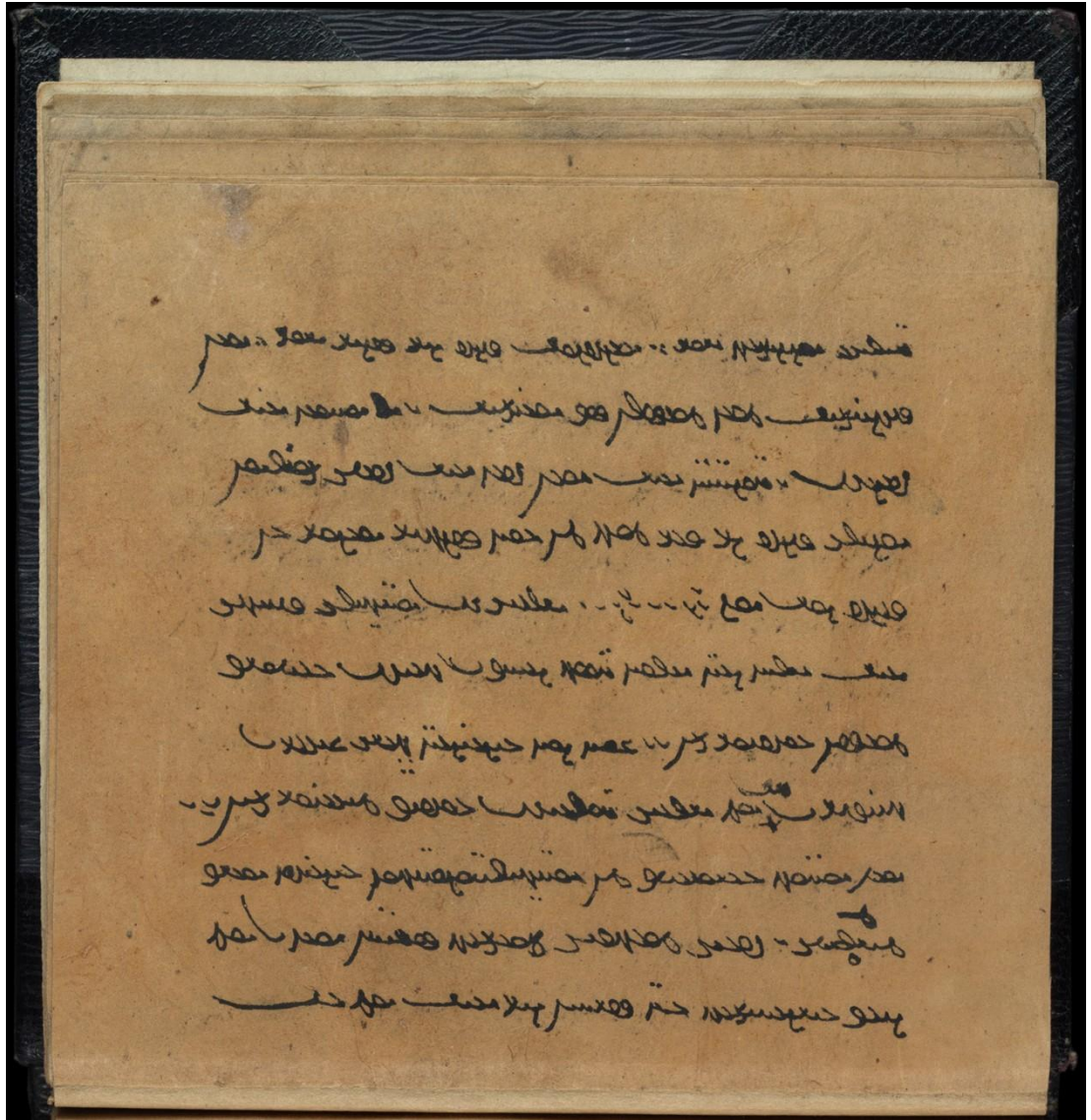
Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[11a ; 221.-231. satırlar]

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

[11b ; 232.-242. satırlar]

Or. 8212 (109), Zieme-Kara, 1978.

ÖZ GEÇMİŞ

Gönül Aris 11.12.1984'te Erzurum'da doğdu. Lisans eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (2014) tamamladı. Hâlen Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Yüksek Lisans programında eğitimine devam etmektedir.